

Finska Språkets Satslära.

AF

Yrjö Koskinen.

Finska Språkets Satslära.

Ett försök

af

Yrjö Koskinen.

Åbo,
J. W. Lillja, 1860.

Finska Språkets Historik

1843

Imprimatur: C. A. Sanmark.

1843

Förord.

Det försök till finsk satslära, som härmedelst lemnas i allmänhetens händer, är ämnadt att åtminstone tills vidare afhjelpa en kännbar brist. Såsom känt är, utgör satsläran den minst bearbetade del af den finska grammatiken och hos skriftställare råder stundom en beklagansvärd förvirring i denna del. Förhållandet har sin förklaring deraf, att finska språkets syntaktiska tankegång i många delar betydligt skiljer sig från andra språks. Författarn af detta försök kan icke hoppas, att hafva gått till botten med sitt ämne; tvärtom befarar han att nog många brister i hans behandling skola kunna framvisas. Men han tror sig dock hafva gjort språket en tjänst, genom att möjligen underlätta dess inlärande, samt genom att väcka uppmärksamheten och rikta andras forskning på åtskilliga egendomliga förhållanden i språket.

Allt hvad som tillhör den finska formläran, samt allt hvad som är för alla språk gemensamt, förutsättes såsom känt och blir i det följande endast flygtigt vidrördt.

Arbetets plan och indelning torde lättast fattas genom bekantskap med sjelfva arbetet. Det främst i ögonen fallande torde vara, att Objektet föres till den enkla satsen. Utom några andra skäl har denna indelning föranledits äfven deraf, att den genom en nominalmodus utvecklade satsen har en i flere fall ny och egendomlig ob-

jektslära. Det är egentligen denna sistnämnda del af arbetet, hvare förf. har vågat sig in på en ny bana och möjligen äfven begått de flesta misstag. I hufvudsaken hoppas han dock sig hafva rätt. Den nya terminologi han understundom för nya saker nödgas tillgripa, är måhända icke alltid rätt lyckad. Möjligt är äfven, att reglorna och uttrycksätten icke alltid äro strängt vetenskapliga. Äro de klarfattliga, göra de dock det hufvudsakliga gagn, författarn med dem åsyftat. Exemplen äro till en del från Kalevala, Kanteletar och Sananlaskuja.

Utom de muntliga råd författarn haft tillfälle att inhämta, vill han tacksamt nämna följande af honom hufvudsakligast rådfrågade arbeten: von Beckers Finska Grammatik, Euréns Finska språklära, G. A. Avellans uppsatser i Suomi, Edvin Avellans Satser (Åbo 1855), samt Edvard Ahrens' Ehstnische Sprachlehre.

Innehåll.

§§	sida
1—8. I. Den Enkla Satsen	1
2. A) Subjektet.....	”
3. B) Verbet (Kopulan eller det Bundna Predikatet).....	3
4. C) Det Fria Predikatet (ett adjektivum, eller Substantivum)	4
5. D) Objektet.....	5
6. E) Egendomliga Objektsförhållanden.....	8
7. F) Tids- och Rum-Subjekter och Objekter.....	11
8. G) Kardinal-talen såsom subjekter och objekter.....	13
9—25. II. Satsen utvecklad genom Nomen	14
9. A) Attributer.....	”
10. B) Possessiver.....	16
11. C) Appositioner.....	20
12. D) Indirekta Appositions-förhållanden.....	22
13. E) Vokativus.....	23
14. F) Partitiver.....	”
15. G) Essiv- och Translativ-förhållanden.....	29
16. H) Rumförhållanden (Lokalkasus).....	33
17—23. I) Indirekta Lokalförhållanden.....	41
17. a) Medverkan och Motverkan.....	”
18. b) Orsak.....	44
19. c) Ursprung.....	46
20. d) Afseende.....	47
21. e) Medel, verktyg, sätt (Adessivus och Instruktivus)	50
22. f) Priset.....	52
23. g) Tiden.....	53
24. K) Öfriga Kasusförhållanden (Komitativus, Instruktivus och Abessivus).....	60
25. L) Nominal-partiklar (Postpositioner eller Prepositioner samt Nominal-Adverbier).....	62
26—42. III. Satsen utvecklad genom Nominalmodus af Verbum	70
27—29. A) Nominalmodus i Rent nominala konstruktioner.....	71
27. a) Verbal-adjektiver (Modus-Adjektivus jemte vika- rierande former).....	”

§§	sida
28. b) Gerundium Necessitatis (Substantivus IV Aktivi och Adjektivus I Passivi).....	75
29. c) Gerundium Loci och Instrumenti (Substantivus III och V).....	78
30—34. B) Nominalmodus i sammandragna verbal-konstruktioner	81
31. a) Sammandragen Finalsats (Substantivus I).....	82
32. b) Sammandragna Temporalsatser (Substantivus II och Passivets Adjektivus II Partitivus Singularis)	84
33. c) Sammandragna satser med utelemnadt "att" (Genitivus Singularis af Modus Adjektivus, samt andra beslägtade konstruktioner).....	87
34. d) Allmän Anmärkning vid Sammandragna Verbal-konstruktioner.....	90
35—40. C) Nominalmodus i Fyllnadskonstruktioner.....	91
36. a) Fyllnadskonstruktioner med Substantivus I kortare formen.....	92
37. b) Fyllnadskonstruktioner med Substantivus III inre lokalkasus.....	100
38. a och b) Öfversigt af de tvenne nästföregående §§.	103
39. c) Fyllnadskonstruktioner bestående af Kopulan och en Nominalmodus.....	105
40. d) Verbum Continuativum och Descriptivum.....	107
41—42. D) Slutnamärkningar vid Nominalmodi.....	109
41. a) Om Sammanstötning af flere Nominalmodus-konstruktioner.....	"
42. b) Om Negation vid Nominalmodus.....	110
43—48. IV. Den Sammansatta Satsen.....	112
43. A) Samordnade Satser.....	"
44—45. B) Underordnade Satser.....	114
44. a) Relativa Satser.....	"
45. b) Konjunktionela Satser.....	116
46—47. C) Frågesatser.....	117
46. a) Direkt Frågesats (Fråga och Svar).....	"
47. b) Indirekt Frågesats (Frågeord utan fråga).....	119
48. D) Relaterade Satser (Oratio Recta och Obliqua).....	120
49—50. V. Om Ordens Ordningföljd.....	122
49. A) Ordställningen i Prosa.....	"
50. B) Ordställningen i Poësi.....	123

I. Den Enkla Satsen.

§ 1. Hvarje sats innefattar tvenne begrepp: *Subjektet* och *Predikatet*, hvilka genom den jakande eller nekande *Kopulan*, ("är" ---, "är icke" ---) förenas eller åtskiljas i medvetandet. Kopulan och Predikatet kunna vara sammanfattade i ett ord, hvilket i sådant fall har Kopulans natur af verbum (*Bundet Predikat*), eller ock utgör Predikatet ett särskildt ord, antingen adjektivum eller substantivum (*Fritt Predikat*). Satsens kärna är verbet i verbalmodus, vare sig såsom blott och bar Kopula, eller såsom Kopula och Predikat i ett ord. Till följe af olika betydelse sönderfalla verberna i tvenne klasser: *intransitiva*, hvilka uttrycka ett fullständigt skeende, utan öfvergång på något skildt föremål, och *transitiva*, hvilka uttrycka ett såbeskaffadt skeende eller handlande, som för att blifva fullständigt behöfver ett föremål, hvarpå det öfvergår. Detta föremål för de transitiva verbernas handling kallas *Objekt*.

Anm. De sammansatta och perifrastiska tempora, ehuru bildade genom hjälp verbet (kopulan) och en modus adjektivus (predikat), hafva dock i finskan vanligtvis antagit natur af bundet predikat.

A) Subjektet.

§ 2. 1. Subjektets kasus är antingen *Nominativus* eller *Partitivus* i hvardera numerus. *Nominativus* uttrycker subjektet i dess helhet (*Totalt Subjekt*). *Partitivus* uttrycker subjektet såsom endast delvist (*Partiellt Subjekt*).

2. Subjektet står alltid totalt: 1) Om predikatet är fritt*); 2) Om det bundna predikatet är transitivt aktivum.

3. Subjektet står alltid partielt: Om predikatet är nekande passivum, — i hvilket fall subjektet till följe af det finska passivets egendomliga natur är att betrakta såsom Objekt (se § 6, 1).

Exempel: **Wieras** tulee kylään, En främling kommer till byn, eller: Främlingen kommer till byn. **Hää-wäfi** tulee, bröllopsfolket kommer, eller: Ett (helt) bröllopsfolk (en bröllopskara) kommer. **Hää-wäfeä** tulee, det kommer bröllopsfolk (d. v. s. en del af det som samfäldt innefattas under begreppet: bröllopsfolk), eller: det kommer en del af det särskildt ifrågavarande bröllopsfolket. **Minapa hää-wäfi** kokountuu ennen wihkimistä, bröllopsfolket samlas alltid före vigseln. **Sudet** pääsiwät nawettoon, vargarne sluppo i fähuset. **Susia** pääsi nawettoon, vargar sluppo i fähuset. **Kylän hewosia** on pääsiyt niittuuni, någon del af byns hästar hafva sluppit på min äng. **Wesi** on terweellinen, vatten (i allmänhet) är hälsosamt, eller: vattnet (något särskildt ifrågavarande) är hälsosamt. **Hewoset** sydwät heiniä, hästar (i allmänhet) äta hö, eller: hästarne (de ifrågavarande) äta hö. — **Minua** ei lähetetätkään kaupunkiin, jag skickas dock icke till staden (se § 6, 1).

Anm. 1. Om subjektet till ett transitivt verbum bör framhållas såsom partielt, måste verbet förändra natur genom omskrifning med hjälp verbet **olen** och Subst. III. Inessivus (enl. § 37); t. ex. Flickor sydde bruddräkten, **Syttöjä oli neulomassa** morsiuspukua, eg.: *Flickor voro* uti syendet (af) bruddräkten. — Till och med vid verber, som, ehuru intransitiva, dock ofta antaga transitiv betydelse, undviker man att omedelbart vidfoga subjektet i Partitivus; t. ex. Hundar skällde vid stranden, **Kannalla oli koiria** haukkumassa. Flickor skratta på kullen, **Syttöjä oli** naurumassa mäellä. Verberna "haukun," "nauran" ega nemligen äfven en transitiv betydelse: skälla på, skratta åt (beskratta).

*) Vid sådana uttryck, som: **Hiiiriäfin** on isoja; **Miehiä** oli iso joukko, o. s. v. är verbum "olen" ensamt för sig bundet predikat med betydelsen: "det finnes", och orden: isoja hiiiriä, iso joukko miehiä, subjekter.

Anm. 2. Undantag från reg. 3 kunna passivets sammansatta tempora göra, hvilka i sådant fall äro att betrakta såsom fritt predikat; t. ex. *Minä en ole lähetetty*, jag är icke sänd; hvaremot: *Minua ei ole lähetetty*, jag har icke blifvit sänd.

Anm. 3. Ett personal pronomen såsom subjekt utsättes endast då, när tydlighet och eftertryck så fordra; t. ex. *Menföön fen tahtoo, minä en mene*.

B) Verbet (Kopulan eller det Bundna Predikatet).

§ 3. 1. Endast efter totalt subjekt rättar sig verbet i numerus och person. När åter subjektet är partielt, står verbet alltid i 3:e pers. singularis.

2. Då det totala subjektet utgöres af pronomen relativum, samt då subjekterna äro två eller flera, gälla de i latinet och andra syntetiska språk vanliga regler för verbets person och numerus.

Exempel: se föregående §.

Anm. I stället för 3:e pers. pluralis brukas ofta för korthetens skull 3:e pers. singularis, ifall ingen tvetydighet derigenom uppstode; t. ex. *Senofet ihö heiniä*.

3. Impersonela verber kallas de, hvilka utan något gifvet subjekt förekomma endast i 3:e pers. singularis och utmärka att skeendets eller handlandets egentliga verkande orsak är obekant. Därföre förekomma sådana verber mest med betydelsen af en inre eller yttre känsla, t. ex. i latinet "pudet", det (något obestämdt) verkar blygsel, i finskan, "janottaa", det verkar törst (se §§ 6, 2, 36, 2). Likasom i latinet, brukas äfven i finskan det intransitiva passivum impersonelt och motsvarar svenskans aktivum med subjektet "man." Äfven vid transitiva verber har passivum i finskan en stark lutning till det impersonela (se § 6, 1).

Anm. Det obestämda subjektet "man" i svenskan, uttryckes i finskan: 1) med passivum; 2) stundom med

substantivet *iĥminen*, t. ex. *Iĥminen wäſſyĥ työſtä*, man blir trött af arbete; 3) stundom, dock endast i presens, med 3:e pers. sing. af aktivum, t. ex. *Saa näh-dä*, man får se; *Ei jalkſa laulaa*, man orkar icke sjunga.

C) Det Fria Predikatet (ett adjektivum eller substantivum).

§ 4. Det fria Predikatet sättes: 1) i *Nominativus* (samma kasus som subjektet) om predikatet enkelt utsäges om subjektet; 2) i *Partitivus*, om subjektet utsäges såsom en del af predikatet eller såsom till predikatet hörande, samt 3) i *Essivus*, om predikatet uttrycker en för tillfället förevarande egenskap hos subjektet. Ett ensamt adjektivum såsom predikat rättar sig vanligtvis till numerus efter subjektet; dock kan predikatet i *Partitivus* stå i annan numerus än subjektet, i hvilket fall ett underförstådt substantivum sluter sig till adjektivet.

Exx. *Kirwes on tylſä*, yxen är slö. *Rauta on kowa*, jernet är hårdt. *Rauta on kowaa*, jernet är (någon-ting) hårdt, af hårdt slag. *Tämä pöytä on leppää*, detta bord är (af) al. *Hewofet owat lihawat*, hästarna äro feta. *Hewofet owat neli-jalkaiſia*, hästarna äro (af, d. v. s. höra till) fyrfota (djur). *Hewofet owat neli-jalkaiſet*, hästarna äro fyrfota, hafva fyra fötter. *Lappalaisetfin owat iĥmiſä*, äfven Lapparne äro (af, hörande till) människor. *Raikki iĥmiſet owat yhtä ſufukuntaa*, alla människor äro af (höra till) samma slägte. *Minä aina olen terwes*, jag är alltid frisk. *Myt ſinäfin olet terweenä*, nu är äfven du frisk. *Tämä on pappi*, detta är presten, eller: en prest. *Wesjeni on pappina Punkalaitumella*, min bror är prest i Punkalaitio. *Puhakka on runo-niekkä*, P. är en runoskald. *Puhakka on mylläriinä Kontiolahdella*, P. är (för tillfället i egenskap af) mjölnare i Kontiolahdi. *Puhakka oli runo-niekkana naapurinsa häiſä*, P. var (för tillfället) runosångare på sin grannes bröllopp. *Matti on laiſka*, M. är lat (till sin natur). *Matti on laiſkana*, M. är (för tillfället) lat, d. v. s. uraktlåter för tillfället att arbeta. *Matti on laiſkoja*, M. hörer till de lata (laiskoja iĥmiſä). *Sääät owat iloista*,

bröllopp är någonting gladt (iloiſta aſiaa). *Paiſtetut* perunat ovat *hywää*, stekta potäter äro någonting godt (*hywää ruofaa*). *Poiat* ovat aina *poikia*, pojkar äro alltid pojkar. *Olen Korhonia*, jag hör till släkten Korhonen (heter Korhonen ell. Korhotar).

Anm. 1. I många fall blir den logiska skilnaden emellan Nominativus och Partitivus, samt, i andra fall, mellan Nominativus och Essivus, nästan ingen; t. ex. *Wesi on terweellinen*, och: *Wesi on terweellistä*, vatten är helsosamt. *Työ on valmis*, och: *Työ on valmiina*, arbetet är färdigt.

Anm. 2. Äfven efter andra verber än kopulan "olen" kan ett predikat förekomma, hvarom se § 15.

Anm. 3. Predikatets ställe företrädes ofta af någon konstruktion i lokalkasus; t. ex. *On hywillänſä* (se § 16, 7). — Adverbierna *oikein* och *wäärin* brukas som predikat med underförstådt: *tehty* eller *puhuttu*; t. ex. *Se on oikein*, det är rätt; *Se on wäärin*, det är orätt.

D) Objektet.

§ 5. 1. Äfven objektet uttryckes antingen totalt, då verbets handling träffar hela objektet, eller partielt, då verbets handling inverkar blott på någon del af objektet. Det *totala* objektet uttryckes i singularis med Genitivus, i pluralis med Nominativus. Det *partiela* objektets kasus är Partitivus i begge numeri.

2. Då satsen är *nekande*, ställer det finska språkbruket objektet alltid partielt. I sjelfva verket uppstår härigenom under partiel form en fullkomligt total förnekning. Den nekande satsen utsäger nemligen, att verbets handling icke öfvergår på någon del af objektet, således än mindre på det hela.

3. I stället för genitivus singularis såsom totalt objekt står nominativus singularis alltid då, när verbet står i 1:sta och 2:dra pers. Optativus och Imperativus (icke 3:dje pers.).

För öfversigtens skull bifogas följande tabell öfver subjekts- och objekts-förhållandena:

Bundet Predikat.				Fritt Predikat.
Subjekt	Intransitiva Verber.		Transitiva Verber.	
	Jakande Passiv.	Nekande Passiv.	Aktivum af Transitiva verba.	
Totalt	Nominativus.		Nominativus.	
Partielt	Partitivus.		} Nominativus.	
Objekt.			Jakande sats.	Nekande sats.
Totalt Sing.	.....		1:sta och 2:dra pers. Öfriga ver-	
Totalt Plur.	.....		Optat. och Imperat. ballformer.	
Partielt	.....		Nominativus.	Genitivus.
			Nominativus.	} Partitivus.
			Partitivus.	

Exx. **Kissa** **föi Kalan**, katten åt upp fisken. **Kissa** **syö Kalaa**, katten äter (som bäst) på eller af fisken, eller: katten äter fisk (d. v. s. fiskmat). **Kissa** **ei syö Kalaa**, katten äter icke fiskmat, eller: katten äter icke fisken. **Syö** **tämäkin kala**, uppät äfven denna fisk. **Älä syö kissan Kalaa**, ät icke af kattens fisk, eller: uppät icke kattens fisk. **Matti löi koiraa**, M. slog en hund eller hunden (gaf hunden stryk). **Matti löi koiran**, Matti slog en hund eller hunden hel och hållen (d. v. s. så att den föll eller dog). **Syö** **sitä koiraa**, slå den hunden, gif den ett slag. **Syö** **se koira**, slå ner den hunden. **En** **syö omaa koiraani**, jag slår icke min egen hund (allraminst så att den skulle falla eller dö). **Älä** **wie laffiani**, tag icke bort min mössa. **Kissat** **söiwät Kalat** **suuhunsa**, kattorna uppåto fiskarne. **Kissat** **söiwät Kaloja**, kattorna åto fiskar, eller: åto en del af (de ifrågavarande) fiskarna. **Piika** **korjasi pöytäa**, pigan städade bordet. **Piika** **korjasi pöydän**, pigan undanstädade (tog bort) bordet. **Miehet** **toiwat hewoset** **totia**, männerna hemtade hästarne hem. **Miehet** **toiwat hewosia** **totia**, männerna hemtade hem hästar. **Wien** **laitumelle talon hewosia**, jag för på bete en del af gårdens hästar. **En** **anna** **sinulle hewostani**, jag gifver dig icke (något af) min häst (hästen, hvarom var fråga). **En** **anna** **sinulle hewosiani**, jag gifver dig icke några af mina hästar (frågan var nemligen om flere), än mindre alla. **Ei** **massa waiwaa**, det lönar icke mödan. **Saata** **mie** **omille maille** (Kal. VII, 327). **Syö**, **susi**, **unen näkijä**; **tapa**, **tauti**, **Lappalainen** (Kal. X, 23, 24).

Anm. 1. Såsom af nyssanförda exempel vid verberna "syön" och "löyn" synes, beror objektets egenkap att vara totalt eller partielt ofta af skiftningar i sjelfva verbets betydelse. Om således verbets betydelse för tillfället utmärker en fortfarande handling, hvilken endast gradvis, d. v. s. i hvarje tidsmoment endast delwis, inverkar på objektet, står detta partielt. Åtskilliga verber äro till sin betydelse såbeskaffade, att efter dem endast partielt objekt är tänkbart. Sådana verber utmärka hufvudsakligen sinnesrörelse och inre eller yttre känsla, såsom: *älska*, *hata*, *hota*, *förfölja*, *tjena*, *tacka*, *prisa*, *beklaga*, *begabba*, *begråta*, *vänta*, *hungra efter*, *törsta efter*, m. fl. Hit höra äfven sådana verber som: *Märkästyn*, *hwyäkstyn*, *säifähstyn*, *pelästyn*, hvilka egentligen äro intransitiva (se § 6, 5).

Anm. 2. Om ett jakande verbum har det enklitiska frågeordet **-fo**, **-fö** efter sig och till objektet fogas det enklitiska **-faan**, **-fään**, blir satsens grundtanke nekande, och objektet står alltid partitivt; t. ex. *tylwitfö fappaafaan*, sådde du en kappe ens. Tvärtom kan någongång, ehuru sällan, ett nekande verbum med **-fo**, **-fö** taga totalt objekt.

Anm. 3. Genom jmförelse af subjekts- och objektsreglorna finnes, att endast i det fall dessa satsdelar kunna råka i förvexling, då subjektet är pluralis, satsen jakande och objektet totalt i pluralis samt både subjekt och objekt utgöra 3:e pers. Subjekt och objekt stå i detta fall begge i pluralis Nominativus och verbets person passar lika till begge, hvarföre subjektet måste för åtskilnadens skull då alltid stå antingen före verbet och objektet, eller åtminstone närmare verbet, än objektet står; t. ex. *Ḥauet fwiwät muifut*, eller: *Muifutpa hauet fwiwät*, eller: *Ḥawätpa hauet muifut*; hvarvid "Ḥauet" är subjekt. I alla andra fall bero satsdelarnes inbördes ställning endast af det eftertryck, som lägges på den ena eller andra.

Anm. 4. Personal-pronominernas pluralis Nominativus: **me**, **te**, **he** begagnas endast såsom subjekter, aldrig såsom objekter, utan finnes i stället särskilda objektsformer: **meidät**, **teidät**, **heidät**. Äfven kunna för samma ändamål begagnas Genitiverna: **meidän**, **teidän**, **heidän**, emedan dessa till form och ursprung icke äro Pluralis Genitiver, utan Singularis Genitiver (af stammen **meitä** o. s. v.) och sålunda följa regeln för objektet i singularis.

E) Egendomliga Objektsförhållanden.

(Objekt efter Passiver, Impersonalier, Intransitiva verber, Nominer och Interjektioner).

§ 6. 1. Det finska passivet står på gränsen emellan ett impersonelt aktivum och ett i andra språk vanligt passivum, hvilken sednare betydelse först senare utvecklats ur den förra, ursprungliga. Vid dess nuvarande skick kan man antaga, att den eller det, hvarom handlingen utsäges, står såsom totalt subjekt,

men såsom partielt objekt. — Vill man åter, för att förenkla regeln, betrakta det finska passivet alltid såsom ett vanligt passivum med subjekt, bör åtminstone iakttagas, att detta *subjekt vid ett nekande passivum alltid står i Partitivus* (se § 2, 3), *d. v. s. konstrueras efter objekts-reglorna* (se § 5, 2). Det får derföre icke heta: "En minä ifänä kufisteta" (Ingmans bibelöfvs. Psalt. 10: 6), utan: *En minua ifänä kufisteta*, eller ifall verbets natur ändras: *En minä ifänä kufistu*. Af vigt är att ihågkomma, att det finska passivum aldrig får konstrueras med en Ablativus, i likhet med latinets *a* och Ablativus, ehuru väl detta ofinska språkbruk genom bibelfinskan blifvit språket påtrugadt. Det undvikes derigenom att verbet göres aktivt med det passiva subjektet till objekt. T. ex. Fågeln uppåts verkligen af katten; får icke heta: *Lintupa syötiinfin fiisälta* (uppåts för katten, af någon annan), utan: *Linnunpa söifin fiisä*. (Jfr. §§ 16, 5 Anm. 2, 27, 3).

2. Verber som betyda en inre eller yttre känsla, uttryckas i finskan vanligen impersonelt, hvarvid det, som i svenskan är subjekt, i finskan blir objekt och alltid kommer att stå i *Partitivus*. Sådana verber äro: (Minua) *peloittaa, iloittaa, murehduttaa, ilkehtää, itkettää, huolettaa, lapsettaa* (har barnsliga känslor), *janottaa, unettaa, ramaisee, hiufaisee, polttaa, pakoittaa, (päättä) poroittaa, kiwistelee*, m. fl. Äfven verber med annat slags betydelse följa ett dylikt språkbruk, t. ex. *sataa* (wet-tä, lunta).

Anm. Dessa verber kunna äfven förekomma personelt, såsnart den verkande orsaken angifves. Så t. ex. säges: *Se asia minua huolettaa; Taiwas sataa wettä*. Dock behöfver i sådant fall objektet icke alltid stå partielt, t. ex. *So on taiwas kaisen lumenä satanut; Kyllä minä jun unetan!* jag skall lära dig att få sömn-lust!

3. Åtskilliga talesätt, bestående af ett intransitivt verbum med dervid fogadt adjektivum eller substantivum, antaga transitiv natur och hafva en *Partitivus* såsom objekt. Sådana uttryck äro: (Minun eller minulla) **on ikävä, käy ikäväksi, on sääli, käy sääliksi, on** (ell. tulee) **nälkä, on jano, menen** (ell. lähden, juoksen) **pafoon, olen piilossa.** T. ex. Poian oli ikävä **isäänsä**, gossen hade ledsamt efter sin fader. Minun on nälkä **liha-paistia**, jag hungrar efter stek. **Läpsi futta** pafoon, flydde undan vargen.

Anm. Äfven några andra talesätt sluta sig till ofvanstående språkbruk, såsom: (Minun) **tekee miele(ni)**, (jag) har lust till (något), eg. (min) håg (gör) vänder sig till (något), samt uttrycken, med **täynnä(nsä)** och **täyteen(sä)**, (det förra sammandragen *Essivus*, det andra *Illativus* af **Täysi**, fullhet, full), och **Waila, Waille**, i saknad af — vid hvilka sednare likväl det påföljande objektet egentligen är en *partitivus* *Partitivus*. Exx. Suben tekee mieli lampaan **lihaa**. **Rissa** on täynnänsä **wiekkautta**.

4. Likasom i andra språk kan äfven i finskan ett intransitivt verbum erhålla ett objekt med beslägtad betydelse; t. ex. **nauroi hyvän naurun**; **Jtki katferat kyyneleet**; **Meni menonsa**; **Meni menoansa**; **Nukfui sikeätä unta**.

5. Dessutom kunna ofta intransitiva verba i finskan få en nära beslägtad transitiv betydelse och hafva då objekt, oftast i *Partitivus*; Sålunda: **Nauran**, jag skrattar, äfven: jag beskrattar, skrattar åt; **Kuljen**, jag färdas, äfven: jag befar; **Olen**, jag är, äfven: jag tillbringar; **Makaan**, jag ligger, äfven: genom påliggning bringa att domna; m. fl. T. ex. **Mä naura toisen nainsta**; **Kulki rantoja**; **Olen kulkenuk** **kaiikki tämän järven rannat**; **Olet ma'annut molemmat** **kätesi**; **Uipi iät, uipi lämnet, Uipi luotehet, etelät, Uipi** **kaiikki ilman rannat** (Kal. I, 144—146); **Oli yötä**;

Oli yönsä. — Samma fall är äfven vid uttrycken: **Estua oifeutta**, skipa rätt, sitta som domare; **Käy-dä jottaa**, kriga; **Käy-dä kauppa**, drifva handel.

6. Några intransitiva verba med betydelsen af rörelse kunna hafva ett, helst partitivt, objekt, då till rörelse-begreppet tänkes ett underförstådt: "för att hemta, söka"; t. ex. **Tulin hewosta**, jag kom efter hästen; **Mitä läffin**, senpä sainfin (Kal. XI, 365); **Käyös**, korppi, kynneleni (Kal. XLI, 241); **Käyös piis-ka piis-lajainen** (Kal. XXXVIII, 307). Härmed enligt är uttrycket: **Tule tänne**, mitä ma sanon, kom hit, (att höra, upphämta) hvad jag har att säga.

7. Slutligen kan ett intransitivt verbum med ett dertill fogadt Nomen i någon dativ-kasus (Illat., Al-lat. eller Translat.) eller deremot svarande adverbium, erhålla transitiv betydelse och har då alltid i jakande sats totalt objekt, men i nekande partielt. T. ex. **Lenfi päänsä** seinään, stötte genom flygande sitt hufvud i väggen. **Makasi lapsensa** kuoliaaksi, låg ihjäl sitt barn. **Sanfesi käsiwarsensa** poikki, föll ikull så att han bröt armen af. **Putofi päänsä** puhki, föll ned så att han slog ett hål i hufvudet. **Warsa rehkiti kaluni** rikki, fälen är yster så att den rycker mina don sönder. **Ei** lentänyt **päättä** seinään.

Anm. Om de i nästföregående regler omnämnda intransitiva komma att stå impersonelt i passivum, inträder naturligtvis *subjekts-förhållande* i stället för objekts förhållande; t. ex. **Naurettiin aita nauru**; **Käsi** on maattu; **Lennettiin** pää seinään.

8. Några interjektioner hafva en Partitivus såsom objekt; **Woi sinuasi!** ve dig; **hyi semmoista!**

F) Tids- och Rum-Subjekter och Objekter.

§ 7. Såsom svar på frågorna "huru långt," "huru länge," "huru ofta," konstrueras tids- och rum-ordet såsom *objekt*, om verbet står i aktivum,

men deremot såsom *subjekt*, om verbet står i passivum. Härvid är det af intet inslytande, huruvida verbet är transitivt eller intransitivt, huruvida vanligt subjekt eller objekt förekommer eller icke, samt huruvida detta står totalt eller partielt. Tids- eller rumbegreppet löper så att säga parallelt med den öfriga satsen, likasom om jemte satsens eget verbum förekomme ett annat i samma form, men med betydelsen "tillbringa," "använda" (om tid), "tillryggalägga" (om rum), eller något dylikt; t. ex. *Ukko lauloi yhtä wirttä koko illan*, gubben sjöng på samma psalm hela qvällen, hvilket kan uppfattas såsom sammandraget af satserna: *Ukko lauloi yhtä wirttä ja kulutti fiinä työnsä koko illan*.

Exx. *Päiwän* olimme matkalla, vi voro en dag på vägen. *Päiwä* oltiin matkalla. Emme olleetkaan tähttä *päiwää* matkalla. *Wiivy* nyt kotona tämä *päiwä*, dröj nu hemma denna dag. *Wiivyn* vielä huomis-*päiwään*, jag dröjer till och med någon del af morgondagen. *Suoden* olen nyt työtä tehnyt, ett år har jag nu arbetat (gjort arbete). *Sautamies* oli nufahdellut kaisen *ikänsä*, nämndemannen hade småsofvit hela sitt lif. *Olet* jo *ferran* minun nähnyt, du har redan en gång sett mig. *Päiwällinen* on jo *ferta* syöty, middagen är redan en gång äten. *En fertaakaan* ole häntä nähnyt, jag har ej sett honom en enda gång. *Men-käämme ferta* sinnekin, lätom oss gå en gång äfven dit. *Ampui* nuolensa *wirstan*, sköt sin pil en verst. *Nuoli* ammuttiin *wirsta*. *Seurasi* minua pitkän *matkan*, följde efter mig ett långt stycke. *Suokseppäs* *peninkulma*, spring en mil. *Suoksen* *peninkulman*. *Tultiin* *peninkulma* eteenpäin, man kom en mil framåt. *Eipä* *wirstaakaan* tultu. *Kävel-köön* jalkasi tämän *matkan*, vandre han till fots denna väg. *Syö* *wuosi* suloa woita, *Toinen* syö sian-lihoa, *Kolmas* kuore-kokkaroita (Kal. IV, 121, 123, 125). *Opeta* omenoasi *Yksi* *wuosi* juusanalla; (Kal. XXIV, 212, 216).

Anm. Såsom svar på frågan "huru ofta," står tidsordet, om det föregås af det oböjliga *joka* (hvarje), alltid i Nominativus; t. ex. *Olen* häntä waroitannut *joka ferta*, *joka päiwä*, *joka toinen wuosi*, hvarje gång, hvar dag, hvart annat år.

G) Kardinal-talen såsom subjekter och objekter.

§ 8. 1. Alla kardinal-tal, utom *yksi* och *kaksi* (hvilka äro vanliga adjektiver), begagna samma kasus för det totala subjektet eller predikatet och det totala objektet, sålunda att *kaksi* och *pari*, *kolme*, *neljä*, *viisi*, *kuusi*, *sata* och *miljona med sina komposita samt komposita af yksi* i begge fallen använda *Nominativus Singularis*, men de öfriga med sina komposita *Genitivus Singularis*. Det substantivum, till hvilket kardinal-talet hörer, följer härvid alltid efteråt i *Partitivus Singularis*. Såsom partiet subjekt och objekt står såväl kardinal-talet som substantivet i *Partitivus Singularis*. (Angående kardinal-talens ställning till sitt substantivum i öfriga fall se § 9, 2).

2. Då ett kardinal-tal är subjekt, står verbet vanligen i 3:e pers. *singularis*.

Exx. Östin *viisi hewosta*, jag köpte fem hästar. *Viisi hewosta juoksi maan-tiellä*. Kuningas östi *viisi tuusetta hewosta*. *Tuhannen miestä oli siinä joukossa*, ett-tusende man voro i den hopen. *Älä syö kymmentä omenaa*, ät icke tio äpplen. *Olimme matkalla kaksi päivää*. *Susi ajettiin kymmenen peninkulmaa*, vargen jagades tio mil.

Anm. 1. Man kan antaga, ehuru det för regeln är likgiltigt, att orden *seitsemän*, *kahdeksan* o. s. v. såsom subjekter stå i *Instruktivus*, icke i *Genitivus*.

Anm. 2. *Paljo* och *Paljon*, *Wähä* och *Wähän* med deras komparativer och superlativer äfvensom *Puoli* och *Puolen* kunna i begge former, dock helst i den sednare, begagnas både såsom totalt subjekt och totalt objekt samt hafva substantivet efter sig i *Partitivus*, endast i *singularis* vid *Puoli*, men i hvardera numerus vid *Paljo* och *Wähä*. — De öfriga bråknämnares, såsom *kahdennes*, *kolmannes*, *yksitoistanes* o. s. v. hafva *Nominativus* såsom totalt subjekt, *Genitivus* såsom totalt objekt, men ställa, äfven de, liksom också *Puoli* och *Puolen*, det följande

substantivet i *Partitivus singularis*. — Af *Woni* såsom räkneord begagnas endast *Partitivus singularis* såsom subjekt och objekt.

Anm. 3. Bildandet af de jemna tio-, hundra-, tusen- och miljon-talen står i sammanhang med ofvanstående regel 1, så att orden **kymentä** o. s. v. stå såsom substantiver. Sålunda är: **Wiiſi-kymentä** egentl. fem tior, **Wiiſi fataa** fem hundror, **Wiiſi tuhatta** fem tusenden. Det substantivum, som efterföljer, regeras åter i sin tur af hela det sammansatta talet; t. ex. **wiiſi kymmentä hewoſta**. — Då dessa tal böjas i andra kasus, behandlas likaså ordet **kymentä** m. m. såsom ett substantivum (se § 9, 2. Anm. 2).

Anm. 4. Af **tuhannen** förekommer äfven en *Nominativus*: **tuhat**, hvarförutom *Partitivus* **tuhatta** äfven ofta brukas för **tuhannen**. Ordet **miljona**, såsom egentligen icke finskt, konstrueras äfven såsom ett vanligt substantivum med det påföljande substantivet i *Partitivus pluralis*; t. ex. **ſain miljona ruplia**; **maſſettiin miljona ruplia**. Deremot heter det alltid: **kaſſi miljonaa ruplaa**. — Stundom förekommer i runorna *Genitivus*: **ſa'an** (**ſadan**) såsom objekt; t. ex. **ſo olen ſyhönyt ſaan uroſta** (Kal. XVII, 151); **Tuolta ſaan ſa'an ſanoja** (Kal. XVI, 148); men äfven: **Saat tuolta ſata ſanoa** (Kal. XVII, 11). Äfven andra ore-gelbundna uttryck förekomma i runorna, t. ex. **Otti kuufſia jywiä, ſeittſemiä ſiemeniä** (Kal. II, 288).

Anm. 5. Om det på kardinal-talet följande substantivet är plurale tantum, sättes räkneordet såsom vanligt attribut i pluralis; t. ex. **kaſſet häät**, två bröllopp. Annars har kardinaltalet i pluralis såsom attribut en distributiv betydelse, liksom latinets *bini*, *trini* o. s. v.

II. Satsen utvecklad genom Nomen.

A) Attributer.

§ 9. 1. Ett adjektivum, fogadt såsom attribut till ett substantivum, står dermed i lika numerus och kasus.

Exempel: **Nämät** hewofet **shöwät tuoreita** heiniä, dessa hästar äta färskt hö. **Wanhan** miehen **wanhalle** toi-ralle.

Anm. 1. Undantagsvis förekommer vid lokal-kasus och Translativus en annan konstruktion, sålunda, att adjektivet står i den kasus meningen fordrar, men substantivet i Instruktivus pluralis, stundom i Partitivus singularis; t. ex. **On** pahoilla mielin; **Tulee** pahoille mielin; **Tuimissa** tuumin; **tällä** tawoin och **tällä** tapaa; **Elämässä** hengin; **wähäksi** aikaa; **Pariksi** kuu-fautta. Adjektivet har härvid antagit en sjelfständig substantiv karakter, och det egentliga substantivet fogar sig dertill antingen adverbliet eller partitivt (jfr. §§ 14, 2 Anm. 4; 21, 2 Anm. 2).

Anm. 2. Finskan eger några indeklinabla adjektiver, såsom: **joka** (hvarje), **koko** (hel), **aika**, **kelpo**, **oiva** (duktig), **pikku** (liten, lilla), **eri** (särskild) hvilka ursprungligen tyckas vara substantiva sammansättningar med det följande ordet och derföre alldrig kunna stå ensamma såsom adjektiva predikater. Samma är äfven fallet med **liika** (såsom adjekt.: alltför mycken, öfverflödig), hvilket dock äfven kan böjas attributivt; t. ex. **Sairaſtaa** liiasta ruuasta; **Nääntyi** liika rasitukseen; **Kuoli** liian surman (Kal. IV, 334). — **Itse**, då det sättes framför substantivet, är oböjligt; men ensamt stående eller staldt efter substantivet och med suffix vidhängd, böjes det i lika kasus och vanligen äfven lika numerus med substantivet.

Anm. 3. Finskan begagnar inga artiklar, hvarföre **ytſi** alltid är räkneord eller adjektivum med betydelsen: "samma." — Endast undantagsvis, då flere ord behöfva närmare anknytas till ett attribut, föregås de för tydlighetens skull af ett pronomen demonstr. såsom artikel; t. ex. den för Revels tvåfaldiga räddning ryktbara Karl Horn, **tu** **Nääwelin** kaksinkertaisesta pelastuksesta mainio **R. S.**

2. Kardinaltalen från och med **kaksi**, samt **päri**, **wähä**, **palsjo**, **moni**, **puoli** och öfriga bråknäm-nare, då de icke stå såsom totalt subjekt eller totalt objekt (se § 8, 1 jemte Anm. 2), böjas med sitt substantivum i samma kasus, men *alltid i singularis*.

EXX. *Wiiden hewofen appeet, fem hästars foder. Ujoi kolmella hewofella, äkte med tre hästar. Kymmenen peninkulman matka. Elää wäbällä ruwalla, lefwer med litet mat.*

Anm. 1. Kardinaltalen såsom *partiela* subjekter och objekter kunna hänföras till denna eller föregående § hvilka i detta fall gifva fullkomligt samma resultat.

Anm. 2. Vid de jemna tio-, hundra-, tusen- och miljon-talen komma såväl det sammansatta talets begge beståndsdelar, som substantivet att stå i samma kasus i singularis; t. ex. *Ujoi kolmella kymmenellä hewofella*. Deremot är vid de mellanliggande talen sammansättningens sednare del (Partitivus af ett ordinaltal) oböjlig, emedan den står fullkomligt partitivt; t. ex. *Kolme kymmenettä hewosta, 93* (egentl. tre af det tionde tiotalet) hästar; *Kolmella kymmenettä hewofella* (se § 13, 4 Anm. 1, 2).

Anm. 3. Angående pluralis af kardinaltalen gäller, hvad i föreg. § Anm. 5 yttrades.

Anm. 4. Ordet *hifi* konstrueras alltid såsom ett vanligt adjektivum efter denna § första regel.

Anm. 5. Ett pronomen demonstrativum eller annat demonstrativ-begrepp framför ett kardinaltal står i pluralis; t. ex. *Nämä wiifi miestä; Näille wiidelle miehelle; Me kymmenen wiestä*. — Vid ett subjekt af sådan beskaffenhet rättar sig verbet efter demonstrativ-ordet.

B) Possessiver.

§ 10. 1. När tvenne substantiver komma till hvarandra i possessiv-förhållande, står det af de tvenne, från hvilket det andra härrör, eller *hvars* tillhörighet det andra är, i Genitivus. Detta kallas *Genitivus subjektivus*.

T. ex. *Boian firja, gossens bok. Jumalan rakkaus, Guds kärlek. Miesten toivo, männernas hopp.*

2. När tvenne substantiva komma tillsammans, af hvilka det ena utmärker en handling eller känsla, det andra åter föremålet *hvarpå* handlingen eller kän-

slan är *riktad*, står det sednare i Genitivus, hvilket kallas *Genitivus objektivus*.

T. ex. Palkinnon toivo, hopp efter belöning.
Pöydän maalaus, målandet af ett bord.

Anm. 1. Likasom finskan begagnar äfven latinet Genitivus vid begge ofvannämnda fall, hvaremot svenskan ofta för Genitivus subjektivus, men nästan alltid för Genitivus objektivus använder omskrifning med preposition; t. ex. Wuoren kuffula, toppen af berget. Salkawäen ewesti, öfverste för fotfolket; Säänin maaherra, guvernör i länet; Rauhan sanoma, budskap om fred, ett fredens budskap. — Äfven i finskan (liksom i latinet) bör genitivus objektivus omskrifvas, ifall det annars kunde blifva förblandadt med Genitivus subjektivus, hvilket aldrig omskrifves; t. ex. Raska Sumalata kohtaan; Sanoma tyttäres-tä, ett budskap angående dottern.

Anm. 2. Om till samma substantivum hörer en Genitivus subjektivus och en Genitivus objektivus, brukar den sednare bilda sammansättning med substantivet; t. ex. Rahan puute, brist på penningar; Miesten rahan-puute, männernas penninge-brist.

Anm. 3. Possessiver till possessiver uttryckas alla i enlighet med ofvanstående regler; t. ex. Antin wiefon kutin kummin faima, namne till den som stått fader åt den Antti's kamrat tillhöriga geten.

Anm. 4. De substantiver som utmärka nationalitet (på en gång land och språk), såsom: **Suomi**, **Kuosi**, **Ranska**, **Tanska**, **Saksa**, **Wenäjä**, m. m. motsvara, då de i Genitivus stå framför ett substantivum, ett attributivt adjektivum i andra språk; t. ex. Suomen kieli, det finska språket; Puolan sota, polska kriget; Kuosin ja Norjan raja, den svenska och norska gränsen.

Anm. 5. Genitivus står alltid i prosa före, vanligen närmast framför, det andra substantivet. I poesi deremot står det ofta efter; t. ex. Wyöltä wanhan Wäinämöisen; Päästä kalwan Raufomielen; Tustisja tulisen syntyä (Kal. I, 31, 33, 147).

3. Personal-suffixerna hafva alltid betydelse af Genitivus subjektivus. Då eftertryck eller tydlighet

fordrar, utsättes derjemte Genitivus af personal-pronomen. Vid starkaste eftertryck, ehuru sällan, står personal-pronomen ensamt; t. ex. *Tämä on minun a-fia, ei sinun.*

Anm. 1. Om tredje persons suffix begagnas utan Genitivus af personal-pronomen, hänför det sig till satsens subjekt ifall detta är 3:e person. Bör deremot suffixen hänföra sig till något annat substantivum, måste Genitiven utsättas; t. ex. *Matti naitti tytön orpanalleen, M. bortgifte flickan åt sin kusin;* men *Matti naitti tytön hänen orpanalleen, M. bortgifte flickan åt hennes kusin.* — Undantag gör suffixen vid Komitativus, hvilken alltid hänför sig till nästföregående substantivum; t. ex. *Matti elätti waimon lapsiensa, Matti lifnärde qvinnan med hennes barn.*

Anm. 2. Det reflexiva uttrycket "sjelf" återges i finskan (då ej det reflexiva verbet användes) genom singularis af itse med suffix; t. ex. *miehet hakiwat itsellensä ruokaa.* — Det reflexiva "hvarandra" uttryckes antingen 1) genom tvenne toinen i singularis, af hvilka det förra står i nominativus utan suffix, det sednare i den kasus sammanhanget fordrar, med vidfogad 3:e persons suffix; eller ock 2) genom ett toinen i pluralis med den persons suffix hvarom fråga är; t. ex. *Vi gäfvo skänker åt hvarandra, Annoimme lahjoja toinen toisellensä, eller: Annoimme lahjoja toisillemme.* Det sednare språkbruket är smidigare och i flere afseenden att föredraga.

4. Adjektiver på **-inen**, härledda af ett substantivum, samt andra med dem liktydiga adjektiver hafva ett substantivum eller adjektivum framför sig i Genitivus och bilda då ofta med denna Genitivus ett sammansatt adjektivum.

T. ex. **Karhun-nahkainen**, gjord af björnhud. **Lehmän kokin**, och **Lehmän-kokin**, stor som en ko. **Wiiden kynnärän mittainen** (eller **pituinen**). **Menneen-wuotinen**, till fjol-året hörande. **Monen-päiväinen**. **Kissan näköinen**. **Welsensä muotoinen**. **Wanhan suutarin näköinen**. **Saman-ikäinen**. **Wuo-**

den wanha. **Sen-lainen** (jessainen). **Sen-moinen** (jem-moinen). **Wanhan lainen**. **Kauniin-moinen**.

Anm. 1. Orsaken till denna Genitivus är följande: 1) ifall Genitiven är ett substantivum, beror den af det substantivum, som ligger inneslutet i adjektivum; t. ex. **Karhun-nahka**; **Rynnärän mitta** (eller **pituus**); **Wesjen muoto**; **Wuoden ikä** (wanhuus); — 2) ifall Genitiven är ett adjektivum, beror den, såsom attribut, jemte det i det sednare adjektivet inneslutna substantivet såsom possessiv Genitivus, af ett efterföljande substantivum, hvar till adjektivet på **-inen** nu konstrueras såsom attribut; t. ex. **Monen-päiwäinen thö**, ursprungligen: **monen päiwän thö**; **Kauniin-karwainen tamma**, ursprungligen: **kauniin karwan tamma**. — Det sednare fallet motsvarar fullkomligt Genitivus qualitatis i latinet.

Anm. 2. Ifall genom ofvanstående konstruktion ett sammansatt adjektivum bildas, kan det förra ordet i sammansättningen äfven ofta stå i Nominativus; t. ex. **Nahka-kansinen**; **Wasfi-karwainen**; **Moni-haarainen**; **Tähysi-lukuinen**. Sammansättningen är i sådant fall antingen bildad redan innan den adjektiva ändelsen **-inen** tillkommit, så att stamordet heter: **wasfi-karwa**, **nahka-kanssi**, eller bildad af ett adjektivum och substantivum i Nominativus: **moni haara**, **tähysi luku**.

Anm. 3. I likhet med den i regeln nämnda Genitiven kan äfven en suffix stå fogad till adjektiverna på **-inen**; t. ex. **Hän ei enää ole muotoisensa**, han är icke mera lik sig (= **itsensä muotoinen**); **Hänkin oli ikäisiäni**, äfwen han hörde till mina jemnu-årige (= **minun ikäisiä**). — Regeln om suffixer (se ofvan reg. 2) gäller här, såsom i vanliga fall.

5. Genitivus af ett substantivum står stundom ensamt och absolute, d. v. s. utan att något annat substantivum regerar det, och utgör då ett possessivbegrepp till satsen i dess helhet, samt måste i svenskan öfversättas med prepositionen "åt" eller "för." Äfven i finskan kan Genitiven i sådana fall utbytas mot Adessivus, Ablativus eller Allativus (se § 16, 4).

T. ex. **Minun** (= **minulla**) **on ikävä**, **on nälfä**,

on jääli (jfr. § 6, 3). Ei hän te'e lähimmäisensä (= lähimmäisellensä) mitään pahaa (Ingman, Psalt. 15: 3). Mitä sun (= sinulla) on? hvad går åt dig? Mitä sen (= sille) tekee? hvad skall man göra åt det? Kylläköyhän käsköe, nog är det svårt för en fattig. Joko sun (= sinulta) on kaikki rahat kuluneet, har redan alla penningar gått åt för dig. Meikin anteesi annamme melvollistemme (= melvollisillemme).

Anm. Angående denna Genitivus eller en dermed nära beslägtad kommer framdeles vidlyftigare att handlas vid frågan om Nominalmodi och deras subjekt.

C) Appositioner.

§ 11. 1. Ifall appositionen står genom skiljetecken afsöndrad från sitt hufvudord och på sätt och vis utgör förkortning af en relativ-sats, rättar den sig i kasus efter hufvudordet, dock sålunda att kasus hörande till samma klass (lokativ-, dativ- eller lativklassen) kunna företräda hvarandra.

T. ex. **Kanttalassa**, Saarijärven kirkon **tylässä** kuoli **weljeni poika**, vanhan kirkkoherran **apulainen**. **Ystäväni**, entinen **kappalainen**, pääsi edulliseen **wirkaan**, oman pitäjänsä kirkkoherraksi. Suomen pääkaupunki, **Helsinki**, perustettiin mainion **kuninkaan**, ensimmäisen **Rustaan**, aikoina.

Anm. 1. Då en apposition med bifogadt "nimeltä," "vid namn," står mellan kommata, sättes det alltid i Nominativus; t. ex. Sätti hallituksen ohjat mainiolle miehelle, **nimeltä Axel Drenstjerna**. — Likaså kan stundom en apposition inom citationstecken stå i Nominativus oberoende af hufvudordet; t. ex. Afrikkan erämaat kaswattawat **jalopeuran**, "eläinten kuningas," den såkallade djurens konung.

Anm. 2. Vid angifvande af brefs datum, står participiet: "annettu", då det sättes efter substantivet alltid i Nominativus; t. ex. Sääski **kirjeellänsä**, an-

nettu Tammit. 1 p., anbefallte medelst sitt bref af den 1 Januari. Deremot heter det: Tammit. 1 p. annetulla kirjeellänfä käfti.

2. Men om appositionen vid ett Nomen proprium står så nära förbundet med sitt hufvudord, att de tillsammans kunna betraktas såsom en sammansättning, särskiljas 2:ne fall: 1) då lifegande föremål utmärkas, står det föregående ordet i Nominativus och endast det sednare böjes; — hvaremot 2) vid liflösa föremål nomen proprium står förut i Genitivus och appellativum böjes.

T. ex. **Pispa Tuomaan** aikoina, eller **Tuomas piispan** aikoina. Kuningas Sigismundolle. Kaarlo herttualta. Talonpoika Taawetti Hänniselle. Helsingin pääkaupungissa. Waasan nimi, namnet Wasa.

Anm. 1. Vid regeln 2 förra fallet kan nomen proprium stå antingen före eller efter, dock beror af denna ställning, huruvida vigten ligger på nomen proprium eller appellativum; t. ex. Kaarlo herttua, till skilnad från andra hertigar; men herttua Kaarlo, till skilnad från andra med namnet Karl.

Anm. 2. Flere namn, tillhörande samma person, rätta sig efter ofvananförda regel; t. ex. Taawetti Cerikinpoika Hänniselle, åt David E. H. Likaså står vid regenters namn ordinaltalet såsom vanligt appositions-ord; t. ex. Kuningas Ruštaa Kolmannelle, åt konung Gustaf den tredje. Skulle dock följderna af namn och titlar blifva för långa, böjes äfven något af de första orden; t. ex. Wara-nimismiehelle Hippolytus Hegešippus Hinnerfeltille.

Anm. 3. Finskan äger några substantiva biord, hvilka stå efter såväl nomina propria som appellativa och följa regeln 2 förra fallet. I svenskan öfversätts de ofta som adjektiver. Sådana ord äro: **kulta** (käre), **parha**, **raukka**, **rukka**, **raiska** (stackars), **wainaja** (aflidne), **riepu**, **rahju**, m. fl. T. ex. Matti paralle. Kaarlo wainajalta. Lapsi kullat. Leipä kullata. Ummä riewun.

D) Indirekta Appositions-förhållanden.

§ 12. 1. Pluralis af nomina propria begagnas stundom i finskan i stället för singularis, då afsigten är att icke så mycket framhålla det föremål nomen proprium utmärker, utan egentligen andra likartade, hvarpå det uppgifna tjänar såsom exempel. I svenskan motsvaras denna konstruktion af omskrifningen: "sådana (män eller orter) som." T. ex. Suuret kuninkaansa, Kustaa Waasat, Kustaa Matolfit ja muut nostivat Ruotsin kansan mahtavuuteen, Sveriges stora konungar, sådana som en Gustaf Wasa, en Gustaf Adolf och andra. Olen jo nähnyt Turut ja Tampereet, jag har redan sett sådana städer som Åbo och Tammerfors.

Anm. Ett fullkomligt likadant språkbruk förekommer i Franskan, der man säger: les Racines, les Corneilles, les Poquelins. — Att detta utgör ett sammandraget appositions-förhållande, inses deraf, att man lätteligen häraf kan bilda en vanlig apposition; t. ex. Tampereet, städerna Tammerfors och dess gelikar.

2. En såkallad Nominativus eller Partitivus *Ab-solutus* i förening med ett annat ord vanligen i lokativ-kasus (stundom dativ-kasus) eller deremot svärande partikel bildar i finskan ofta en slags sammandragen appositionel- eller parentes-sats till den egentliga satsens *subjekt*, hvilket derigenom närmare karakteriseras eller beskrives. I svenskan begagnas i sådant fall vanligen prepositionen "med" framföre. T. ex. Poika käwelee, kirja kainalošsa, gossen vandrar med en bok under armen. Lappi ratsastaa, Halli hevosena, barnet rider med hunden Halli såsom häst. Mies, keppi kädesä, ajoi lampaat orailta, en man med käpp i handen jagade fåren från brådden. Ukko istui, pää kallellanša, gubben satt med hufvudet på sned. Mustalajet kulkewat, useita kymmentuntia parwešsa, Tattarena färdas, flere tiotal i skocken. Jo nyt fettu

joutui käpälä rautoihin, nu råkade ändtligen räfven med tassen i saxen. Tahdon kuolla, ase käteen, jag vill dö med vapen i hand.

Anm. 1. Äfven detta språkbruk har sin motsvarighet i franskan, t. ex. Il se promena, le livre sous le bras.

Anm. 2. Beslägtad med denna konstruktion är bruket af ett tidsord i Nominativus eller Partitivus med efterföljande "sitten", motsvarande det svenska "för (en tid) sedan"; t. ex. Tulin tähän kaupunkiin, viisi vuotta sitten, jag kom till denna stad för fem år sedan. Det finska språkbruket förklaras af det motsvarande franska: Je suis arrivé à cette ville, il-y-a cinq ans.

Anm. 3. En likadan Nominativus absolutus kan äfven, ehuru mindre ofta, förekomma appositionellt till *objektet*; men i sådant fall står i stället för lokativ-kasus en *dativ-kasus*; t. ex. Vaittoi miehet mieffa wyöille, Raunot kassara olalle (Kal. XXXI, 47, 48); Syönyt saunan salpa päälle (Kal. XXXV, 300). — Skulle tanken ej tillåta en dativ-kasus, måste objektet genom en tillagd nominal-modus förvandlas till subjekt; t. ex. fadren såg sin son med bok i handen, Isä näki poikansa istuvan firja kädesä, d. v. s. såg att sonen satt med bok i hand.

Anm. 4. I appositionel-satsen till subjektet kan dativ-kasus ej begagnas annat än vid intransitiva verber (der ingen förblandning med ett objekt kan förekomma); t. ex. Mies kaatui, noffa pystyn, mannen föll med näsan i vädret; Kuolkehon lupo sylihin (Kal. XXXVI, 47). Vid passiver blir det deremot alldeles naturligt; t. ex. Miehen laitettiin mieffa wyöille.

E) Vokativus.

§ 13. Vid tilltal sättes den tilltalade alltid i Nominativus. T. ex. Tule, vaimoni, kom, broder. Mies hoi, hör hit, karl!

F) Partitiver.

§ 14. 1. Kasus Partitivus begagnas att ut-

märka det partiela subjektet och objektet (se §§ 2, 5) samt subjektets partiela förhållande till det fria predikatet (se § 4), hvarförutom äfven vid Kardinaltalens och bråknämnares subjekts- och objekts-ställning Partitivus singularis af det följande substantivet skall begagnas (se § 8). I alla dessa fall, hvilka i det föregående äro närmare utlagda, återfinnes kasus Partitivi grundbetydelse: *någon del af det hela*, som ordet betecknar. Samma betydelse framstår mer eller mindre omedelbart vid här nedan upptagna öfriga reglor.

Anm. 1. Ett substantivum i Partitivus såsom predikat motsvarar ofta det svenska uttrycket: "hörer till" eller "är (en) ibland"; t. ex. *Roffola on Waasan lääniä*, K. hörer till W. län; *Hän on paraita miehiämme*, han är en bland våra bästa män.

Anm. 2. Ett adjektivum och substantivum i Partitivus singularis, satta såsom predikat, kunna utmärka en egenskap hos subjektet och således motsvara latinets genitivus partitivus. Dock måste predikatets begrepp vara sådant, att subjektet kan tänkas såsom en del deraf; i annat fall får icke denna konstruktion användas. T. ex. *Matti on suurta sukua*, M. är af hög släkt; *Matti on hywää luontoa*; men icke: *Matti on wähä järfeä*, utan: *wähä-järfinen* (se § 10, 4). — Orätt är det, att i stället för Partitivus begagnas Elativus och säga: *Matti on hywästä luonnosta*; ehuru skriftställare nog mycket bruka denna sve-ticism.

2. Vid substantiva som utmärka kvantitet (ett belopp, en myckenhet) står det substantivum som utmärker ämnet eller materien i Partitivus. T. ex. *Kolmešta kapasta maltaita saadaan tynnyri hywää säh-tiä*, af tre kappar malt fås en tunna god svagdricka. *Kirkkoon tuli ihmisiä aita joukko*, i kyrkan kom en betydlig hop folk.

Anm. 1. I stället för ofvananfönda konstruktion kan man bilda sammansättningar, hvilkas förra del

består af material-ordet, den sednare af kvantitets-ordet; t. ex. Kolmesta mallas-kapasta saadaan sahtitynnyri. Nika ihmis-joukko. Dock får material-ordet härvid icke hafva något attribut, såsom i exemplet tynnyri hyvää sahtia. — Står åter kvantitets-ordet i Genitivus, så kan partitiv-konstruktion icke användas, utan endast sammansättning, t. ex. Voi-leiviskän hinta, aldrig: leiviskän woita hinta. Skulle dervid material-ordet hafva attribut och till följe här af sammansättnings-utvägen blifva omöjlig, måste äfven kvantitetsordets Genitivus undvika; t. ex. hinta leiviskästä hyvää woita, priset för ett lispund godt smör.

Anm. 2. Ordet **Dsa** kan hafva material-ordet både i Partitivus och Elativus; t. ex. Dsa Suomen kansa och Dsa Suomen kansaa.

Anm. 3. Utom vanliga kvantitets-ord förekomma med likartad betydelse och samma konstruktion orden: **Tarve**, så stort mått man behöfver, **Täysi** (täyden, täynnä, täyteen), fullhet af, full af, **Puolellansa** (puolellensa), vid sin hälft af, till hälften fylld med, **Waiilla** (waille), i saknad af, icke full med; t. ex. Sain tarpeeni ruokaa, jag fick mat så mycket jag behöfde. Wene on (täysi wettä, vanligare:) täynnänsä wettä, puolellansa wettä. Pani astian täyteenjä wettä, puolellensa wettä. Muut purret, pahatkin purret tuovat täytenjä rahoja (XXXIX, 189), hämta sin fullhet (sin fulla last) penningar. Rustika ei ole jaloa mieltä wail-la, Rustika saknar icke ädelt sinnelag. — Äfven några partiklar och med dem beslägtade nominer hafva en dylik Partitivus; t. ex. **Puolella** (-lta, -ltä), på (någon) sida om (ett föremål), **Lähellä**, **lifelä**, (-ltä, lle) nära till, **Lähempi**, **lifelmpi**, o. s. v.

Anm. 4. Några enskilda adjektiver i adessivus och Translativus singularis kunna hafva substantivet efter sig i Partitivus; t. ex. **sil'äitää**, under tiden; **wähällä aitää**, inom kort; **samalla fertaa**; **toisella erää**; **täfsi fertaa**. I tanken ligger här underförstådt ordet: **määrällä** eller dyl., såsom: **Sillä aitää**, vid detta *be-
lopp af tid*, hvaremot: **sil'lä aialla**, på den tiden.

Anm. 5. Finskan äger en särskild kvantitativ-härledningsändelse på **-llinen**, hvilken ofta förekom-

mer, t. ex. *Lasillinen*, *kupillinen*, *kannullinen*, *laidvallinen*, en skeppslast, *fourallinen*, o. s. v. Det går icke an att säga *Lasii maitoa*, utan: *lasillinen maitoa*.

3. Efter superlativer står det begrepp inom hvars område jemförelsen sker antingen i *Partitivus* eller *Elativus*, likaså efter öfriga partitiv-ord, men efter komparativer endast i *Elativus*. T. ex. *Wanhi*, äldst. *Wesi on wanhin woiheista*, äldst bland salvor (Kal. III, 199). *Mätäś on märkä maita wanhin*, *Baju puita ensimäinen* (Kal. III, 207, 208). *Wanhempi weljistä*, den äldre bland bröderna (icke *wanhempi weljiä*, se reg. 6). *Meitä ei ollut ketään saapuilla*. *Kuka teistä kaupunkiin lähtee*. *Meitä lähtee kaffi tai kolme*. *Muutammat tämän kylän asujamista*. *Toinen meistä*.

Anm. 1. Partitiv-orden i finskan äro desamma som i latinet, der de fordra Genitivus partitivus.

Anm. 2. Undantagsvis förekommer i finskan Genitivus partitivus, mest dock der begreppet som skall delas är singularis, t. ex. *Perheen nuorin*, yngst i familjen; *Tämä metsä on Suomen lauein*. Men äfven: *Sen-nimisten hallitsijain ensimmäinen*, den första af herskare med det namnet; *Kaikkien isoin*, allra störst. — Sällsynt är äfven *Inessivus* partitivus; t. ex. *Hän on köyhissä köyhin*, han är fattigast bland de fattiga (se § 16, 4, Anm. 3).

4. I enlighet med föregående regler står Partitivus singularis af ett *ordinaltal* och dertill hörande substantivum, antingen med eller utan regerande partitivord, och utmärker då: hela det föregående antalet jemte något af det antal som ordinaltalet motsvarar. T. ex. *Toista vuotta*, ett helt år och något på det andra. *Kolmatta sataa*, öfver tvåhundra. *Viidettä tuhatta*. *Toista kymmentä*, öfver tio. *Kaffi läjää toista rouffiota*, en hel stor hög (*rouffio*) och tvenne små högar (*läjä*) dertill. *Viisi kappaa kuudetta tynnyriä*, 5 tunnor och 5 kappar. *Osa kolmatta kahdeksatta wettä*, något öfver två slesvar vatten. *Kahdeksatta ka-*

puosta toista tynnyriä tulee kyllä wäfewä sahti, af 1 tunna och 2 kappar blir nog ett starkt dricka. Puolen kolmatta, två och en half.

Anm. 1. Bildandet af de mellan de jemna tiotalen liggande kardinal-talen sker enligt denna regel, så att då t. ex. Toista tynnentä utmärker utan närmare bestämning något af talen mellan 11 och 19, betyder Yksi-toista-tynnentä, det första af dessa tal. För korthetens skull bortlemnas nästan alltid ordet tynnentä, utan att derigenom någon tvetydighet är att befara; ty ehuru t. ex. toista tynnyriä betyder: öfver en tunna, så kan aldrig kaksi-toista tynnyriä betyda annat än: 12 tunnor, hvaremot kaksi kappaa toista tynnyriä betyder: 2 kappor öfver en tunna, och kaksi-toista kappaa toista tynnyriä, 12 kappor öfver 1 tunna.

Anm. 2. Ifall Partitivus står ensam utan regerande partitiv-ord, kan det endast stå i subjekts-, objekts- eller predikat-förhållande; t. ex. Toista muorokautta hänen tuloansa wartosin, jag afvaktade hans ankomst inpå andra dygnet. Der åter partitiv-ordet finnes utsatt, kan det böjas utan att den derpå följande Partitivus undergår någon förändring; t. ex. Suoritin koto weskani yhdeksä-toista kapalla toista tynnyriä, jag betalade hela min skuld med 1 tunna och 11 kappor.

5. Vid adjektiva positiva, som uttrycka dimensioner, samt vid alla komparativer står mått-ordet framföre i Partitivus. T. ex. Kynnärää korkea lamitsa, en alns hög bänk. Syltä leveä, en famn bred. Wiittä kynnärää pitkä (jfr. § 10, 3). Kämmentä paksu. Kuutta wärnä pitkä wirsi, en sex verser lång psalm. Kuutta wärnä pidempi. Tämätie on puolta wirstaa runsaampi, denna väg är en half verst drygare. Paljoa parempi, mycket bättre. Wähää wanhempi, litet äldre. Wähäistä nuorempi. Wuotta ennemmin, ett år tidigare.

Anm. 1. Om mått-ordet uttryckes med ett kardinal-tal kan detta för korthetens skull äfven stå i

sin subjektskasus; t. ex. **Sata** sylvä farvet pitfät (Kal. XX, 23); **Kolme** vuotta vanhempi; **Wähän** aikaa enemmin; **Kymmenen** tuumaa leweä. — Står dock kardinal-talet ensamt, utan något tillhörande substantivum, måste det utan undantag stå i Partitivus; t. ex. **Kahta** kauniimpi, dubbelt vackrare; **Wiittä** willimpi; **Tuhatta** enemmin; **Paljoa** pahempi (icke: paljon pahempi); **Wähää** vanhempi (icke: vähän vanhempi).

Anm. 2. Ordet **yhä** (Partitivus af **yhä**) begagnas vid jemförelser i betydelse af "lika"; t. ex. **Yhä** mustat molemmat; **Yhä** kaikki, allt lika, lika godt.

6. När efter en komparativus följer kuin, "än", med nominativus och dertill hörande eller dervid förstådt Indikativus af verbet olen, uteslutes oftast kuin och verbet olen, hvarpå det föremål, hvarmed jemförelsen sker förvandlas från Nominativus till *Partitivus*. T. ex. **Welseänjä** vanhempi, äldre än sin broder. **Wuotta** vanhempi **welseänjä**, ett år äldre än sin broder. **Wanhempi** **weljää**, äldre än bröderna (utan att sjelf vara broder till dem; jfr. vanhempi **weljistä**, reg. 3). **Nuorempana** olit minua paljoa lyhyempi, som yngre var du mycket kortare än jag. **Sulu** **mertä** edemmäksi kalaan menee, galen den som, för att fiska, går längre än till hafvet. Dessa exempel upplösta med kuin heta: **Wanhempi** kuin **weljenjä** on; kuin **weljet** owat; **lyhyempi** kuin **minä** olin; **edemmäksi** kuin **meri** onkaan.

Anm. 1. Detta språkbruk motsvarar fullkomligt latinets Ablativus med utlemnadt quam, än. Men om det verbum, som måste tänkas efter kuin, är något annat än verbet olen, så kan ofvanstående regel icke tillämpas; t. ex. Jag blir längre än du (blir), **kaswan** pidemmäksi, **kuin** **sinä** **kaswatkaan**; hvaremot: **Kaswan** **sinua** pidemmäksi, motsvarar det upplösta: **kaswan** pidemmäksi, **kuin** **sinä** **oletkaan**. — Naturligtvis kan i hvarje händelse den upplösta konstruktionen begagnas, och blir sådant i många fall nödvändigt för att undvika tvetydighet; t. ex. **En** ole **tawannut** pidempää miestä **kuin** **tämä**, hvilket ej låter uttrycka

sig: En ole tavannut tätä pidempää miestä, emedan tätä då blir attribut till miestä, samt äfven om sådant undvekes (t. ex. genom att ändra tätä till häntä), de många Partitiv-kasus åstadkomme stellet. Äfven då en Partitivus enligt denna regel skulle sammanstöta med en annan Partitivus enligt föregående regel, undviks stundom den förstnämnde.

Anm. 2. Några under denna regel hörande talesätt förtjena skildt omnämnas, emedan jemförelsen sker icke mellan olika föremål utan mellan samma föremål på olika utvecklingsstadier. Detta kan nemligen uttryckas genom ett adjektivum i Partitivus med suffix; t. ex. olen jo **entistäni** terveempi, friskare än mitt förra, d. v. s. än fordom. Talwella made ma'ufkaampi **kesäistänsä**, om vintern är laken smakligare än den är om sommarn (eg. än sitt sommarliga). Pian pääsi terveheksi, **Chommafsi entistänsä**, **Paremmafsi tuonnoistanja** (Kal. IX, 555), förträffligare än han var förut, bättre än han var häromdagen. **Parrempana muinaistaifi** (Kal. IV, 188). Olette eilistäanne iloistemmat, J ären gladare än i går (eg. än ert gåriga).

Anm. 3. Vid de i nästföregående två reglor förekommande fall har ordet Ennen, "förut", "förr än", "före", naturen af en komparativus; t. ex. **Paljoa ennen sinua**, långt förr än du.

G) Essiv- och Translativ-förhållanden.

§ 15. 1. Att kasus Essivus kan stå i predikatförhållande, är redan omnämndt (§ 4).

2. Med samma betydelse som i sitt predikatförhållande, d. v. s. med betydelsen af en för tillfället förevarande egenskap, fogas Essivus såsom ett slags apposition till subjektet eller objektet. T. ex. **Sairaana** ei te'e ihminen kelmollista työtä, såsom sjuk gör människan icke något dugligt arbete. **Matti meni kelpo-miehenä** Pietariin, mutta tuli **voistona** ta-fašin, M. begaf sig såsom duglig karl till Petersburg, men kom derifrån som en slusk. Näin minäfin hänen

ruumiina, äfven jag såg honom såsom lik. **Läsfä** näet entisen toweriffi **pispana**. **Pittiwät** sen **häpeänä**, de ansågo det för skam. **Tyttö** pyysi **naimat-**
tomana, flickan förblef ogift.

Anm. 1. I svenskan måste stundom denna Essivus omskrifvas genom en bisats, uti hvilken den står såsom predikat; t. ex. **Minä** **sinuna** en sinne menisi, *om jag vore* (som) *du*, skulle jag icke gå dit. **Lapfena** **lapsellifesti** ajattelinfin, då jag var ett barn, tänkte jag äfven såsom ett barn.

Anm. 2. En Ablativus med 3:e personens suffix förekommer i vissa fall i stället för Essivus; t. ex. **Leipä** **syötiin** **kuiwaltansa** (se § 19, 1, Anm. 2).

3. I motsats mot Essivus, hvilken utmärker hvilade uti en egenskap, utmärker Translativus rörelse till en egenskap och begagnas såsom subjekts- eller objekts-predikat, för att utmärka handlingens ändamål eller resultat, vid verber som betyda: "blifva till något", "göra till något", "lända till något", "änna till något", o. s. v. T. ex. **Jumala** **loi** ihmisen **kuwaksensa**, Gud skapade menniskan till sin afbild. **Lothin** **emäntä** **muuttui** **juola-patsaaksi**, Loths hustru förvandlades till en saltstod. **Tulin** **fairaaksi**, jag blef sjuk. **Tulimme** **fairaksi**, vi blefvo sjuka. **Mitti** **poikansa** **Mikoksi**, benämnde sin son till Mikko. **Sanoi** **minun** **tyhmäksi**, kallade mig dum. **Luuli** **minun** **kuoliaaksi**, trodde mig död. **Antoi** **rahaa** **lainaksi**, gaf penningar till låns. **Sateheksi** **päiwän-**
sappi, till regn länder (regn blir resultatet af) en vädersol. **Join** **wettä** **terwendeksi**, jag drack vatten för min hälsa. **Söin** **roffaa** **päiwälliseksi**, jag åt ärtmat till middagsmål. **Talo** **ostettiin** **perinnöksi**, gården köptes till skatte. **Uhra** **poikasi** **poltto-uhriksi**, offra din son till bränne-offer. **Käytä** **opetus** **hywäksi**, använd lärdomen dig till godo. **Tule** **awuksi**, kom mig till hjälp. **Älä** **wäittä** **waletta** **todeksi**, påstå icke en lögn för sanning (att en lögn är sanning).

Suuttuu filmättömäfsi, vredgas så att han blir ögonlös, ingenting ser. **Lottuu, oppii pahafsi**, vänjer sig, lär sig att blifva elak. **Rupee suutariksi**, slår sig på att blifva skomakare. **Sowelias nimismiehefsi**, passlig till länsman.

Anm. 1. Såsom af föregående exempel synes, begagnas Translativus i de fall, då latinet begagnar tvenne Nominativer eller deremot svarande tvenne Accusativer eller tvenne Dativer. Vidare förekommer Translativus i finskan vid verba Sensuum samt Dicendi et Declarandi, då latinet har tvenne Accusativer eller tvenne Nominativer med utsatt eller underförstådt "esse," samt äfven svenskan vanligtvis ordet "vara" utsatt; t. ex. Jag trodde saken vara god, **luulin asian hyvääfsi**; Democritus dicit innumerabiles esse mundos, **Demofrito sanoo maailmat lukemattomiksi**. Äfven i finskan kan i slikt fall begagnas en slags "Accusativus cum Infinitivo", hvarom framdeles.

Anm. 2. Någon gång förekommer efter tusen "blifva", Nominativus i stället för Translativus; t. ex. **Tulet muita kaunihimpi**, (i stället för **kaunihimmaksi**) (Kal. IV, 126).

Anm. 3. Translativus singularis af ordinal-talen uttrycka momenterna: "för det första", "för det andra" o. s. v. eller 1:o, 2:o; t. ex. **Ensiksi** eller **Ensimmäiseksi**, **Toiseksi**, **Yhdenneksi-toista**, hvilket äfven i finskan betecknas: 1:ksi, 2:ksi, 11:ksi.

Anm. 4. Uttrycken **sinänsä** och **siksensä**, **femmoisenaan** och **femmoiseksi**, m. fl. dyl. utmärker varande i samma skick eller kommande till samma skick, hvari samma något befinner sig; t. ex. **Sinänsä** ei **fari-sitta kelpaa**, sådan som den är (utan förvandling) **duger sjömalmen icke**; **Sätti** **asian siksien**, lemnade saken vid det skick, hvari den befann sig; **Arvonimet siksien!** titulaturer (må lemnas) **åside**; **Rakastan morsiantani femmoisenaan**, jag älskar min brud sådan hon är; **Uasiat palasiwat entiseksi**, sakerna återgingo till sitt förra skick. — Ännu några likartade uttryck med suffix förekomma; t. ex. **Usum yksinäni**, ensam; **Sään yksiksi**, ensam; **Yhtenänsä**, i en fortsättning, allt jemt. Ordet **Itseksi** med suffix står både vid begreppen af hvila och rörelse; t. ex. **Usum itseksi**,

jag bor för mig sjelf; *Jäi itseksensä*, lemnades för sig sjelf.

4. Af de ord, som utmärka nationalitet (se § 10, 1, Anm. 4) begagnas Translativus i betydelsen af: "på den nationens språk", "på den nationens vis." T. ex. *Kirjoitan kaikki kirjeeni suomeksi*, jag skrifer alla mina bref på finska. *Keskustelemus kävi saksaksi*, rådplägningen gick på tyska. *Verot otettiin wenäjäksi*, skatterna uppburos på det ryska viset.

Anm. I likhet med ofvanstående säges äfven: *Tämä talonpoika elää herroiksi*, denna bonde lever på herrevis.

5. Uti ett tidigare skifte af finska språkets lif, då möjligen formrikedomen varit densamma, men formernas skilda betydelse ännu icke så skarpt begränsad, hafva kasus Essivus, Translativus och Partitivus äfven ägt betydelse af rörelse och hvila i rummet. Detta tidigare bruk af nämnde kasus qvarstår ännu uti en mängd partiklar; t. ex. *Kaukana*, långt borta, *Kaukaa*, långt bortifrån, *Kauas* (förkortadt af *Kauaksi*) långt bort; *Suona*, hos, *Suota*, ifrån, *Suoksi* eller *Suo*, till; m. fl. Äfven i Inessivus och Elativus af pronomen *Se* förekomma ändelser (*Siinä*, *Siitä*), som tillhöra Essivus och Partitivus af stammen *Sii* (den andra stammen till samma ord är *Si*). Huruledes den nuvarande betydelsen hos ifrågavarande kasus sammanhänger med denna fornda betydelse, är lätt att finna: Essivus, som fordom betydde *hvila i ett rum*, betyder nu *hvila i en egenskap*; Translativus fordom *rörelse till ett rum*, nu *rörelse till en egenskap*; Partitivus fordom, *rörelse utur ett rum*, nu *en utur det hela tagen del*. Anmärkningsvärdt är, att medan egenskaps-förhållandet fått sina egna kasus för begreppen *hvila* och *rörelse till*, ingen skild kasus finnes för begreppet af *rörelse utur en egenskap*. Detta begrepp uttryckes genom lokal-kasus Elativus. T. ex. *Luffarista tulii papiksi*, ifrån klockare blef jag prest. *Wasaista tulee hewonen*, af en fåle blir en häst. *Sinusta tulee hmwä pappi*, af dig kan det blifva en god prest (se § 19, 1).

Anm. Ordet *Täysi* lemnar exempel på en ännu existerande släktskap mellan egenskaps- och lokal-begreppen: det heter nemligen: en *täynnä* (alltid synkoperad form), men *tulee täyteen* (icke täydesfi)

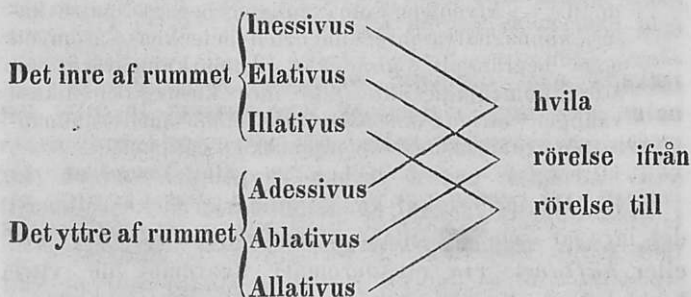
(se § 14, 2, Anm. 3). — Anmärkas bör äfven, att vid verber som betyda "dela" uttryckes translativbegreppet vanligen i Illativus eller Allativus, t. ex. *Safoi wiiteen osaan*, delade i fem delar; *Paui kappaleille* (äfven: *kappaleiffi*), bröt i stycken.

H) Rumförhållanden (Lokalkasus).

§ 16. 1. Att, på frågan "huru långt", rumordet konstrueras såsom subjekt eller objekt, har i det föregående (§ 7) blifvit omnämndt.

2. För att uttrycka hvila eller rörelse i rummet, äger finskan 7 såkallade lokalkasus: 1) Inessivus, Elativus, Illativus; 2) Adessivus, Ablativus, Allativus; samt 3) Prolativus. Den sistnämnde står till sin betydelse afskild från de öfriga och utmärker en rörelse eller utsträckning *utmed* eller *långsefter*. De sex öfrigas betydelse deremot står uti ett bestämdt inbördesförhållande, så att de tre första utmärka det *inre* af rummet, de tre efterföljande det *yttre* af rummet, och inom hvardera afdelningen den första utmärker *hvila*, den andra *rörelse ifrån* och den sista *rörelse till*.

Detta inbördesförhållande uppfattas lätt med ögat af nedanstående schema:

T. ex. *Paapi on kirkossa*, prästen är i kyrkan.
Paapi asuu kirkolla, bor vid kyrkan (i närheten af

kyrkan). Jo tullaan **firkösta**, man kommer redan ur kyrkan. **Firkolta** wähan matkaa on pappila, ett litet stycke från kyrkan är prestgården. Lähdetköö huomenna **firkfoon** (**firkkohon**), beger du dig i morgon i kyrkan? Lähden **firkolle**, jag beger mig till (granskapet af) kyrkan (utan att gå in i). Warpu- nen istuu **fatolla**, en sparf sitter på taket. Hiiriä istuu **thynyrillä**, möss sitta på tunnan. Mja se hiiri **thynyriltä**, jaga det mösset bort från tunnan. Kaa- toi kaljan **thynyristä**, hällde spisölet ur tunnan. Kaa- toi kaljan **thynyriin**. Hiiri hyppäsi **thynyrille**, hoppade upp på tunnan. **Nannatse**, utmed stranden. **Nannoitse**, utmed stränderna. **Maitse**, till lands. **Meritse**, till sjös.

Anm. Af ortsnamn begagna en del inre, en annan del yttre kasus. Det sednare slaget namn hafva egentligen tillhört något på orten befintligt enskildt föremål och derifrån öfvergått på hela orten. Sålunda heter det: Kalajoella, Jinsalmella, Leppäwirroilla, Längelmäellä, Moushijärwellä, äfvensom: Lapualla, Laihialla, ehuru dessa sistnämnda namns ursprungliga betydelse ej mera är känd. Deremot begagna alla ortnamn med ändelserna **-la** (**-lä**) och den till pluralis öfvergående **-nen** inre kasus, t. ex. Parikkalassa, Saakalissa, och likaså heter det: Kyrkössä, Mikkelissä m. fl. — Äfven de, som vanligen begagna yttre kasus, kunna hafva inre, om orten betecknas såsom ett noga begränsadt område. — Anmärkningsvärdt är, att **Suomenmaa** alltid har inre kasus, och likaså vanligen öfriga *inhemska* ords namn med sammansättningen *maa*, men de utländska (*Saksanmaa* o. s. v.) yttre kasus.

3. De inre lokal-kasus utmärka icke allenast det inre af rummet, utan äfven *fastbundenhet vid* eller *häftande vid* ett föremål; hvaremot de yttre lokal-kasus alltid utmärka *en ståndpunkt utom* föremålet.

T. ex. Kirwes on **seinässä**, yxen är på väggen (der fästad). Kirwes seisoo **seinällä**, yxen står vid

väggen. Ota firves **seinästä**, tag yxen från väggen, der den är fästad. Ota firves **seinältä**, tag yxen från stället invid väggen, der den befinner sig. Pani firween **seinään**; — **seinälle**. Laffi on pääsfä, mössan sitter (fästad) på hufvudet. Ota laffi **päästäfi**, tag af dig mössan. Poika hyppäfi hemosen **selkään**, hoppade på hästryggen. Jo nyt pääsin ratsun **selälle**, mutta saa nähä, pysynkö sinä, nu slapp jag väl upp på hästryggen, men får se om jag hålls der. **Tafisfäfi** on iso reikä, på din rock är ett stort hål. **Tafilla** kävelee kärpänen, på rocken vandrar en fluga. **Huivi** oli miehen **kaulassa**, en halsduk var fästad på mannens hals. **Huivi** on miehen **kaulalla**, en duk ligger löst på mannens hals. **Liivisfäni** ei ole nappia, min väst har icke knappar. **Neppi** kaikki napit **liivistään**, ref lös alla knappar från sin väst (der de varit fästade). **Pani** jaappaat jalkaan ja kintaat käteen, satte stöflar och handskar uppå sig. **Sormus** on sormessa, ringen är på fingret.

Anm. Ofta beror skilnaden mellan inre och yttre kasus derpå, huruvida rummet tänkes såsom ett noga begränsadt och instängt område, eller icke. T. ex. **Pysy** pihalla, **karja** pihassa, må boskapen hållas inom gårdsplanen (icke bege sig utom densamma); men: **Pysy** pihalla, förblif ute på gården (kom icke in i huset).

4. De yttre lokalkasus utmärka icke allenast det yttre af rummet och föremålets granskap, utan äfven föremålets *yttre ägo eller tillhörighet*, hvaremot de inre lokalkasus endast kunna utmärka *inre tillhörighet* och förekomma då föremålet betraktas i förhållande till sina *inre egenskaper* eller *sina delar*.

T. ex. **Matilla** on mylly, i Mattis ägo är en qvarn, d. v. s. **Matti** äger en qvarn. **Matille** tulee vieraita, åt M. kommer fremmande, d. v. s. **M.** får fremmande. **Mä** mie **minulta** laffiani, tag icke bort

mössan från mig (ifrån min ägo), d. v. s. för mig. **Matissa** on monta pahaa taipumusta, hos M. finnes, d. v. s. M. äger många onda böjelser. Työnteko ajaa pahat taipumukset ulos **ihmisestä**, arbete fördrifver onda böjelser ur människan. **Miti** istutti jumalan-pelkoa **poikaansa**, modren inplantade gudsfruktan hos sin son. **Walehtelijan sanasta** on kaiikki arwo häwinnyt, lögnarns ord har förlorat allt värde. **Onko puheessasi perää**, äger ditt tal någon grund? **Tässä seinässä** on liifa wahwuus, denna vägg har för stor tjocklek. **Ei lapsessa** ole laulajaa, ett barn äger icke uti sig någonting af sångare, d. v. s. någon sångaregenskap. **On sinussa** weitikkaa, du är just en skälm. **Kun ei lie minusa miestä**, **Urosta Ukon pojassa** (Kal. IX, 393, 394). **Onpa hänessä** aifa mies, han är ju en hel karl (eg. har ju en hel karl uti sig). **Kiekö puheessasi perää**, manne ditt tal äger grund. **Takissa** on kaffi hiaa, rocken har tvenne ärmar. **Te'in ikkunoita pirttiini**, jag gjorde fenster till mitt porste. **Myrsky järki koko perän laiwasta**, stormen krossade hela aktern på skeppet. **Tuuli** on repinyt kaiikki purjeet rikki **laiwaltamme**, blåsten har slitit sönder alla segel på vårt skepp.

Anm. 1. Såsom af förestående exempel synes, svarar verbet olem med en Adessivus eller Inessivus ofta emot det svenska verbet "hafva", "äga" med subjekt, hvartill finskan saknar något motsvarande ord. Äfven tullen med Allativus begagnas mycket ofta i stället för "jaan" med subjekt; t. ex. **Matille tuli hyvä saalis**, M. fick en god fångst; **Pitäjällemme tuli huono vuosi**, vår socken fick ett dåligt år.

Anm. 2. Ofta begagnas, äfven då ett inre ägande afses, de yttre lokal-kasus, isynnerhet vid personer; t. ex. **Sänellä** on leppeä luonne, har en mild karaktär. **Onko wiha sinulta järjen wienyt**, har vreden beröfvat dig förståndet. — Att i stället för de yttre lokalkasus äfven Genitivus begagnas, är i det föregående anmärkt (se § 10, 5); t. ex. **Minun** tulee

ikävä, jag får ledsamt o. s. v. Stundom är Geniti-ven bättre än en lokal-kasus, t. ex. **Tämän pitäjän on kaikki hollin-tekouja ulko-pitäjänsä.**

Anm. 3. Emedan de inre kasus äfven beteckna det hela i förhållande till sina delar, begagnas de understundom motsvarande svenska prepositionen "i-bland" och kunna då äfven i finskan omskrifvas med kasus af saka och joukko. T. ex. **Nisuišani (= nisu-jeni seasja) on ohria, ibland mitt hvete finnes korn. Talonpoi'isja (= talonpoikien joukosja) on monta siivistynyttä miestä, bland bönder finnes många bildade män. Jafoi kirjoja perheensä (= perheensä joukoon), utdelte böcker bland sitt husfolk. Vienekö enää elä-
misjä, männe han mera befinner sig bland de lefvandes antal. Siivistyneimmät rahvaasja. Suonoisja huonoin. Vanhempi weljistä. Vanhin weljistä (se Partiver § 14, 3). — Hit hörer äfven det adverbiskt förekommande uttrycket: **miehissä, manstarkt, i stor skara; t. ex. Menimme miehissä karhun kimpuihin, vi gingo manstarkt ihop med björnen. Ammät rupe-sivat oikein miehissä partumaan.****

5. I finskan måste sträng åtskilnad göras mellan rörelse och hvila, i hvilket hänseende predikatets betydelse oftast är det afgörande. T. ex. En ring har förkommit för mig, **minulta on formus hukkunut.** Ät icke upp för mig allt, **älä minulta kaikkea syö.** Se **työ ei minulta luonnistu,** det arbetet lyckas icke för mig (nb. arbetet tänkes såsom utgående från den arbetande). **Kuinka luteminen poialta käy,** huru går läsningen för gossen? **Joko kirje sinulta valmistuu,** får du brevet redan färdigt? **Lausui lappi laattialta,** ett (på golfvet sittande) barn talte på (från) golfvet. **Miehetään salaa,** hemligt för sin man. **Drink dekokten i botten, juo feitos pohjaan.** Han afsköt sin pil i ladan, **ampui nuolen latoon** (ifall han stod utanför ladan och sköt in), eller: **ampui nuolensa ladossa** (ifall han var inne i ladan och sköt derstädes).

Anm. 1. Verbet **Käyn,** i betydelsen begifva sig till och vistas å en ort *på ett besök,* har alltid hvilande kasus; t. ex. **Kävin kaupungissa,** jag var till staden; **Käyn vieraisa,** jag är till fremmands; **On käynyt ulkomailla,** har besökt utlandet.

Anm. 2. Emedan Ablativus alltid betyder rörelse

ifrån det yttre, eller rörelse från någons ägo (ett beröfvande), inses lätt att Ablativus vid passivum alldrig kan motsvara aktivets subjekt (se §§ 6, 1; 23, 3). Sålunda betyder: *Moskova hävitettiin Ranskalaisilta*, icke att M. förstördes af Fransmännen (*Moskovan hävittivät Ranskalaiset*) utan: M. förstördes (af Rysarne) för Fransmännen (så att Fransmännen förlorade M.). — Deremot kan Ablativus stå vid karitiva adjektiver, bildade af verber; t. ex. *Minulta tietämätöntä*, okänt för mig, icke känt af mig.

Anm. 3. Verbet *Löhdän*, "hitta" och några andra med nära beslägtad betydelse sätta rummet, *hvarst* något hittas, i Elativus eller Ablativus; t. ex. *Löysin puukon maantieltä*, jag hittade en täljknif på landsvägen; *Jo hänen keffin piilostaensa*, jag upptäckte honom redan i hans gömsle.

Anm. 4. Verbet *Jään*, "blifva efter", "qvarlemnas", "qvarstadna", och dess faktivum: *Jätän*, äfvensom verbet *Mahdun* "rymmas", hafva alltid rörelsekasus; t. ex. *Wainajalta jäi kaksi lasta eloon*, efter den aflidne blefvo (den aflidne lemnade) två barn vid lif. *Jäin kaupunkiin*, jag stadnade i staden. *Ne'eltä jäänyt maantielle*, (fallen) från släden (och) lemnad på landsvägen. *Joudu, joudu*, ett'et jää *minulta*, skynnda, skynnda, att jag icke lemnar dig. *Jäi sinne tielle*, blef på den färden (kom ej åter). *Jätin hänen maantielle*, jag lemnade honom på landsvägen. *Ei tämä kalu enää tähän mahdu*, har icke rum här.

Anm. 5. Verber som betyda "förgås", "förkomma", "förderfva" och dylika sätta det rum, *hvarst* handlingen sker, i Illativus eller Allativus, ifall dervid fästes samma begrepp af qvarblifvande som ligger uti verbet *Jään*. T. ex. *Mies kaatui maantielle*, mannen föll på landsvägen (så att han blef der liggande). *Saudattiin Wiipurin kirkomaahan*, begrofs i Wiborgs kyrkogård. *Lappoi käärmeeen siihen paikkaan*, dödade ormen på fläcken. *Lapsi hukui marjatielle*, barnet förkom på bärplocknings-färden (utan att komma tillbaka). *Nukkui laattialle*, blir att sofva, d. v. s. *somnar* på golfvat (deremot: *Nukkui laattialla*, sofver på golfvat). *Siihen matkani loppui*, dervid slutade min resa. *Enkä kaadu kankahalle*, *Korppien koti-siöil-*

le, Wariffien wainiolle, Kun sorrun sota-tiloille, Waiwun waino-tanterille; Somap'on sotahan kuolla, Kau-nis miekan falskehesen (Kal. XXXVI, 26—32). — I likhet härmed sättes äfven vanligen den orsak, som åstadkommer förderfvet, i Illativus eller Allativus; t. ex. Kuoli puna-tautiin, dog i (af) rödsot; Näänthi nälkään, dignade af hunger (se § 18, 2).

Anm. 6. Ett ursprungligen ofinskt, ehuru numera allmänt uttryckssätt är en Nominativus och en Ablativus af samma ord; t. ex. Käsi kädeltä, från hand till hand; Wuosi wuodelta; Mies mieheltä; Päiwä päiwältä. |

6. I finskan uttryckes ofta lokalförhållanden vid en förrättning antingen 1) med det föremål förrättningen gäller (t. ex. bärplockning med marja, höbergning med heinä), eller 2) med det medel, hvarmed förrättningen sker (t. ex. notdragning med nuotta, ätning med ruoka). I förra fallet begagnas inre kasus, i sednare fallet yttre. T. ex. Lapset tulivat marjasta, menivät marjaan. Väki on elossa, hålla på med skörden. Käytiin wastafessa, man var att bryta qvast-ämne. Mentiin lehteen, gick att bryta löf. Prowasti on woissa, prosten är på smöruppbörd. Palattiin kalasta, man återvände från fiskeriet. Lähtekäämme nuotalle, att draga not. Olen ongella, jag sysslar med metande (onki, metkrok). Miehen tulivat ruualta, päiwällisellä, männerna kommo från måltiden, middagsätandet. Ollaan riihellä, det hålles på med tröskning. — Deremot: Ollaan riihessä, man är i rian utan att någon tröskning är i fråga. Kala on ongesa, fisken är fastnad på kroken (se reg. 3). Matti joutui nuottaan, M. råkade in i noten.

7. En mängd talesätt, utmärkande ett tillstånd och oftast motsvarande andra språks adjektiv-begrepp, uttryckas i finskan med lokal-kasus, dels yttre, dels inre. Sådana uttryck äro t. ex.

a) Inre kasus, utmärkande besudling med ett ämne: Olen hiesä, jag är svettig; Suusi on mämmisä, du är besudlad med memma om munnen; Pää weressä, hufvudet blodigt; Hewonen on kengisä, hästen är skodd; Korwa ruwessa, örat skorfvigt; Nenä noessa, näsan sotig; Nenä tuli nokeen.

b) Inre kasus, utmärkande en sinnesstämning, (dels med dels utan suffix): On wihoisanä, suutuksisaan,

vredgad; **juowuksisä**, humaläsä, **hiwasä**, päisänä, **pöhnäsä**, drucken; **lowesä**, haltioisäan, inspirerad (om schamaner); **näännyksisä**, **uuwuksisä**, utmattad; **willisä**, förvildad; **tainnoksisä**, afsvimmad; **naurusä** **suin**, leende m. fl.; **Sanfesi tainnoksin**, föll afsvimmad; **Selweni juowuksistaan**, blef nykter; **Sanfesi loween**, föll i inspirations-vanmakten. — Många af dessa ord förekomma endast i de tre hithörande kasus.

c) Yttre kasus, utmärkande vanligtvis ett yttre tillstånd, (dels med dels utan suffix): **Työ on tekeillä**, under görning; **Suone on salwoksella**, under upptimring; **Pirtti on kehällä**, på stom; **Rangas on kuteilla**, väfven är under väfning; **Pää oli kallella**, på sned, lutande; **wilja on orailla**, säden är i brodd; **Ballallansa, walloillansa**, på loss, lös; **Balweilla**, vaken; **Watsa on ummella, wetelällä**; **Olen woitolla, tappiolla**, på vinsten, på tappten; **Ukko oli nokka-woitolla**, drucken (så att näsan hade öfvervigt); **Lehti on hiiren-korwalla**, så stort som ett mössöra; **Olen erilläni asiasta**, jag är skild från saken; **Olen hywilläni**, (hywillä mielin), **pahoillani** (pahoilla mielin); **Tuli kallellensa, oraille, woitolle** o. s. v. — **Kiimallansa, härillänä, suohollansa** m. fl., brunstig; **kudullansa** (om fiskar).

d) Yttre kasus, utmärkande sysselsättning med någon lek: **Olla sokkosiilla**, leka blindbock; **Ëstuttiin kunninkaisilla**, man satt och lekte kungslek; **Kuwettiin arwajaisille**, man företog sig att gissa gåtor; **Safattiin lumisilla**, man upphörde med snöbollningen; **Pakosiilla** och **Pakosalla**, på flykt; **Miekkasiilla**, i svärdskamp; **nousta wäkiille**, resa sig till öppet motstånd, m. fl. — Dessa ord begagnas endast i de tre hithörande kasus.

Anm. I enlighet med förestående talesätt förekomma lokal-kasus af adjektiver utan något vidfogadt substantivum. Sålunda utmärka Superlativernas yttre lokal-kasus i singularis med suffix högsta graden af den egenskap adjektivet betyder; t. ex. **Olin juuri ahkerimmallani**, jag var just som flitigast; **Ke-wäällä tulee koki jaloimmalleen**, blir som mest stortartad. — Inre lokal-kasus i pluralis af verbernas karitiva adjektiver betyda ett negativt tillstånd; t. ex. **Meni palaamattomiin**, gick dit, hvarifrån han icke återvänder; **On tietämättömisä**, befinner sig, man vet ej hvar. — Likaså några andra uttryck: **On korkealla**, högt belägen; **sywäsä**, djupt belägen, o. s. v.

D) Indirekta Lokalförhållanden.

a) Medverkan och Motverkan.

§. 17. 1. Efter verber och andra uttryck, som betyda *afhålla*, *afskräcka*, *befria*, *vika ifrån*, o. dyl., står det lifägande eller liflösa föremål, hvarifrån man afhåller, afskräcker, i *Elativus*.

T. ex. Waroitán sinua *turhuudesta*, jag varnar dig för fåfänga. Wieroitti lapsen *äidistänsä*, afvände barnet från modern. Tahdon olla koko *miehenestä* erilläni, jag vill vara skild från (qvitt) hela karlen. Mä estä minua *työstä*, hindra mig icke från arbete. Peloitit minua koko *miehenestä*, kaupungin-*käynnistä*, du afskräckte mig från hela mannen, från stads-besöket. En luowu *sanastani*, jag går icke från mitt ord. En *sinusta* luowu, jag öfverger dig icke. Pelasti kaupungin *wihollisista*, befriade staden från fienderna. Wapautti talon *weroista*, befriade gården från skatter. *Weroista* wapaa. Waroituš *turhuudesta*.

2. Efter verber och andra uttryck, som betyda *gömma*, *skydda*, *neka*, står det föremål, undan hvilket man gömmer, o. s. v., i *Ablativus* om det är lifägande, men i *Elativus* om det är liflost.

T. ex. Warjeli kalunsa *warkailta*, bevarade sina saker för tjufwar. Warjele minua kaikista *pahas-ta*, bevara mig för allt ondt. *Wieheltänsä* salaa, hemligt för sin man. Kätken tawarani *wihollisilta*, jag gömmer min egendom undan fienderna. Kätkee tawaransa *wihollisten* saaliin-*himosta*, gömmer sin egendom undan fiendernas roflystnad. En kiellä *sinulta* mitään, jag nekar dig ingenting. Pelasti kaupungin *wihollisilta*, räddade staden undan fienden. Esti *minulta* ruuan, hindrade eller förtog mig födan.

Anm. Det ord, som enligt reg. 2 står i *Elativus* eller *Ablativus*, utmärker alltid ett föremål, som af-

hålles ifrån att komma åt eller få i sitt våld något. Derföre betyder: *Pelasti* (= *esti*) kaupungin vihollisilta, hindrade fienderna att komma åt staden; deremot: *Pelasti* (= *wapautti*) kaupungin vihollisista, befriade staden från fienderna, som redan innehade den.

3. Efter verber och andra uttryck, som betyda *tillstyrka*, *inleda*, *förmå*, *vänja*, *nöjas* o. dyl., står det föremål eller den sak, hvartill man styrker, inleder, bifaller o. s. v., i Illativus.

T. ex. *Rehoittelee sota-wäen uskollisuuteen*, uppmanar krigsfolket till trohet. *Älä saata minua rikofseon*, bringa mig icke till ett brott. *Waatii torpparinsa päiwä-työhön*, uppfordrar sina torppare i dagsverke. *Johdattaa lapsensa hywiin tapoihin*, vägleder sitt barn till goda seder. *Wietteele juopumukseon*, förförer till dryckenskap. *Rehoitus ahferuuteen*, uppmaning till flit. *Johdatus, oswiitta maantieteesen*, vägledning till jordkunskap. *Mhyönnyimme, suostumme siihen*, vi gå in derpå. *Rakastui orpanaansa*, förälskade sig i sin kusin. *Mieltyi tähän paikkafuntaan*, fattade tycke för denna trakt. *Tydy onneesi*, nöjs med din lott. *Olen sinuun suuttunut, kyllästynyt, jag känner leda vid dig. Tottuu ihminen muukalaisiin*, man vänjer sig äfven vid fremlingar. *Totutan sin säästäväisyyteen*, jag vänjer dig vid sparsamhet. *Tottumaton liha-ruokiin*. *Tyty-mättömyys apulaiseensa*, missnöje med sin medhjelpare.

Anm. Verberna *Opin* och *Opetan* hafva en dubbel konstruktion, i det de ställa ämnet för inlärandet antingen i Illativus eller i objekts-kasus. Det förra konstruktions-sättet begagnas om ett yrke, det sednare om ett vetande; t. ex. *Opin juuston-tekoon*, jag lär mig (eg. jag lär in mig i) ost-beredning; *Opettaa nuorukaiset järjestykseen*, inlärer ynglingarne ordning; deremot: *Opin tämän kirjan ulkoa*, jag lär mig denna bok utantill; *Opetan nuorukaisille historiaa*, undervisar ynglingarne i historie.

4. *Ändamålet*, hvartill något användes, *duger*, passar, sättes uti *Illativus*. T. ex. *Kulutti palffansa waatteisiin*, använde sin lön i kläder. *Käytti palkollisensa monen-moisiin toimiin*, använde sin (sina) tjenare till mångahanda ärender. *Walmis sotaan*, färdig till krig. *Kelpaa siihen wirkaan*, duger till den befattningen. *Tähän sowelias*, härtill duglig. *Kelwoton sota-palvelukseen*, oduglig till krigstjenst.

Anm. 1. Verbet *Rupeat* eller *rupeen*, egentligen "häfta vid", "taga vid", deraf "begynna med", konstrueras alltid med *Illativus*; t. ex. *Minuun rupee*, kom icke vid mig; *Rupesti työhön*, begynte med arbetet; *Rupesti suutarin-ammattiin*, slog sig på skomakare-yrket. — Verbet *Pyštyn*, eg. "få fäste uti", deraf äfven: "förstå sig på", konstrueras alltid med *Illativus*; t. ex. *Ei mitään opetus häneen pyštynyt*, ingen undervisning bet uppå honom; *En pyštyn semmoiseen työhön*, jag förstår mig icke uppå ett sådant arbete; *Puuhun pyštynvä*, kunnig i trä-slöjd.

Anm. 2. *Illativus* i föregående fall kan ofta företrädas af ett annat ord i *Translativus*, då i svenskan vanligen måste tilläggas uttrycket: "att blifva" (se § 15, 3); t. ex. *Saattaa rikkojaksi*; *Tottuu säästäväiseksi*; *Opin juuston-tekijäksi*; *Käyttää koirat juhdiiksi*; *Kelpaa papiksi*; *Sowelias nimismieheksi*; *Rupesti suutariksi*; *Pyštyn sen työn tekijäksi*.

Anm. 3. Under denna regel falla äfven några såsom adverbier brukade adjektiva *Illativer*, såsom: *turhaan* fåfängt, *varmaan* säkert, *myöhään* för sent.

Anm. 4. Verbet *Tulen*, i betydelsen "brås uppå", konstrueras med *Illativus*; t. ex. *Tulee sukunsa*, brås på släkten; *Tulee isänsä*, brås på sin fader. — Likaledes står verbet: *Vertaan*, "jemföra med", med *Illativus*; t. ex. *Dwat toisinsa werrattawat*, böra jemföras med hvarandra. Men uttrycket: *Wedän wertoja* står med *Allativus*; t. ex. *Hän wetää wertoja paraimmille*, han kan ställas i bredd med de bästa.

5. Den person eller den sak, åt hvilken en känsla eller egenskap är rigtad, ställes i *Allativus*. T. ex. *Kuorma on raskas hevosille*, lasset är tungt för hä-

starne. **Rakas minulle**, kär för mig. **Kohtelias minulle**, artig mot mig. **Urka fastumiselle**, ömtålig för väta. **Pedon wainu saaliille**, vilddjurets väderkorn på rofvet. **Tarffa opille**, noggrann att fatta. **Armollinen, laupias syntisille**, barmhertig, nådig emot syndare. **Se on minulle hywä sanoma**, det är för mig ett godt budskap. **Olen suuttunut sinulle**, jag är ledsen på dig (deremot: **suuttunut sinuun**, känner leda vid dig). **Kelpaa se hänelle**, kuin **muillekin**, visst duger det åt honom, då det duger åt andra.

Anm. Någon sträng åtskilnad mellan de i reg. 3, 4 och 5 antydda fall kan icke fastställas, hvarföre ofta valet mellan Illativus och Allativus beror af språkbruket; t. ex. **Perjo herkuille**, snål på mat; **Ahju wiinaan**, häftigt begär till brännvin; **Wiha muuka-laiisiin**, hat mot fremlingarne. **Wihaastuu weljellensä**, vredgas på sin broder. **Wihaastuu häneen**, blir vred på honom. — Anmärkas bör att vid adjektiver och substantiver den person eller sak hvartill begreppet hänför sig ofta kan uttryckas med Genitivus objektivus eller sammansättning; t. ex. **Utisten perjo**, snål på nya sakar; **Wiinan-ahju**, brännvins-begär; **Muu-kalais-wiha**, främlingshat; **Waiwaisen iloista**, det som är glädjefullt för en usling (lagomt glädjande); **Muiden muista, minun mieluinen**, svart för andra, men kär för mig.

b) Orsak.

§ 18. 1. Orsaken, till följe hvaraf någonting sker eller hvaraf någonting härflyter, står i *Elativus*.

T. ex. **Siitä syystä**, af det skäl. **Kypenestä maa kytemi**, af en gnista antändes marken. **Suuttui yhdestä sanasta**, vredgades af ett enda ord. **Armosta tulemme autuaitfi**, af nåd blifva vi saliga. **Wapisee wilusta**, darrar af köld. **Illoitsen onnestafi**, jag gläds öfver din lycka. **Korkeasta käskyestä**, till följe af hög befallning. **Lapsista on aina wai-**

maa, af barn har man alltid besvär. Kuoli firween **haawasta**, dog till följe af ett yx-sår.

2. Vid verber, som betyda "förgås", "förderfva", samt i allmänhet då handlingens resultat blir sådant att subjektet (vid intransitiva) eller objektet (vid transitiva) helt och hållet öfverväldigas af handlingens orsak, står denna orsak vanligen såsom ändamål eller resultat i *Illativus* (jfr. §. 16, 5, Anm. 5).

T. ex. Kuoli puna-**tautiin**, dog i rödsot. Nään-
tyy **nälkään**, dignar af hunger. Mätäni **forjaamat-**
tomuuteen, rutnade af bristande skötsel. Heräfin
košten **fohinaan**, jag vaknade af forsens brusande.
Uuwun **rafituksiin**, jag dignar ned under betryck.
Surmasi hänen **nälkään**, dödade honom i hunger. Nuf-
kui nuoret, nuffui wanhat Wäinämöisen **soitantohon**
(Kal. XLII, 79, 80).

Anm. Skilnaden mellan Elativus och Illativus i dessa fall är den, att Elativus utmärker orsaken, till följe af hvars påföljande verkningar något sker, men Illativus orsaken, under hvars fortfarande inflytande något sker; t. ex. Heräfin uffosen **jylinästä**, jag vaknade till följe af åskans mulrande, som föregick mitt vaknande, men icke fortfor under och efter vaknandet. Heräfin uffosen **jylinään**, jag vaknade af åskans mulrande, som fortfor under vaknandet, så att jag genom vaknandet så att säga förflyttades in i åskdundet.

3. Orsaken, hvarföre någonting icke kan ske, står i *Ablativus*.

T. ex. Laima ei päässyt **jäiltä**, fartyget slapp icke för is. En tohdi **ifäiltä**, jag törs icke för fadren. Ei nufu **murheelta**, sofver icke för sorg. Ei taida **lapselta**, kan icke för barnets skull.

Anm. 1. Skilnaden mellan detta och begge föregående fall är i ögonen fallande: **Laulustani ei lapfi herää**, min sång hindrar barnet att vakna. **Laulustani ei lapfi herää**, min sång väcker icke barnet.

Anm. 2. Denna Ablativus kan äfven omskrifvas med postpositionen **tähden**; t. ex. Säiden tähden, murheen tähden, lapsen tähden; hvilken omskrifning alltid begagnas om Ablativus skulle förorsaka tvetydighet.

e) Ursprung.

§ 19. 1. Det föremål, hvaraf något göres eller har sitt ursprung, står i *Elativus*.

T. ex. **Tuhjäästä** loi Jumala taivaan ja maan, af intet skapade Gud himmel och jord. **Pöytä** on puusta tehty, bordet är gjordt af träd. **Waimosta** syntynyt, af qvinna född. **Suuresta suvusta** lähtenyt, utgången ur stor slägt. **Koffolasta** kotosin, hemma från Gl.Karleby.

Anm. 1. Hit hörer den egenskaps-Elativus, hvilken motsvarar Essivus och Translativus (se § 15, 5); t. ex. **Luffarista** hän tuli papiksi. — Ett egendommeligt ofta förekommande uttrycksätt, innebärande en förnekning af eller ett tvifvel om någontings duglighet, ställer det föremål, hvars duglighet betviflas, i *Elativus*, jemte ett impersonelt **on** och en *Translativus*; t. ex. **Ei** lapsesta ole laulajaksi, ett barn duger icke till sångare; **Vieneekö** mateesta suola-kalaksi, männe laken duger till saltfisk; **Olisi** tuohestain lakiksi, äfven näfver kunde ju duga till mössa (ironiskt); **Ei** semmoisesta miehestä ole (miksikään), icke duger en sådan karl; **Mitä** hänestä on, hvad duger han till. — Nära beslägtad med denna *Elativus* är en *Inessivus* med verbet **olen**, innebärande ofta men icke alltid ett tvifvel om eller en förnekning af någontings egenskap; t. ex. **Ei** lapsesja ole laulajaa, ett barn har icke någon sångare-egenskap. **Viekö** jinnä asiaesja perää, männe den saken äger grund. **Onpa** hänesjä äitä mies, han är ju en dugtig karl (se § 16, 4, Ex.).

Anm. 2. En *ablativus* af ett adjektivum med suffix begagnas för att uttrycka den egenskap eller det tillstånd, hvori subjektet eller objektet befinner sig, då det utsättes för verbets handling; t. ex. **Svi** kalan **raa'**altansa, åt upp fisken rå; **Haawa** on **hel-**
pompi parantaa **werekseltänsä**, såret är lättare att lä-

ka såsom färskt; *Mieleskelee leipää kuitwaltansa*, äter bröd i torrt tillstånd; *Pani rista-pal'ot siltänsä aittaan*, insatte i boden ärtskidorna sådana de voro (utan att underkasta dem någon beredning). — Tanken tyckes här egentligen fordra *Essivus*: *raafana, kuitwana, sinänsä*.

2. På frågan "huru" står vid intransitiva verber, som utmärka en känsla, ett adjektivum i *Ablativus*, utmärkande egentligen den egenskap hos subjektet, hvarifrån känslan har sitt ursprung.

T. ex. *Maihtuu hyvästä*, smakar godt. *Tuntuu katkeralta*, kännes bittert. *Saijee pahalta*, luktar illa. *Kuuluu kauniilta*, låter vackert. *Näyttää ikävästä*, ser ledsamt ut. *Entinen koti ei enää lämpimästä* västaa, det fordna hemmet kännes icke mera varmt emot en.

Anm. 1. Dialektvis begagnas i detta fall äfven *Allativus*, ehuru denna kasus vanligen utmärker föremålet, som erfar känslan. Man kan väl utan missförstånd säga: *Tuntuu katkeralle*; men måste åtminstone alltid säga: *Tuntuu minulle katkeralta*. — Ingen tvetydighet uppstår om i stället för *Ablativus* sättes *Translativus*; t. ex. *Tuntuu minulle katkeraksi*.

Anm. 2. Om vid en dylik konstruktion i stället för adjektivum står ett substantivum, sättes det vanligen i *Allativus*, t. ex. *Näyttää ihmiselle*, ser ut som en människa; *Ei ilo isolle tunnu*, *Eikä soitto soitannalle* (Kal. XL, 305).

d) Afseende.

§ 20. 1. Det föremål, som en själsverksamhet eller dermed beslägtadt begrepp angår, sättes i *Elativus*, då i svenskan vanligen begagnas prepositionen: "om", "angående."

T. ex. *Tieto Jumalasta*, kunskap om Gud. *Mitä rajasta*, tvist om rå. *Ei hän sinusta* mitään wirkkanut, han yttrade sig icke angående dig. *Mitä siitä asiasta* ajattelet, hvad tänker du om den saken?

Sodasta on mieleni (tahtoni, pyyntöni, ajatukseni, luu-
loni, wakuutukseni) semmoinen, i afseende å kriget är
min önskan (vilja, begäran, tanke, förmodan, öfver-
tygelse) sådan. **Buhuu** (firjoittaa, lufee, laulaa, ky-
syy) **kullastansa**, han talar (skrifver, läser, sjunger,
frågar) angående sin älskade. **Pidä huolta lapsista**,
haf omsorg om barnen. **Ota waari aiasta**, gif akt
på tiden. **En pidä lufua walituksestasi**, jag gör
icke afseende på (bryr mig icke om) dina klagomål.
Kuhteli (torui, syytti, soimasi) minua sitä **asiasta**,
forebrådde mig för den saken. **Suomittiin juopu-
muksesta**, dömdes för fylleri.

Anm. Att begreppen orsak och ursprung ligga
till grund för ofvanstående konstruktions-sätt, synes
af exemplen. Den ifrågavarande själsverksamheten
betraktas såsom hämtande sitt ämne *ur* det föremål,
omkring hvilket den rör sig eller hvilket den *an-
går*.

2. Vid nominer och några få intransitiva verber,
som betyda *öfverflöd*, eller *brist*, står den sak, med
afseende hvarå öfverflödet eller bristen yttrar sig, i
Elativus.

T. ex. **Rikas** (föyhä) **rahasta**, rik (fattig) på
penningar. **Buute kaloista**, brist på fisk. **Metsä on
tyhjä linnuista**, skogen är tom på fågel. **Spanja
on köyhtynyt väestä**, Spanien har blifvit fattigt på
folk. **Uitta täytyi wiljasta**, boden fylldes med span-
mål.

Anm. Om **Täysi** och **Mailla**, hvilka konstrueras
med Partitivus, se § 14, 2, Anm. 3.

3. Vid adjektiva i allmänhet och likartade ut-
tryck sättes det föremål, hvartill adjektiv-begreppet
mera speciellt hänför sig, vanligen i *Ablativus*, såsom
svar på frågan: *till hvad del?* Dock begagnas här-
vid äfven *Elativus*.

T. ex. **Synvä tawoiltansa**, god till sina seder.
Kengiltä sepeä, lätt i anseende till sina skor (lätt

på foten). **Wialloinen ruumiilta**, lytt till kroppen. **Terwes rinnaltansa**, frisk till sitt bröst. **Jaloilta** (äfven **jaloista**) arka, öm om fötterna. **Ali-puolelta kapeampi**, smalare i nedra delen. **Suffela suustansa**, qvick i munnen. **Kuma suultansa**, ful om munnen. **Päästänsä heikko** (tyhjä, pieni, kaunis), till sitt hufvud svag (tom, liten, skön). **Tuli tawoiltansa turmiolle** (Kal. XI, 16).

Anm. 1. Ablativens och Elativens bruk i detta fall förklaras derigenom, att de uttrycka någon enskild del eller egenskap, *från hvilkens sida* det hela uppfattas; t. ex. **Risä oli musta kypälviltänjä**, katten var svart (icke i sin helhet, utan) betraktad från sina tassars sida. — Någon noggrann åtskilnad mellan Ablativus och Elativus kan här icke göras. Endast af ordet **Pää**, hufvud, begagnas uteslutande Elativus till åtskilnad från det såsom partikel brukade Ablativus.

Anm. 2. Hit hörer äfven ordet **nimeltä**, "vid namn", med ett bifogadt nomen proprium i Nominativus (se § 11, 1, Anm. 1) och likartade konstruktioner; t. ex. **Antoi hallituksen mainiolla miehelle, nimeltä Alfes Orensierna**; **Sinffi liialta nimeltä, Matti muulta mainiolta**, till tillnamnet Flink, Matti till sin öfriga benämning. — Vidare höra hit orden: **arviolta** gissningsvis, **luvulta** till antalet, **pitundelta** till längden, m. fl.

Anm. 3. Ett härmed beslägtadt uttryck är Elativen: **mielestä**, enligt någons tycke; t. ex. **Suutarin mielestä oli rauta kuuma**, mutta ei sepän mielestä, i skomakarns tycke var jernet hett, men icke i smedens tycke; **Rävelemme mielestäni liian lujaa**, vi vandra, tycker jag, alltför hårdt. — En förkortning här af är att bortlemna "mielestä" och sätta sjelfva personen i Elativus; t. ex. **Mikosta oli se työ helppo**, i Mikkos tycke var det arbetet lätt. **Minusta sopisi hänen naida**, jag tycker att han kunde gifta sig. — I anseende till lätt uppkommen tvetydighet, blir denna förkortning icke alltför ofta använd.

Anm. 4. Stundom förekommer i stället för Ablativus en *Allativus* (hvilken då är att förklara enligt

§ 17, 5); t. ex. **Juokfulle** jalo, ståtlig springare; **Joutsi tarffa ammunnalle**, en båge som skjuter säkert (Kal. III, 363, 394). **Lehmä hyvä maidolle**, god mjölk-ko.

Anm. 5. Uti några enskilda uttryck står i stället för Ablativus en *Partitivus* med suffix; t. ex. **Sufua** (Sufuani, -si, -nsa o. s. v.); till slägt (härkomst); **Syntnä**, till börd; **Ukua**, ursprungligen; **Koto-perää**, till hemvist; **Luuloa**, enligt öfvertygelse, m. fl. — Likaledes begagnas Partivus af Superlativer med 3:e persons suffix: **Korkeintaan**, på sin höjd; **Wähintänsä**, till det minsta, m. fl.; **Wiimeistäin**, omsider. — Grunden till denna konstruktion ligger i Partitivens ursprungliga Lativ-betydelse (se § 15, 5).

e) Medel, verktyg, sätt. (Adessivus och Instruktivus.)

§ 21. 1. *Medel, verktyg* uttryckes med *Adessivus*.

T. ex. **Weisteli puukolla** lusikan, täljde med knifven en sked. **Koskee formillansa**, berör med sina fingrar. **Woitti lahjoilla**, vann medelst mutor. **Näfi omilla silmillään**, såg med egna ögon. **Ei lainalla rikastuta**, genom lån blir man icke rik.

Anm. 1. Hit höra uttrycken: **Mielellä**, gerna, och **Tahdolla**, med flit, med suffix; t. ex. **Tulen mielelläni**, jag kommer gerna; **Te'itte sen tahdollanne**, J gjorden det med flit.

Anm. 2. Då af transitiva stammar *faktiva* verba bildas, utmärkande en handling, som icke utföres o-medelbart af subjektet sjelft, utan på subjektets föranstaltande af någon annan, står denna andra person såsom medel i Adessivus; t. ex. **Te'etän, forjautan saappaani suutarilla**, jag låter skomakarn förfärdiga, lappa mina stöflar; **Sjüntä rakennutti navettoja suurella väellä**, använde stor folkstyrka på sin fähusbyggnad; **Lapsen tau'illa tapatti**, lät sjukdom taga lifvet af barnet (Kal. XXXI, 226).

2. *Sättet, huru något sker*, uttryckes med ett substantivum i Instruktivus. T. ex. **Juoksee awo-ja-**

loin, paljain päin, springer barfotad, barhufvad. Ei saa **formin** pidellä, man får icke beröra med fingrarna. Näfi **omin silmin**, såg med egna ögon (på det sättet). Poik' oli poroissa **polwin**, Kypenissä **kynnäsvarsin**, på knäna, på armbågarna (Kal. XXXI, 164, 165). **Jalan neljän** juoksewata; **Rahen siiven** sirokowia; **Swän kuuen** fulkewata (Kal. XLI, 33, 72, 119). **Yksin tein**, på en och samma väg, med ens. **Kyyryssä selin**, i krokig ställning med ryggen, med krökt rygg. —

Anm. 1. Såsom af exemplen synes, begagnas Singularis endast i det fall att substantivet står tillsammans med ett kardinaltal, hvartill språkbruket alltid fordrar singularis (Se § 9, 2). I öfriga fall står Instruktivus Pluralis, dels derföre att Instruktivus Singularis kan förvexlas med den till formen fullkomligt lika Genitivus, dels äfven emedan sättet egentligen icke förutsätter någon numerus-åtskilnad. Dock förekommer i runorna ofta Instruktivus Singularis äfven utan kardinaltal; t. ex. **Nenän** suulle **langenuisen** (Kal. III, 504); **Weitsen** wiihteä **faloa** (Kal. V, 84).

Anm. 2. Begreppen Verktyg och Sätt sammanfalla ofta, hvarföre äfven *Adessivus* ofta begagnas i stället för Instruktivus. Detta sker i prosa alltid, då enligt föreg. anm. Instruktivus Singularis icke kan begagnas. Om sättet uttryckes med ett pronomen och ett substantivum, står ofta det förra i *Adessivus* (Singularis eller Pluralis), men det sednare i Instruktivus pluralis; t. ex. **Tällä** **tawoin**; **Näillä** **tawoin**; **Sollassin** **neuwoin**. — Om denna till Lokalkasus i allmänhet lagda Instruktivus se § 9, 1, Anm. 1.

3. Instruktivus Singularis af adjektiver begagnas adverbiskt framför andra adjektiver. T. ex. Rauhean pitkä, förfärligt lång. **Sanomattoman** suuri, ut-sägligt stor. **Kohuullisen** pitkä, lagomt lång. **Tuhman** ylpeä, dumt högfärdig. **Suuren** suuri; **pienen** pieni (Kal. II, 113, 114).

Anm. Den adverbiala ändelsen *-sti* begagnas endast, då adverbiet hörer till ett verbum; t. ex. **Wi-**

hästuu julmašti, vredgas grymt; men: Zulman wi-
hainen, grymt vred. — Af några adjektiver i positi-
vus, samt af alla komparativer, begagnas Instruktivus
Pluralis adverbialt både till verber och andra adjek-
tiver; t. ex. Rowin, Hywin, Pahoin, Rauheammin, o.
s. v.

f) Priset.

§ 22. 1. Priset, för hvilket någonting köpes,
sättes såsom medel i *Adessivus*. T. ex. Ošti leiwis-
fän moita kahdella ruplalla, köpte ett pund smör
för två rubel. Kuis-tynnyri jaadaan wiidellä rup-
lalla, en tunna råg fås för fem rubel. Sillä hin-
nalla kelpaa ottaa, för det priset duger det att taga.

Anm. Om priset tillika utgör uppgift på qvan-
tum af det köpta, begagnas icke *Adessivus*, utan post-
positionen *edestä* med *Genitivus*; t. ex. Ostin kaloja
ruplan edestä, jag köpte fisk (så mycket som) för en
rubel.

2. Det pris, hvartill någonting säljes, står i *Il-
latus*. T. ex. Mäi talonja tuhanteen ruplaan, säl-
de sin gård för tusen rubel. Wuokraan sinulle huo-
neet kahteen sataan rikkiin, jag uthyrer åt dig rum-
men för 200 riksdaler. Annoin siihen hintaan, jag
gaf för det priset.

Anm. Konstruktionen med postpositionen *edestä*
begagnas äfven här, då genom priset tillika utmärkes
quantum af det sålda; t. ex. Mäin kaloja ruplan e-
destä.

3. Vid verba, som betyda *kosta*, *betala*, *köpa*,
står det pris, hvartill, såsom det högsta eller lägsta,
varan säljes, i *Illatus*. T. ex. Mafsoin kymmeneen
ruplaan, jag betalte ända till tio rubel. Naula maf-
saa kahteen kymmeneen kopeikkaan, marken kostar
ända tjugu kopek. Sain minä sen kymmeneen ko-
peikkaan, jag fick den för tillochmed tio kopek. Mi-
hinkä hintaan sen ostit, till hvilket lägsta pris fick
du den.

4. Det föremål, för hvilket ett pris, värde eller ersättning angifves, står i *Elativus*. T. ex. Paljonko sait **waiwastasi**, huru mycket fick du för ditt besvär. Tästä **hewofesta** maksettiin jata ruplaa, för denna häst betaltes hundra rubel. Senfi **hengestä**, lif för lif. Riitofsia **ruuasta**, tack för maten. Pyydettiin rupla leipä-**leiwiskästä**, man begärde en rubel för ett pund bröd. Kaffi ruplaa kolmesta **tynnyristä**, två rubel för tre tunnor.

Anm. I likhet härmed begagnas stundom *Elativus* i betydelsen: *i stället för, såsom*; t. ex. Hänelle annettiin kivi **leiwästä**, honom gafs en sten i stället för bröd. Sain minä kufon **palkastani**, jag fick en tupp såsom min lön.

5. Det mått af varan, hvarester priset bestämmes, står i *Ablativus*. T. ex. Nämä kalat maksawat kuuksymmentä kopeikkaa **leiwiskältä**, dessa fiskar kosta efter 60 kop. pundet. Annettiin kopeekka **kappaleelta**, det gafs en kopek för hvarje stycke, per stycke. Kuusi **sadalta**, sex procent (för hvarje hundra). Kaffi kopeikkaa **kapalta** tefee kymmenen kopeikkaa wiidestä kapasta, två kopek kappen gör tio kopek för fem kappar. Palkka **wuodelta**, lön per år.

Anm. Skilnaden mellan *Elativus* och *Ablativus* enligt nästföregående regler är klar och i ögonen fallande. Ryyti-raha oli neljäkymmentä kopeikkaa **peninkulmasta**, betyder att för en mils resa skjuts betaltes och betalningen utgjorde 40 kopek. Men: Ryyti-raha oli neljäkymmentä kopeikkaa **peninkulmalta**, betyder att flere mils resa betaltes men betalningen erlades efter 40 kop. milen.

g) Tiden *).

§ 23. 1. På frågan "huru länge?" konstrue-

*) Tidsord kunna naturligtvis såväl som andra ord förekomma i de flesta här förut upptagna satsförhållanden. I denna § upptages endast sådant som särskildt rörer tidsförhållandena.

ras tidsordet antingen såsom subjekt eller objekt, såsom ofvan § 7 är visadt.

2. På frågan "när, på hvad tid? på huru lång tid?" då en bestämd tid angifves, står tidsordet i *Essivus*. T. ex. **Tänä vuonna**, i år. **Tulevana vuonna**, i nästa år. **Tänä päivänä**, i dag. **Suomena**, i morgon. **Menneenä kesänä**, under förflutna sommarn. **Viime yönä**, sista natt. **Suomis-aamuna**, i morgon bittigdag. **Keskiwiikkona**, om onsdagen. **Maanantaina**, om måndagen. **Loppiaispäivänä**, trettondagen. **Kustaa Waasan aikana**, på Gustaf Wasas tid. **Nuoruutensa aikana**, under ungdomstiden. **Kahtena kuukautena**, på två månader. **Samana tuntina**, på samma timme. **Tämä työ valmis-tui viitenä vuotena**, detta arbete fulländades under loppet af fem år.

Anm. 1. Språkbruket gör härvid några undantag. Af **wiikko** och **kuu**, **wuosi-sata** och **sata-luku** begagnas i detta fall *Adessivus*; t. ex. **Kuudennella vuosijadalla**, i 6:te seklet. **Wiidennellä sata-luvulla**, på fem hundra talet. **Nousewalla wiikolla**, i nästa vecka; **menneellä kuulla**, under förflutna månad. Deremot stå månadernas namn i *Inessivus*, t. ex. **Tammikuussa**, i Januari; **Joulukuussa**, i December. — Uti uttrycken: **Siihen aikaan, tähän aikaan, entis-aikaan**, m. fl. begagnas *Illativus* att utmärka längre tiderymder, hvarunder något sker. Deremot utmärker *Partitivus* i några uttryck en inskränktare ehuru icke fullt bestämd tid; t. ex. **Tätä aikaa; Tätä nyhyä**, för närvarande.

Anm. 2. I några fall, då tids-afdelningar uppges, svaras på frågan "när?" med *Elativus*; t. ex. **Alkuvuokosta** (**wiikon alusta**) **hynnettiin nostoa**, i början af veckan plöjdes träde; **Namu-yöstä** oli lapsi lewoton, mot morgonen var barnet oroligt. — Likaså vid några postpositioner; t. ex. **Kuukauden päästä**, efter en månad. **Suomena ja huomisen takaa** (*Partitivus* med betydelse af *Elativus*), i morgon och öfvermorgon. —

Anm. 3. "Under loppet af en viss tid" kan äfven uttryckas med ordet **Kuluesſa** (Subst. II af *Kulun*) och tidsordet framföre i Genitivus; t. ex. *Työ walmistui wiiden wuoden kuluesſa* (= *wiitenä wuotena*).

Anm. 4. "Under loppet af en viss tid" kan icke uttryckas genom ett ensamt substantivum i singularis Essivus. Man säger *icke*: *Työ walmistui päiwänä*, men väl: *yhtenä päiwänä*, eller *päiwän kuluesſa*, eller äfven: *päiwäsſä* (se reg. 6).

3. Då icke en bestämd tid, utan endast en *så beskaffad tid* angifves, står svaret på frågan "när, på hvad tid?" i *Adessivus*. T. ex. *Kesällä*, om sommarn, sommartid. *Talwella*, vintertid. *Päiwällä*, om dagen. *Yöllä*, om natten. *Alku-wuodella*, vid årets början. *Vanhoilla päiwillä*, på gamla dagar. *Nuoruuden iällä*, i ungdomsåldern. *Pakkasella*, under köld. *Sateella*, under regnväder. *Päiwä-pais-teella*, under solsken.

Anm. 1. Skillnaden mellan t. ex. *sateella* och *sateessa* är den, att det förra betecknar tid, det sednare rum: *Ëstun sateessa alallani*, jag sitter stilla och låter regna på mig; *Ëstun sateella alallani*, jag sitter stilla medan det regnar. Likaså: *Pakkasella* och *Pakkasessa*, m. fl. — Dock säges vanligen *hämäräsſä*, *hämynsſä*, *pimeäsſä*, äfven om tid.

Anm. 2. Ofta uttryckes den ifrågavarande tidsbeskaffenheten med ett adverbium eller en Instrukti-vus; t. ex. *Ëlloin, aamuin, öin-päiwin, ehtoisiin, talwi-sin* o. s. v.

Anm. 3. *Adessivus* af ett ordningstal med underförstådt eller utsatt: *wuodella*, betyder ett närmande i ålder till det angifna talet; t. ex. *Sapfi on wiiden-nellä*, barnet är på femte året. — Med tillagdt: *Kymmenellä* betecknar det en ålder utöfver närmast föregående tiotal; t. ex. *Olen jo toisella kymmenellä*, jag är redan öfver tio år gammal.

4. Då i *nekande* satsler förnekningen utsträcket öfver det hela af en tidrymd, sättes tidsordet i *Illativus*, såsom svar på frågan: "på huru lång tid icke?"

T. ex. En ole isääni nähnyt kahteen vuoteen, wii-
kon päiwiin, koko wuorokauteen, jag har icke sett
min fader på två år, på en vecka, på hela dygnet.
Emme enää lähde merelle wiiteen vuoteen, vi bege
oss icke mera till sjös på hela fem år.

Anm. Tanken utmärker i detta fall alltid en *ur-*
aktlåtenhet, hvilken utan afbrott fortfar en gifven tid.
— Skilnaden emellan denna Illativus och en Infinitivus
enligt reg. 1 ses af följande exempel. En ole syönyt kahteen tuntiin, jag har ingenting ätit (urakt-
låtitt att äta) på två timmar; men: En ole syönyt kahta tuntia, jag har icke hållit på två timmar att äta,
min ätning har icke räckt två timmar. — Svårare är
stundom att fastställa åtskilnaden mellan Illativus och
Essivus i nekande sats; t. ex. En ole kähnyt sinua ter-
wehtimässä koto kesänä, eller koto kesään (äfven med
suffix: koto kesääni), jag har icke besökt dig under
hela sommarns lopp, eller: Jag har hela sommarn
uraktlåtitt att besöka dig. Det förra uttrycket vore
egentligen en enkel förnekning af det jakande: Olen
koto kesänä kähnyt sinua terwehtimässä, jag har under
hela sommarn besökt dig. Vid andra uttryck kan
ingen förvexling äga rum; t. ex. Työ ei walmistu
wiitenä wuotena, arbetet blir ej fulländadt på fem
år; Wiiteen vuoteen ei ryhdytä tähän työhön, under
fem års tid befattar man sig icke med detta arbete.

5. Vid utsättande af en bestämd termin, samt
vid uppgifvande af den tidslängd, hvarunder en hand-
ling bestämmes komma att fortfara, står tidsordet i
Translativus, såsom svar på frågorna: "till hvilken
tid? till huru lång tid?" T. e. Opiistolainen tuli ko-
tia joulukuksi, studenten kom hem till julen. Haastet-
tiin käräjiin Maaliskuun 29:ksi päiwäksi, instämdes för
rätta till den 29 Mars. Lähtivät kalaan kolmeksi
wiikoksi, de begåfvo sig i fiske för tre veckor.
Muutti ulkomaille wuodeksi, iäksi, flyttade utomlands
för ett år, för lifstiden. Jäi sinne wuorokaudeksi,
stadnade der för ett dygn. Ovästää kahdeksi päi-
wäksi, vägkost för tvenne dagar. Malta huomiseksi,

vänta tills i morgon. Panen maata wäbässi aifaa, jag lägger mig på en stund.

Anm. 1. Denna konstruktion begagnas endast då, när en handling betecknas såsom framskjuten till en tillkommande tid. Uttryckes samma handling såsom närvarande eller förfluten, står tidsordet i Essivus enligt reg. 2 eller såsom subjekt eller objekt enligt reg. 1. Sålunda förvandlade, komme ofvanstående exempel att lyda: *Opistolainen oli kotona jouluna*, eller: *wiiphi kotona joulun*; *Käräjät alkoivat Maaliskuun 29:nä päivänä*; *Oliwat kalassa kolme wiikkoa*; *Wiiphi ulkomailla wuoden, ikänsä*; *Säi sinne wiipymään wuorokauden*; *Evästä sen werta, että festää kassi päivää*; *Ole täällä huomennakin*; *Makaan wähän aikaa*.

Anm. 2. Om terminen, hvartill handlingen framskjutes, är mindre bestämd, står Illativus, enligt följande regel, t. ex. *Sääköön asia syksyyn, tulewaan wuoteen*, må saken lemnas till hösten, till nästa år.

6. De inre lokalkasus begagnas för att utmärka bestämda tidsgränser, *från* och *till* hvilka handlingen sträcker sig (Elativus och Illativus), samt inom hvilka handlingen är inskränkt (Inessivus). T. ex. *Joulusta Pääsiäiseen*, från jul till påsk. *Saakon päivästä* olen sairastanut, ifrån Jakobsdagen har jag varit sjuk. *Sota festi wuoteen 1855*, kriget räckte till år 1855. *Paljon* oli muutoksia tapahtunut *wuodesa*, mycket förändringar hade inträffat inom (gränserna af) ett år. *Tuokiossa, Silmänpäähäsesä*, inom ett ögonblick.

Anm. Bruket af Inessivus är ytterst inskränkt (jfr. reg. 2, anm. 4) och bör icke utsträckas till det fall, som i följande regel upptages. — Såsom förstärkning till Elativus och Illativus begagnas orden *hamaasta* (Elat.) och *hamaan* (Illat.) framför tidsordet samt *saakka* och *asti* efter tidsordet; t. ex. *Samaasta lapsuutensa aiasta kuolemaansa saakka*, ända från sin barndom och intill sin död; *Tähän asti*, ända hitills; *Joulusta asti*; *Samaan ikäni loppuun*, ända till

mitt lifs slut. — Saaffa och Asti begagnas äfven om rummet, men Sama endast om tiden.

7. Då en handling jemt fördelas på lika stora tidsmomenter, sättes tidsordet i *Illativus Singularis med suffix*. T. ex. Kutoo kynnärän **päiwäänsä**, väfver en aln om dagen. Syön puolen naukaa woita **ateriaani**, jag äter en half mark smör i målet. Kolmašti **päiwäänsä**, tre gånger om dagen. Saamme palkaksi kolme sataa ruplaa **wuoteemme**, vi få i lön trehundra rubel om året.

Anm. Skilnaden mellan denna Illativus och en Inessivus enligt föreg. regel, ses af följande exempel: Rudottiin wiifi kynnärää **päiwääsä**, man väfde fem aln på en dag (= lika med: yhtenä päivänä), men beloppet för de öfriga dagarna lemnas oberördt. Deremot: Rudottiin wiifi kynnärää **päiwäänsä**, väfningen fortsattes flere dagar och det dagliga beloppet var fem aln.

Tillägg om år- och datum-bestämningar samt timmar.

8. Vid angifvande af årtal äro följande omständigheter att iakttaga.

a) Kardinal-talets tvenne sista siffror, då de öfverstiga tjugu, utsägas icke efter det vanliga sättet för talens bildande, utan analytiskt likasom i svenskan; T. ex. 1859, tuhannen kahdeksan-sataa wiisikymmentä yhdeksän (icke: yhdeksän kundredä). Deremot: 1815, tuhannen kahdeksan-sataa wiisitoista. — I stället för tuhannen kahdeksansataa säges äfven: kahdeksantoiستا sataa.

b) Då siffertalet föregås af orden: vuonna *) (enligt reg. 2), wuodesa, wuodesta och wuoteen (enligt regeln 6), wuodelta (se nedanföre) samt wuotta (partitivt) förblir det sjelft oböjdt. T. ex. Wuodesta (476) neljä-sataa seitsemän kymmentä kuusi wuoteen (1517) wiisitoista sataa seitsemäntoiستا kessää kessi-aika, medeltiden räcker från år 476 till år 1517.

c) Men då siffertalet står possessivt jemte föregående eller efterföljande Genitivus af ordet wuosi, står den sista

*) Betecknas vanligtvis blott med bokstafven: w.

siffran ensam i Genitivus, d. v. s. enhets-talet, derest sådant finnes, dernäst tiotalet om sådant finnes, i annat fall hundratalet eller tusentalet. T. ex. Vuosien kahdeksantoista sadan ja kahdeksantoista sataa kolme kymmentä viiden (1800—1835) välillä, mellan åren 1800 och 1835. Kahdeksantoista sataa kahdeksan (1808-) vuoden jota, 1808 års krig: Vuoden viifitoista sataa kuuden kymmenen (1560) alussa, vid 1560 års början. Vuoden kuudentoista sadan kuluessa (reg. 2, anm. 4), under loppet af år 1600.

d) Ablativus **wuodelta** begagnas för att angifva det årtal, hvarifrån en handling beskriver sig. T. ex. Tämä asetus on wuodelta 1812, denna förordning härrör från år 1812. Maanlaki wuodelta 1442, Landslagen af år 1442.

9. Datum angifves sålunda, att månadens namn sättes först i Genitivus, derpå ordningstalet med päivänä i Essivus, stundom med päivä i nominativus. T. ex. Kesäkuun 25:ntenä päivänä *)), eller 25:s päivä, den 25 Juni. — Äfven säges: 25 p. Kesäkuussa, samt 25 p. Kesäkuuta. — I dylika fall, som det i reg. 8 d) angifna, sättes ordningstalet med päivältä i Ablativus, t. ex. Keisarikallinen julistus Helmif. 16:nelta päivältä 1848.

10. Timmarna uttryckas på följande vis:

a) Ordet kello **) framför tidsbestämningen står alltid oböjligt i Nominativus.

b) På frågan "när? på hvad tid?", står kardinaltalet, som utmärker timmen, alltid i subjektets kasus; men i andra fall rättar det sig såsom ett sjelfständigt substantivum efter vanliga reglor. T. ex. Kello yksi. Kello kymmenen. Kello yhden aika. Kello kahden-toista pikoilla. Ennen kello kuutta; eller: Kello ennen kuutta. Kello kuuden jälkeen. Kello kuuden ja seitsemän välillä. Kello viisi minuuttia yli yhden, kl. fem minuter öfver ett.

c) Uttrycken: "puoli-wälisjä", "en half på", samt: "— wailia", "— felande i" inflickas framför timtalet utan att derpå inverka. T. ex. Kello puoliwälisjä yksi, puoliwälisjä kahdeksan, klockan half ett, half åtta. Kello kaksikymmentä minuuttia wailia kaksitoista, klockan 20 minuter före (felande i) tolf.

d) Sjelfständiga satser fås af ofvananförda uttryck,

*) Betecknas vanligtvis: Kesäk. 25 p.

**) Betecknas vanligtvis: kl.

såsnart kopulan tillägges efter ordet *kello*. T. ex. *Kello on yksi. Kello oli kuuden ja seitsemän välillä. Kello on puoliwälissä kahdeksan.*

e) Efter uttrycket: "*kello kymmen*" uttryckes timplaget med kardinaltalets *Partitivus*. T. ex. *Kello on kymmentä yhta, kahdeksan, klockan har slagit 1, 10, 12.*

f) Efter uttrycket: "*kello kolme*", står kardinaltalets *Partitivus* af *yksi* och *kaksi*, men ordinaltalets *Partitivus* af de öfriga. T. ex. *Kello kävi yhta, kahdeksan, kolme, klockan går på 1, 2, 3, 12.*

K) Öfriga Kasusförhållanden.

(*Komitativus, Instruktiwus och Abessiwus*).

§ 24. 1. *Komitativus* motsvaras af de svenska prepositionerna: "jemte", "tillika med", och har alltid suffix efter sig. Endast attributet till en *Komitativus* står sjelft i *Komitativus* utan suffix. Mellan tvenne substantiver i *Komitativus* bortlemnas vanligen den förbindande partikeln: *ja*. T. ex. *Mies muutti pitäjään waimonensa lapsinensa, mannen flyttade till socken med hustru och barn. Metsästäjä koiranensa, jägaren med sin hund. Kohta jo sinuun kyllästyn walitukseksi, rätt nu blir jag trött vid dig och dina klagomål. Talo myytiin kirjoinensa karjoinen, gården såldes med alla inventarier. Laita hufui kaisfine tawaroinen, skeppet förgicks med alla sina ägodelar. Kirko korkeine tornineen, kyrkan med dess höga torn.*

Anm. 1. Det egendomliga i afseende å 3:e persons suffix i detta fall finnes anmärkt under § 10, 3, anm. 1. — Uttrycket: *päiwinensä* tillägges stundom såsom en förstärkning; t. ex. *Söi päihinät kuorinensa päiwinensä, åt upp nötterna med skal och allt.*

Anm. 2. Skilnaden mellan *Komitativus* och postpositionen: *kanssa* med en föregående *Genitiwus*, är den, att *Komitativus* alltid utmärker en *bisak* som följer med hufvudsaken, men *Genitiwus* med *kanssa* deremot den *hufvudsak* som *bisaken* åtföljer; t. ex.

Poika pääsi isänsä kanssa häihin, sonen slapp med sin fader på brölloppet. Isä poikanensa tuli häihin, fadren med sin son kom till brölloppet.

Anm. 3. Ursprungligen tyckes formerna för Instruktivus och Komitativus varit en och densamma. Det är därför icke ovanligt att det suffix-lösa attributet står i Instruktivus, medan substantivet står i Komitativus; t. ex. **Kaifin kaluinensa**.

2. Bruket af Instruktivus är ofvan upptaget i sammanhang med Adessivus såsom medel, se § 21, 2, 3.

Anm. Utom den vanliga Instruktiva ändelsen, förekomma äfven några andra, ehuru för det mesta adverbliet. Sådana äro: **-fin**, **-ifin**, **-ttain** och **-ttainfin**; t. ex. **Jalkafin**, till fots; **Sefafin**, i hoprördt tillstånd; **Wäkfifin**, på våldsamt vis; **Wiaifin**; **Merifin**; **Talwifin**; **Difin**; **Toukottain** och **Toukottainfin**, hopvis; **Kuurottain**, skurvis; **Kannuttain**, kanntals; **Tynnyrittain**, tunntals. — Ändelsen **-ttain** är egentligen Substantivus III af faktiva verber. Ändelsen **-fin**, **-ifin** åter torde egentligen vara densamma med Prolativi ändelse: **-tfe**, **-itfe**; t. ex. **Wiaifin** = **maitfe** o. s. v.

3. Abessivus utmärker ett undvarande, och motsvaras i svenskan af uttrycket: "utan tillhjälp af." T. ex. **Saat fen minuttain aifan**, du får det uträttadt äfven utan mig. **Te'en fen palkatta**, jag gör det utan lön. **Wättänsä ei poika pääse häihin**, utan sin fader slipper icke sonen till brölloppet.

Anm. 1. Stundom begagnas Abessivus äfven i stället för ett Karitivt adjektivum; t. ex. **Olla rahatta**, i stället för: **rahatonna**. — För eftertrycks skull, men icke annars, sättes prepositionen: **ilman** framför Abessivus; t. ex. **Wä itfe ilman syhttä**, **Ilman waiwatta walita**.

Anm. 2. "Förutom", "undantagandes" får ej uttryckas med Abessivus, utan med **Wäitfi** (eller **ilman**) (se § 25, 2, Anm. 1).

L) Nominal-Partiklar.

(Postpositioner eller Prepositioner samt Nominal-Adverbier.)

§. 25. 1. I anseende till rikedom på kasus, behöfver Finskan icke använda partiklar i alla de fall, när andra språk begagna prepositioner. Tvärtom saknar Finskan egentligen detta slags oorganiska ord. Då emellertid kasus-ändelserna icke räcka till att uttrycka alla skiftningar i begreppets förhållanden, utvecklas dessa genom *tillagda substantiver*, till hvilka det ifrågavarande begreppet står antingen i *possessiv-* eller *partitiv-förhållande*. Dessa tillagda substantiver äro de finska Postpositionerna (så kallade emedan de flesta stå efter det styrda ordet), och fordra af uppgifna skäl antingen *Genitivus* eller *Partivus* af det styrda ordet. Men Postpositionerna sjelfva, isynnerhet de som uttrycka ett lokal-begrepp (rörelse eller hvila), böjas i olika kasus allt efter olika skiftningar i betydelsen och tankegången. Denna Postpositionernas böjlighet meddelar åt språket en förmåga af fin nyansering, som de flesta andra språk sakna. T. ex. Seisot **kynttilän edessä**, ett'en näe, du står framför ljuset, så att jag icke ser. Mene **kynttilän edestä**, että nähä woin, gå undan från ljuset (eg. från, framför ljuset), så att jag kan se. Istumme **katon alla**, vi sitta under tak. En lähde **katon alta** fatesen, jag går icke ifrån (platsen) under tak ut i regnet. Tule tänne **katon alle**, kom hit under tak.

Anm. 1. Det är af vigt att ihågkomma, att postpositioner icke få begagnas, då samma förhållande tillräkligt tydligt uttryckes genom kasusändelse. Isynnerhet kunna fremmande språks prepositioner blifva vilseledande, emedan dessa utan nyansering i formen vanligen uttrycka en mängd olika förhållanden. Sålunda bör det icke heta: Uskon Kristusfen päälle, jag tror ofvanpå Kr.; utan: Uskon Kristusfeen, jag tror på Kr.

Anm. 2. Det styrda ordet kan äfven företrädas af en suffix, hvilken i detta fall kan motsvara både en Genitivus och en Partitivus. Några postpositionsformer kunna endast stå med suffix; t. ex. *Keskenä-*.

2. De kasus, hvori sjelfva postpositionerna kunna stå äro: 1) Lokalkasus, 2) De äldre lokalkasus: Essivus, Translativus och Partitivus (se § 15, 5), 3) Stundom Nominativus i stället för en lokalkasus, 4) Instruktivus. Åtskilliga Postpositioner förekomma derjemte såsom fullständiga substantiver i alla kasus, andra åter endast i de postpositionela formerna samt i sammansättningar. Slutligen förekomma af endel äfven adverbiala former jemte de postpositionela.

Nedanföre lemnas en öfversigt af Finskans postpositionela ord och former. Tecknet —, satt framföre eller efter, utmärker det regrade ordets plats. Tecknet * utmärker de få postpositioner, som icke kunna hafva suffix. De inom parentes inneslutna stamorden i första kolumnen begagnas icke såsom sjelfständiga substantiver.

Nominativus till Partikel-formerna.	Former med Partitivus.	Former med Genitivus.	Exempel.
Ala, underliggande ställe, underlydande gebit, areal.		— alla	Pöyhän alla, <i>under</i> bordet (hvila).
		— alta	Pöyhän alta, <i>underifrån</i> bordet. Pois altani, ur vägen!
		— alle	Pöyhän alle, <i>under</i> bordet (rörelse dit).
		— alitse	Ajoi fillan alitse, åkte <i>under</i> bron, passerade bron undre vägen.
(Yli, öfver)		— ylitse, — yli	Soudettiin joen yli, roddes <i>öfver</i> floden.
		yli -- (om antal)	Kello on yli tuuden, klockan är <i>öfver</i> sex.
		— yllä, — yllä	Riisun takin ylläni, jag klär rocken <i>af</i> mig.
Pää, hufvud, ända		— päällä, — päällä	Pöytteen päällä, <i>öfvanpå</i> täcket.
		— päälläitse	Lauka kulkee huoneiden päälläitse, tråden går <i>öfver</i> husen.

(Ympäri, omkring)	Ympäri —	— päässä, -stä, -hän — ympäri, ympäri —	Wirstan päässä, på en versts afstånd. Wuoden päästä, efter ett år. Kulfi ympäri lahtea, ympäri lahden, färdades rundt omkring viken, men på densamma. Kulfi lammen ympäri, färdades rundt omkring träsket, men ytterom detsamma, till lands.
(Keskä, midt)	* Kesken — (om afbrott) Keskellä, -ltä, -lle —	— ympärillä, -ltä, -lle — keskellä, -ltä, -lle — kesken, keskenä- (med suffix).	Muuri hajoitettiin kaupungin ympäriltä, muren nedrefs (ifrån) omkring staden. Naurahdi keskenlauuanja, skrattade midt i sin sång. Kirrto keskellä kylää, kyrkan midt i byn. Joutui wihollisten keskelle, kom midt ibland fiender. Syntyi naapurien kesken semmoinen wälipuhe, det gjordes grannarna emellan ett slikt aftal. Sopi-kaa keskenämme, er emellan.
Wäli, afståndet mellan, förhållande mellan Waihe, vexling (Poiffi, tvärs)		— välissä, -stä, -hin, -llä, -ltä, -lle, -tse. — waiheella, -lta, -lle. — *poiffi, *poiffi —	Rahden kiven välissä, mellan två stenar. Niita on wälillämmä. Njoi kirton ja pappilan wälitse. Wene kulfi rantojen waiheella, mellan stränderna. Suoffi tien poiffi, tvärsöfver vägen. Metsän poiffi, tvärs genom skogen.
(Halki, klufven) Pittä, lång	— *pitkin, *pitkin —	— *halki, *halki —	Meni metsän halki, på längden genom skogen. Emme mene joen poiffi, waan pitkin jokea, långsmed floden.
(Puhki, genombrott) Läpi, hål.		— *puhki — *läpi, läpitse.	Pisti neulalla paperin puhki, genom papperet. Pitäjän läpitse, genom socknen. Kuu paistaa ifkunan läpi, skiner genom fenstret.
Kauši, tidsomlopp.		— kautta	Halikon kautta Kuosiiin, (omväg) genom H. Toimitin asian welsjeni kautta, (omvägen) genom min broder.

(Dhi, rum på sidan)		— ohesfa, -s=ta, -'en, -lla, -lta, -lle.	Meni tien oheen ell. ohelle, gick till <i>sidan om vägen</i> . Sen ohesfa, <i>derjemte</i> .
Sivu, sida		— ohitse, — siwutse, — siwu.	Kulki kirkon siwutse ell. ohitse, <i>förbi kyrkan</i> .
Rinta, bröst		— rinnalla, -lta, -lle.	Estuu ifänsä rinnalla, <i>ibredd med sin fader</i> .
Wieri, rand, kant.		— wieresfä, -stä, -hen, -llä, -ltä, -lle. — wieritse	Kapfi haudattiin äitinsä wiereen, <i>breddwid sin moder</i> .
(Kiti, närhet)	lifellä, -ltä, -lle —	— lifellä, -ltä, -lle.	Harawoitse ojan wieritse, <i>räfsa längsmed diket</i> .
(Kähi, närhet)	lähellä, -ltä, -lle —	— lähellä, -ltä, -lle.	Kifellä kirkkoa, lähellä kirkkoa, kirkon lifellä, kirkon lähellä, <i>nära kyrkan</i> .
(Luo, ställe, hos)		— luona, — luota, — luotfi ell. luo'.	Asuu ifänsä tykönä eller luona, bor <i>hos sin fader</i> .
(Tykö, ställe, hos)		— tykönä, — tyköä, — ty'ö' (bibl. tykö, tyköön).	Muuttaa ifän luotfi ell. luo ell. ty'ö (tykö), <i>flyttar till (hos) fadren</i> . Muuttaa pois miehenfä luota ell. tyköä, <i>flyttar bort från (hos) sin man</i> .
(Seffa, blandning)		— seassa, — seasta, — se=faan.	Rufiitten seassa on 'ohria, <i>bland rågen finnes korn</i> . Ota pois ohrat rufiitten seasta, tag bort kornet ur (<i>ibland</i>) rågen.
Souffe, hop		— joukossa, — joukosta, — joukoon.	Sauli profettain joukossa, Saul <i>bland profeter</i> . Joukostamme nousi Antti was=taamaan, <i>bland oss uppstod A. att svara</i> .
(Kera, följe)		— kera, -sfa, -lla, -lle, -lta.	Tule keralleni, kom <i>med mig</i> . Woittelo Wäinän kera, <i>täflan med W</i> .
(Kana? ordningsföljd)		— kansa.	Poika on, menee ifän kansa, <i>sonen är, går med fadren</i> .
(Musa, öfverensstämmelse)		— muassa, — mufaan.	Estuu muiden muassa, <i>med de andra</i> . Tule mufaani, <i>med mig</i> . Lupaussensa mufaan, <i>enligt sitt löfte</i> .
(Myötä, efter gift, medgörlighet)	myötä- (med suffix). — * myöden ell. myöten.		Dufo weistä myötäsi, har du knif <i>med dig</i> . Tule myötäni, <i>med mig</i> . Miektä myöden, <i>efter önskan</i> . Miektä miestä myöten, <i>svärd lämpadt efter mannen</i> . Mattustaa maata myöten, <i>efter land</i> .

Perä, bakdel.		— peräsä, — stä, -hän. — jäljesä, -stä, — jäl=	} Kulkee peräsäni ell. jäljesäni, färdas <i>efter</i> mig (<i>följande</i> mig). Menee herran jälkeen ell. perään, går <i>efter</i> herren (att <i>följa</i> herren). Matin perästä ell. jälestä tuli Antti, (i <i>ordningsföljden</i>) <i>efter</i> Matti kom Antti. Kästyn jälkeen (= kästyn mukaan), <i>enligt</i> .
Jälki, spår.		keen.	
(Tafa, stället bakom)		Jälkeen —, jälestä —. (om ett tidsmoment) — tafaa, — perästä, — jälkeen (om en tidslängd) — tafana, — tafaa, — taakfi ell. taa', — taatse. — tafaa, — perästä.	Jälkeen Kristuksen syntymän, <i>efter</i> Kr. födelse. Jälkeen ell. jälestä puolipäivän, <i>efter</i> middagen. Wiifon perästä ell. tafaa, <i>efter</i> en vecka.
	— * tafaa.		Ufuu mäen tafana, <i>bakom</i> kullen. Mene taakfeni istumaan, <i>bakom</i> mig.
(Efi, stället framför).		— edesä, -stä, — eteen, — edellä, -ltä, -lle, -tse.	Weti woimansa perästä, <i>ta-</i> monsaa tafaa, drog <i>efter</i> (<i>enligt</i>) alla krafter. Ujoi minua tafaa, juokfi isäänsä tafaa, <i>efter</i> (<i>förföljande</i>).
(Esi, först)	— * ennen, * ennen —.	Edellä — (om ett tidsmoment).	Seisoi tuomarin edesä, står framför domarn. Astu pois kynttilän edestä, stig bort <i>undan</i> (<i>framför</i>) ljuset. Koira on, juoksee isäntänsä edellä, framför sin herre.
(Eisä, rummet inuti.)		— isäsä, -stä, -hän, -llä, -ltä, -lle.	Edellä puolipäivän, <i>före</i> middagen.
Puoli, hälft, sida.		— puolella, -lta, -lle, -n —. (med ett epithet eller en sammansättning framför sig)	Ennen minua ell. minua ennen, <i>före</i> mig. Ennen joulu, <i>före</i> jul. Sormen isäsä, <i>inuti</i> fingret. Puun isästä, <i>inutur</i> trädet. Kaapin isälle, in i skåpet. (Anm. De yttre kasus brukas mest adverbialt.)
			Ufko-puolella owa eller owen ufko-puolella, <i>utanför</i> (på yttre <i>sidan om</i>) dörrn. Eisä-puolella esirippua, <i>innanför</i> förhänget. Meni joen toiselle

		— puolesta.	puolelle eller puolen, på andra sidan om floden. Toiselta puolen jokea. Täl- lä puolen kirkkoa.
Suhde, för- hållande.		— suhteen.	Raiffien puolesta, å allas vägnar. Kauneuden puolesta, i afseende å skönhet.
Tähti, stjer- na?		— tähden.	Ko'okas ikänsä suhteen, stor i förhållande till sin ålder.
Wuo, ström?		— * wuoksi.	Sinun tähtesi, för din skull. Sen tähden, därför.
Wartoon, jag afvaktar?	— * warten.		Ystäwyhyden wuoksi, till följe (härflytning) af vänskap, för — skull.
(Wasta, mot- stående ställe.)	— * wästen.		Tuli marffinoille kaupaa warten, i och för handel (ändamål). Tämä on fi- nua warten, för din räk- ning. Kauppaa wästen, finua wästen (samma be- tydelse).
	* wästen —.		Loi häntä wästen suuta, mot munnen. Wästen wirtaa, mot.
	— wastaan, — wastaasa, — äta.		Wirtaa wastaan, mot ström- men. Tuli wastaani, kom emot mig. Seisot minua wastaan ell. wastaasa, du står placerad emot mig ell. i strid emot mig.
	* wastoin —.		Se on wastoin mieltäni, mot min önskan. Teece wastoin lafia, handlar stri- dande mot lag.
	— * wasta- päätä —		Pappila rakennetaan, seisoo wastapäätä kirkkoa ell. kirk- koa wastapäätä, Prestgår- den står, bygges midt- emot kyrkan.
(Kohhta, kohhti, mötande.)	— kohtaan.		Leipeä minua kohtaan, mild emot mig. Meni wieraita kohtaan, till mötes.
	— * kohhti, — * kohtia, — * kohden.		Lawoitti miekalla päätä koh- den, mättade med svär- det (i rigtning) mot huf- vudet. Tulewat meitä kohhti (ell. kohtia), åt det hållet.
		— kohdalla, — lta, -lle.	Kirkon kohdalla, midtemot eller i rigtningen af kyr- kan, (mindre bestämd rigtning än vid wasta- päätä).

(Tasa, jernhet)	— tasalla, -lta, -lle.	Heitti foton tasalle, kastade i jernhöjd med taket. Päivä on lasenut latwojen tasalle, solen har sjunkit till jernhöjd (niveau) med trädtopparna.
(Noja, stöd)	— nojasfa, -lla, -han, -lle.	Seisoo saavaan nojasfa ell. nojalla, står stödd mot stafven. Jätän sinun oman omnesi nojaan, att uppbäras af ditt eget öde.
Vara, förråd	— waralla.	Hyvän terweyden waralla, försedd med en god hel-sa.
Apu, hjälp.	— awulla.	Käsiwarteni awulla raiwaan tieni, medelst (med tillhjälp af) min arm.
	— awutta.	Neron awutta ei woimat mitään jaksfa, utan tillhjälp af förstånd.
(Paitfi, utan)	* paitfi —, — * paitfi.	Paitfi sinua emme woi mennä, förutan dig kunna vi icke gå. (Deremot: Emme muut woi sinne mennä paitfi sinä, undantagande du.) Muutkin tulivat paitfi Mikko, förutom (utöfver, oberäknadt) Mikko. (Deremot: Muut tulivat paitfi Mikko, undantagande Mikko.)
Ilma, luft	* ilman —	Ilman sitä, dessutom. Ilman muita, oberäknadt de öfriga.

Anm. 1. Det olika eller öfverensstämmande i dessa partiklars betydelse sinsemellan samt med nominernas kasus framgår någotsånär af ofvanstående exempel. Ofta begagnas postpositionen för tydlighet och eftertryck, då äfven samma tanke kan med kasus-ändelse uttryckas; t. ex. *Pöydän päällä* eikö alla, på och icke *under* bordet; hvaremot: *Pöydällä*, på bordet. *Käsiwarteni awulla*, starkare uttryckt än: *Käsiwarrellani*. — Postpositionen *awutta*, likasom kasus Abessivus (framför hvilken ännu ett *ilman* kan läggas såsom förstärkning), utmärka "utan tillhjälp af"; samma kasus Abessivus samt *paitfi* med Partitivus betyda äfven "utan", "förutan" (latinets "sine");

vidare betyda **paitfi** och **ilman** med Partitivus "utöfver", "oberäknadt" (latinets: præter); slutligen begagnas **paitfi** såsom disjunktiv konjunktion med det följande substantivet i samma kasus, som det hvarmed det förbindes, samt motsvarande det svenska "undantagande", "men icke" (efter jakande sats), "men väl" (efter nekande sats); t. ex. **Kaifille annettiin ra-
hoja paitfi Matille**, åt alla gafs penningar, men icke (ell. undantagande) åt Matti; **Ei kellenkään annettu ra-
hoja paitfi Matille**, åt ingen gafs penningar undanta-
gande åt Matti.

Anm. 2. Utom ofvanuppräknade förekomma några partiklar, hvilka väl icke sjelf taga någon kasus, men sättas till vissa kasus såsom en förstärkning eller modifiering. Sådana äro: **Ilman** framför Abesivus, **Päin**, **Puolen**, **Käfin** och **Kohden** efter lokalkasus, utmärkande en ungefärlig rigtning; **Saakka** och **Usti** efter lokalkasus utmärkande en yttersta gräns.

Anm. 3. Af åtskilliga bland ofvanupptagna partiklar förekomma ett slags reciproka former, utmärkande *en ställning till hvarandra*. De ändas på **-tusten**, **-tysten**, eller **-tukfin**, **-tykfin** och styra ingen kasus, emedan det regerade reciprok-begreppet ligger inneslutet i sjelfva partikeln. Sådana äro: **Päällitysten**, ofvanpå hvarandra, **Wieritysten**, **Rinnatusten**, **Perätysten**, **Jäljetysten**, **Wastatusten**. Dessa former utmärka både hvila och rörelse till; t. ex. **Ëstumat rinnatusten** och **pannaan rinnatusten**.

3. Med bortlemnande af det regerade substantivbegreppet, förekomma en del postpositioner ofta såsom Adverbier; t. ex. Siäällä inne, siäälle in, Jäljellä i behåll, o. s. v. Dessutom förekomma af samma stammar andra, uteslutande adverbiala former, t. ex. Maas ner, Mlös upp, Wasta framdeles, Läsnä närvarande, Lähes nära på (nästan), m. fl. Slutligen förekomma skilda adverbiala stammar med sina former, t. ex. (Ulko, stället ute), Ulfona, ulkoa, ulos; (Kauka, afstånd), Kaufana, kaufaa, kauas (om rum), Kauan

länge, m. fl. Det närmare om dessa adverbier hörer till ordboken.

Anm. 1. Några af dessa adverbier hafva skilda former för olika lokalförhållanden, vanligast de äldre lokalkasus (Essivus, Translativus och Partitivus), stundom några än äldre former, t. ex. *fotia'* hem, *etiä'* framåt, *fahtia'* i tu. Andra, utmärkande ett tillstånd, begagna samma form för hvila och rörelse till, t. ex. *Weitji on rikki* och *Weitji menea rikki*; *Ufia on ilmi*, och *Ufia tulee ilmi*; likaså: *Poikki* afbruten, *Salki* klufven, *Jrti* på loss, *Siinni* fast, *Aufi* öppen, m. fl.

Anm. 2. Då adverbia loci stå i komparativus, begagna de helst de äldre lokalkasus, äfven om språkbruket i positivus är ett annat; t. ex. *Mempana*, -mpaa, -mnaš (-mma') längre ned, *Sisämpänä* o. s. v. längre in, o. s. v. Dessa komparativer konstrueras med en Partitivus enligt § 14, 6.

Anm. 3. Finskan äger en mängd små adverbier, hvilka satta framför sina vissa adjektiver förstärka dess betydelse i likhet med det svenska: "mycket", "aldeles"; t. ex. *Uni* warhain, mycket bittigdags; *Upi* laisfa, ytterst lat; *ifi* wanha, aldeles gammal, *Epi* fuuri, mycket stor, *Umpi* sofea, aldeles blind, m. fl.

III. Satsen utvecklad genom Nominalmodus af Verbum.

§ 26. 1. Nominalmodi äro ursprungligen af verberna härledda nomina och hafva i mer eller mindre grad bibehållit denna karakter. För redighetens skull betraktas de i afseende å deras syntaktiska egenskaper under följande synpunkter:

- 1) Rent Nominala konstruktioner;
- 2) Sammandragna Verbal konstruktioner;
- 3) Fyllnads-konstruktioner.

2. Det mest tydliga spåret af den nominala karakteren hos dessa verbalformer är det sätt hvarpå

de konstruera sitt *Subjekt*, der ett sådant särskildt till dem fogas. Detta *Subjekt* står nemligen i *Genitivus* af begge numeri eller uttryckes genom en personal-suffix, och motsvarar fullkomligt den possessiva *Genitivus Subjektivus* (se § 10, 1, 2. Anm. 5, 3, 5).

3. Ett *Objekt* i vanlig betydelse och med vanlig objekts-ställning (enl. §§ 5—8) förekommer endast vid de under 2:a synpunkten innefattade konstruktioner, d. v. s. vid de såkallade Sammandragna Verbal. Vid de öfriga konstruktionerna inträda särskilda, för Finskan egendomliga, förhållanden, hvilka hvar på sitt ställe skola behandlas.

A) Nominal-modus i Rent nominala konstruktioner.

a) Verbal-adjektiver.

(Modus Adjektivus jemte vikarierande former.)

§ 27. 1. Finskan har tvenne egentliga participier såväl i Aktivum som i Passivum; det ena (Adjektivus I) med ändelsen *-mä, -mä* har i Aktivum presens-betydelse, i Passivum futur-betydelse; det andra (Adjektivus II) med preteriti betydelse ändas i Aktivum på *-nut, -nyt*, men i Passivum på *-u, -y*. Härtill komma för skilda fall tvenne substantiva former, den ena (Substantivum Actor) med ändelsen *-jä, -jä* *) och samma betydelse som Aktivets Adjektivus I, den andra utgörande Aktivets Substantivus III på *-mä, -mä* med samma betydelse som Passivets Adjektivus II. Alla dessa former böjas och begagnas såsom vanliga adjektiver. Deras betydelse ses af följande exempel-tabell:

*) Euréns Språklära upptager denna form endast bland härlednings-ändelser, (§ 146 h). Då den emellertid bildas af alla verber och äfven förekommer med betydelse af Participium, torde den äfven böra upptagas bland verbal-former.

	Aktivum.	Passivum.
Presens.	<p><i>Adj. I Aktiv:</i> Sittuna foira, en sittande hund.</p> <p><i>Substant. Actor:</i> Sitren svöja fisfa, den mösset uppåtande katten. Sirfon rafentaja mies, mannen som bygger kyrkan.</p>	
Preteritum.	<p><i>Adj. II Aktiv:</i> Sittunt foira, en hund som suttit. Svönnyt fisfa, katten som ätit.</p>	<p><i>Adj. II Passiv:</i> Rafennettu firffo, den byggda kyrkan. Svötty hirit, det uppåtna mösset.</p> <p><i>Subst. III Aktiv:</i> Sittinen rafentama firffo, den af numnor byggda kyrkan. Sisfan svömä hirit, det af katten uppåtna mösset.</p>
Futurum.		<p><i>Adj. I Passiv:</i> Rafennettama firffo, kyrkan som skall byggas. Sisfan svötämä hirit, mösset som af katten skall uppätas.</p>

Anm. 1. Att såväl Adjektivus I som II begagnas till bildande af periphrastiska tempora, upplyses af formläran. Dessa sålunda bildade tempora betraktas dock såsom fullkomligt *bundet predikat* (se § 1 anm.), hvaremot Modus Adjektivus i denna paragraf behandlas såsom *attribut* och *fritt predikat*.

Anm. 2. Substantivum Actor på -ja, -jä samt Substantivus III Aktivi äro egentligen substantiv-begrepp, hvilka egentligen ej kunna anses stå såsom attributer utan såsom appositioner (enligt § 11, 1). Emellertid blir konstruktionen i båda fallen densamma. Egentligen betyda: *Hiiren syöjä kissa*, mössets *ätare*, katten; *Kissan syöntä hiiri*, kattens *ätning* (mat), mösset. Likaså får Adj. I Passiv. med en Genitivus framför sig substantiv-karakter; sålunda betyder: *Kissan syötävä hiiri*, det *framtida föremålet för kattens ätning*, råttan.

2. Oaktadt *Aktivets Adjektivus I* och *II* hafva aktiv-betydelse, kunna de dock vanligtvis icke, då de begagnas såsom verbala adjektiver, hafva något objekt, utan omskrivas i sådant fall vanligen genom en relativ-sats. Man säger icke: *Kirjon rakentawa mies*, *Kirjon rakentanut mies*, utan: *Mies, joka kirjon rakentaa* eller *on rakentanut*.

Deremot kan *Substantivum Actor* hafva framför sig en *possessiv Genitivus Objektivus*, hvilken motsvarar objektet uti en slik relativ-sats. Sålunda säges: *Kirjon rakentaja mies*; *Hiirien syöjälle kissalle*. I allmänhet begagnas Substantivus Actor såsom participium *endast då*, när participial-begreppet är utveckladt genom ett framföre satt nomen. Derföre säges icke: *Ïstuja koiria*, utan: *Ïstuma koiria*, men väl: *Pihalla istuja koiria*, och: *Pihalla istuma koiria*.

Anm. 1. Undantagsvis förekommer objekt till Adj. II Aktivi; t. ex. *Ei ole Wuoksen woittanutta*, det finns icke något som öfverträffat Wuoksi (Kal. III, 181). — Till Adj. I Aktivi förekommer än mera sällan ett objekt och detta endast partielt; t. ex. *Ïu-*

malata pelfääväinen (pelfäävä) mies, en Gud fruktande man.

Anm. 2. Af några intransitiva verber brukas *Pluralis Lokalkasus af Adjektivus I Aktivi* substantivt för att beteckna ett visst afstånd; t. ex. On näkywissä, näkywillä; Tulee näkywiin, näkywille, inom synhåll; Kähti kuuluvilta, begaf sig ur hörhåll; Saapuwilla, inom det håll att kunna råkås, tillstädes; o. s. v.

3. Passivets Adjektivus I och II kunna lika litet som det finska Passivet i allmänhet (se §§ 6, 1, 16, 5. Anm. 2) konstrueras med en subjektiv Ablativus, sådan som latinets *a* och Ablativus. Sålunda betyder: *Kiisälta syöty hiiri*; *Kiisälta syötävä hiiri*; — det *för* katten (af någon annan) uppättna mösset; det möss som *för* katten (af någon annan) skall uppätas; — men icke: det *af* katten uppättna mösset; mösset som skall uppätas af katten.

Deremot uttryckas sistnämnda konstruktioner i finskan på följande vis: 1) Då Adjektivus II Passivi får ett sådant (i andra språk med Ablativus uttryckt) subjektiv-begrepp till sig, förvandlas verbal-formen till *Substantivus III Aktivi* med en *possessiv Genitivus Subjektivus* framför sig; det heter derföre: *Kiisän syömä hiiri*. Det är *endast i detta full* Substantivus III akt. begagnas såsom participium. — 2) När åter Adjektivus I Passivi får ifrågavarande subjektiv-begrepp till sig, bibehålles väl verbal-formen, men antager substantiv karakter med en *possessiv Genitivus Subjektivus* framför sig; det heter derföre: *Kiisän syötävä hiiri*.

Exempel: *Laulawalle tytölle*, åt den sjungande flickan. *Pentillä mafaawan* ell. *mafaajan* miehen poiket, den på bänken liggande mannens kinder. *Kala rufoisi pyhtäjäänä miestä*, fisken bönföll hos den man som fångade den. *Weden särpijä juomari selwiää*, ell. *juomari*, joka wettä särpii, selwiää, en drinkare, som dricker vatten, blir nykter. *Käpsi miehen syöjähen siahan*, Urohen upottajahan, begaf sig till

den ort som slukar mannen, och som dränker hjelten (Kal. XLII, 9, 10). Pudonnut fiwi, en sten som fallit. Langennut ihminen, en fallen menniska. Ihminen, joka on tehnyt rikossia, en menniska som begått brott. Ostettu lehmä, en köpt ko. Naapurilta ostettu lehmä, en från grannen köpt ko. Naapurilta ostamani lehmä, en af mig från grannen köpt ko. Naapurin ostama lehmä, en ko, som grannen köpt. Tilattawa firja, den bok som skall reqvireras. Kirjafauppiaalta tilattawa firja, den bok som skall reqvireras från bokhandlarn. Kirjafauppiaan tilattawa firja, den bok, som skall reqvireras af bokhandlarn (som bokhandlarn skall reqvirera). Naapurin ostamat lehmät. Poikien ostamissa firjoissa. Raappiasten pyhittävä saalis, den profit, som handelsmännen skola söka.

Anm. 1. Adj. I Aktiv. plär stundom förlängas medelst en diminutiv-ändelse och utmärker då en fortfarande egenskap; t. ex. Itkewä lapsi, ett (för tillfället) gråtande barn; men: Itkewäinen lapsi, ett gråtigt barn.

Anm. 2. Estniskan har ingen vikarierande form för Adj. II Passiv., men brukar dock icke någon subjektiv Ablativus, utan Genitivus framför Adj. II Passiv.; sålunda heter det i Estniskan: Riisan syöty hiiri, för: Riisan syömä hiiri.

b) Gerundium Necessitatis.

(Substant. IV Aktiv. och Adjekt. I Passiv.)

§ 28. 1. Likasom Gerundium Necessitatis i Latinet begagnas *Adjektivus I Passivi* med hjälp-verbet "olen" i betydelsen af en *nödvändighet, skyldighet*. Härvid är att iakttaga: 1) Det aktiva subjekt-begreppet (som dock i detta fall sällan brukas) står såsom possessiv Genitivus Subjektivus. 2) Det aktiva objektbegreppet (som ej får saknas) står såsom Passivets *subjekt* i Nominativus, hvartill 3) hjälp-verbet och Modus Adjektivus foga sig såsom kopula och predikat. T. ex. Bihollisetkin owat säästettävät, äfven fienderna böra skonas. Olemme kaikki rangait-

tawia, vi äro alla sådana, att vi böra straffas. Lappi on isän neuvottawa, barnet bör af fadren förmanas.

2. En annan form för Gerundium Necessitatis är Aktivets *Substantivus IV Nominativus och Partitivus Singularis*, hvilken, med hjälpverbet "olen" framför sig, har samma betydelse af *nödvändighet, skyldighet*. Härvid är att iakttaga: 1) Subjektet (som ofta, men icke alltid finnes) uttryckes med possessiv Genitivus Subjektivus, men aldrig med suffix. 2) Objektet (som naturligtvis vid intransitiva uttryck saknas) står på gränsen mellan subjekt och objekt, och sättes såsom totalt i Nominativus, men såsom partielt i Partitivus; (äfven om satsen är nekande står det totala objektet i Nominativus). 3) Hjälpverbet "olen" står alltid i 3:e pers. singularis. 4) Sjelfva Modus Substantivus står såsom predikat i Nominativus, om handlingen helt och hållet tages i anspråk uti det ifrågavarande hänseendet, men i Partitivus, om handlingen endast till en del af objektet tages i anspråk. I nekande sats står Modus Subst. helst i Partitivus.

Exempel: Täsfä meidän on istuminen, här måste vi sitta. Tyttöjen on nauraminen, flickor böra skratta. Jumalaa on sinun rakastaminen, Gud bör du älska. Kyll' on juonia joella: joka mutka soutamista (Sananl.). Tehty kauppa fiittäminen, Tekemätön tietäminen, gjord handel bör man prisa, ogjord handel bör man undersöka (Sananl.). Nyt on neiti neuvominen, Morssian opastaminen. Tapa uusi ottaminen, Entinen unohtaminen. Taattoa kumartaminen, Maamoasi arvominen (Kal. XXIII, 1, 2, 55, 100 m. fl.). Ei ole mies pahempikana, Uros untelompikana Uulla upottaminen, Terhenella voittaminen (Kal. XLII, 379—382). Ei koiraa karwaan katsomista, man bör ej betrakta hunden efter håren (Sananl.). Rissat on sun jäästäminen, kattorna bör du skona. Rissain on hiiriä tappaminen, kattorna böra döda möss. Ei liene huutamista, man torde icke böra ropa. Wiikkokausi oli hänen kalastaminen, toinen kalat suolaaminen, en vecka borde han fiska, den andra veckan salta fisken.

Anm. 1. Såsom objekt i detta fall kan man icke begagna nominativern: *minä, finä, hän, me, te, he*, utan i deras ställe formerna: *minut, finut, hänet, meidät, teidät och heidät* (jfr § 5, Anm. 4).

Anm. 2. Skilnaden emellan dessa tvenne konstruktioner består deruti, att den förra med Adj. I Passiv. har i grunden passiv betydelse, den sednare med Substant. IV har aktivt impersonel betydelse: *Neiti on neuvottawa*, jungfrun bör undervisas; *Neiti on neuvominen*, man bör undervisa jungfrun. — Hela den sednare konstruktionen är lättast att fatta, om man tänker sig i stället för Substantivus IV ordet **welwollisuus, tarwe, sowelias** eller något dyl. i förbindelse med Substantivus I. Sålunda kunde de i reg. 2 upptagna exempel utan annan förändring heta: *Sumalaa on finun welwollisuus rakastaa*; *Nyt on tarwe ottaa uusi tapa*; *Risfain on welwollisuus tappaa hiiriä*; *Ei liene soweliasia huutaa*, o. s. v. (se § 36, 3).

Anm. 3. Vid konstruktionen med Substantivus IV förekommer äfven i stället för hjälp verbet "olen" verbet "tulen" med betydelsen af en *tillkommande* skyldighet, nödvändighet; t. ex. *Nyt tulee selittäminen*, nu blir det en nödvändighet att utreda. Äfven impersonalia: *täh, sopii* m. fl. kunna bagagnas i likartade konstruktioner, hvarvid Subst. IV egentligen står i stället för Subst. I. — Något objekt till Subst. IV tyckes i sådana fall ej kunna begagnas.

Anm. 4. Såväl Substantivus IV som Adjektivus I Passiv. begagnas utom ofvannämnda gerundialkonstruktion äfven såsom rena substantiva necessitatis, i hvilket fall oftast intet objektsbegrepp förekommer men likväl vid Subst. IV kan förekomma medelst en possessiv Genitivus Objektivus; t. ex. *Minulla on paljon tekemistä* ell. *tehtävää*, jag har mycket af *sådant som bör göras* (att göra); *Se asia on antanut minulle ajatelmisia* ell. *ajateltavia*, den saken har gifvit mig att tänka; *Hänelle tuli kirjeen kirjoittamista*, han fick att skriva bref; *Tämän päivän tekemiset* ell. *tehtävät jo loppuivat*, denna dagens arbets-åliggande (eller: det man borde göra denna dagen) togo redan slut; *Ei ole itkettäviä, Suuresti surettavia* (Kal. III, 529, 530).

c) Gerundium Loci och Instrumenti.

(Substantivus III och V).

§ 29. 1. Några former af Substantivus III och V fogas såsom rena substantiv-kasus till satsen. Dessa former äro:

1) *Substantivus III Adessivus Singularis* och *Substantivus V Adessivus Pluralis*, begge med suffix, utmärkande i vanlig lokal-betydelse (enl. § 16, 7 c) ett *varande i begrepp (på väg) att handla*, — samt af samma stammar äfven motsvarande *Ablativ-kasus* med dervid fästad betydelse af rörelse ifrån. Suffixen (hvilken endast vid Subst. III Ablativus kan saknas) står såsom en possessiv Genitivus Subjektivus, och hänför sig i intransitiva satser till subjektet, men i transitiva satser vanligen till satsens objekt. T. ex. **Mukkumallansa** eller **Mukkumaisillaan** hän kaube= asti pelästyi, då han just var på väg att somna, blef han förfärligt skrämmd. **Menemältänsä** eller **Menemäisiltään** hän käskettiin takasin, ifrån det han just var färdig att gå, kallades han tillbaka. Näin hänen **putoomaisillansa**, jag såg honom vid hans varande i begrepp att falla. **Mousemaltani** olen tehnyt työtä, från det jag uppsteg har jag arbetat. **Mousemalta** lähdimme matkaan, från den tid man (vanligen) uppstiger begåfvo vi oss till vägs.

Anm. 1. Substantivus V är ett diminutivum af Substantivus III. Begge skulle egentligen betyda ett varande i handlingen (sysselsatt dermed) och denna betydelse kvarstår stundom hos Subst. III Ablativus, men har i öfriga fall öfvergått till den i regeln angifna, hvarför: Näin hänen putoomaisillaan, icke betyder: i det ögonblick han verkligen föll, utan: i det ögonblick han var på väg att falla. Såsom en förkortning af Subst. V brukas dialektvis Substantivus IV: **Mukkumisillansa**, **putoomisillaan**.

Anm. 2. Af Substantivus I kvarstår några enskilda spår till lokal-kasus. Sålunda heter det: **Is-**

tualta on hyvä lähteä, från att sitta (sittande ställning) är godt att gifva sig åstad (Sananl.); Istualtaan kylläinen puhuu (Sananl.); Istualta rikkaat haastaa (Sananl.); Nousee seisolle, stiger upp att stå.

2) *Substantivus III Adessivus Singularis*, utmärkande i indirekt lokal-betydelse (enl. § 21, 1): *medelst att handla*. Subjektet till denna form kan a) antingen saknas eller b) uttryckas med suffix, i hvilket fall det är detsamma med sjelfva satsens subjekt, eller ock c) ett skildt substantivum i possessiv Genitivus Subjektivus. T. ex. Et sinä sitä **huutamalla** saa, icke får du det genom att ropa. Ei voit-
tanut mitään **waihattamalla**, vann ingenting medelst sitt bytande. Pappi valitaan **huutamalla**, presterna väljas medelst röstande. Lintu kulkee **lentämällä**, fågeln färdas medelst flygande. Herralta he-
wonen kuoli **Rahka-siiman naukumalla**, för en herre dog en häst genom att skinnsnärten (piskan) hvinade (Korhofsen Run. sw. 107).

3) *Substantivus III inre lokal-kasus Singularis* i några likartade betydelser med nominernas (enl. §§ 16, 7, 17 m. fl.). Om subjektet gäller detsamma som i föregående mom. T. ex. Kalastamassa on monta temppua muistettavana, vid fiskande äro många omständigheter att ihågkomma. Saarnaamastani Karwian firkoissa on wiisi vuotta kulunut, ifrån det att jag predikade i K. kyrka hafva fem år flutit. Opettamaan soweliasta miestä ei ollut koko kylässä, i hela byn fanns ej någon man som var duglig att gifva undervisning. Kiitos tulemastanne, tack för det ni kom!

4) *Substantivus III Ablativus Singularis*, utmärkande i indirekt lokalbetydelse (enl. §§ 18, 3; 20, 3) en verbal *orsak, hvarföre icke*, eller ett verbal *afseende å*. Om subjektet gäller detsamma som

i 2:a och 3:e mom. T. ex. Lapsen itfemältä en woinut tulla, jag kunde icke komma dertföre att barnet gret. Tämä kisa on hyvä naukumalta, mutta huono hyrisemältä, god i afseende å det att jama, men dålig i afseende å att surra. Ei päässyt keräistä riitelemältänfä, slapp ej från tinget för det att han tvistade.

5) *Substantivus III Abessivus Singularis*, utmärkande (enl. § 24, 3): *utan att handla*. Om Subjektet gäller detsamma som i 2:a, 3:e och 4:e mom. T. ex. Saat sinä sen kyllä huutamattain, du får det nog äfven utan att ropa. Pääsin kotia kenenkään näkemättä, jag slapp hem utan att någon såg. Tekemättäsi ei tämä työ valmistu, utan att du arbetar blir ej detta arbete färdigt.

Anm. Framför denna sättes ofta äfven i runorna ett ilman såsom förstärkning.

2. *Objektet* till dessa Gerundia Loci och Instrumenti, konstrueras på tvenne olika sätt: a) Sättes det såsom en *possessiv Genitivus Objektivus* eller uttryckes med suffix. Den förvexling med Subjektet härvid kan uppstå, i det en förhandenvarande Genitivus eller suffix likaväl kan vara subjekt som objekt, måste af tanke-sammanhanget lösas. På en gång sammanträffa Subjekt och objekt endast då, när Subjektet uttryckes med suffix och Objektet med ett substantivum. — b) Ett från det angifna afvikande och måhända yngre konstruktionssätt förekommer ofta åtminstone vid Substantivus III Adessivus och Abessivus i det att Objektet följer *vanliga objektsreglor* *).

Exempel: Kynntilän niistämällänfä ell. niistämäifällänfä pudotti saksen, i begrepp att putsa ljuset fällde han saxen. Näiden kiviin kaimamalla maasta hän pilasi tervey-

*) Vi vilja fästa uppmärksamheten derpå, att några bland dessa Gerundier äfven förekomma i Fyllnadskonstruktioner och då konstruera sitt objekt efter helt andra grunder, hvilka på sin rätta ort skola angifvas.

tennä, genom att gräfvade dessa stenar ur jorden förderfvade han sin helse. **Kankaan** och **Kangasten** kutomaltansa waimo lähti kalaan, ifrån att hon höll på att väfva tyget begaf sig qvinna att fiska. **Suoli** herralta hewonen, **Kulkemalla** **Kunden** wirstan, för en herre dog en häst genom att färdas sex verst (**Korhosen** Run. jäw. 107). **Lapsen** imettä mättä ei äiti pääsnyt, modren slapp icke för det hon ammade barnet. **Nämä** langat owat hywät lehräämättänsä, detta garn är godt i afseende å att spinna det. **Eiwät** wärähä leposialta ilman **Karstan** kaimamatta, ihwien imeksimättä, de röra sig ej från sängen utan att gräfvade i (tobaks-) sotet, utan att suga på (tobaks-) skummet (**Korhosen** Run. jäw. 113). **Jos** sepii wäwy tupahan Ilman **uksen** ottamatta, **Pihituolen** purkamatta, **Kynnyksen** alentamatta, om mången rymmes in i stugan utan att man tager loss gångjernet, lossar dörrposten, sänker tröskeln (**Kal.** XXI, 120 **seurw.**). **Ei** kaswa Kalewan kaura, Ilman **maan** alistamatta, Ilman **kaiken** kaatamatta, **Suon** tulella polttamatta, utan att man sänker marken (d. v. s. nedhugger skogen), utan att man faller sveden, och med eld den bränner (**Kal.** II, 253). — **Disin** kufostellut kuffa-päänä, **Nämä** kummat kuulematta, **Saitteat** hawaitsematta, jag skulle hafwa blomstrat såsom en blomstervippa utan att höra dessa hemska ting, utan att förnimma dessa bittra saker (**Kal.** XXXV, 255, 256). **Rahaa** antamatta et woi ostaa, utan att gifwa penningar kan du icke köpa. **Mitä** mä aikaanne kulutan juttelemalla **kaikkia** näitä **ikäwiä** seikkoja, medelst att berättade alla dessa ledsamma saker.

Anm. Subst. III Adessivus och Abessivus, då objektet följer vanliga objektsreglor, kan betraktas såsom sammandragen verbalkonstruktion, innefattande konditionalbegreppet: "om", "om icke", eller temporalbegreppet: "medan", "medan icke"; t. ex. Om du icke ger penningar, o. s. v. —

B) Nominalmodus i sammandragna Verbal-konstruktioner.

§ 30. 1. Sammandragna Verbal-konstruktioner äro de, uti hvilka en bisats med sin konjunktion ersättes medelst kasus af en nominalmodus. De sålun-

da förekommande nominalmodus-former äro: a) *Substantivus I Translativus* i stället för en finalsats med konjunktionen "för att"; b) *Substantivus II Inessivus* och *Instruktivus* samt *Adjektivus II Passivi Partitivus Singularis* i stället för temporalsatser med konjunktionerna "under det att", "medan", "efter det att", "sedan", o. s. v.; — samt c) *Genitivus Singularis af Modus Adjektivus* i stället för en bisats med konjunktionen "att".

2. *Subjektet* uttryckes: 1) med en *suffix*, om det är detsamma som hufvudsatsens subjekt; eller 2) med en framföre (i poesi stundom efteråt) ställd *Genitivus*, ifall det är ett annat än hufvudsatsens subjekt.

Anm. 1. Hufvudsats kalla vi härstädes den, till hvilken den sammandragna närmast sluter sig, oakadt denna hufvudsats sjelf kan vara bisats till en annan.

Anm. 2. Äfven i allmänhet, då subjektet är pronomen personale, uttryckes det genom *suffix* med eller utan *Genitivus af pronomen*.

Anm. 3. Vid satser med "att" står det partiela subjektet i *Partitivus*.

3. *Objektet* till alla dessa konstruktioner följer *de vanliga objekts-reglorna* (enl. §§ 5—8).

a) Sammandragen Finalsats (*Substantivus I*).

§ 31. 1. *Substantivus I* har *tvenne former*, den ena med fullständig *Translativ-ändelse* (-ffī), den andra med förkortad *Translativ-ändelse* (slutaspiration)*). Begge formerna hafva samma betydelse af ett *ändamål* eller en *afsig*t. — Den *längre* formen begagnas endast med en *suffix* såsom subjekt, den *kortare* formen med en *Genitivus* såsom subjekt**).

*) Denna förkortade form uppges af Eurén och andra såsom kasus *Infinitivus* (*Partitivus*). Af såväl etymologiska som syntaktiska skäl kunna vi icke dela denna uppfattning.

**) Den kortare formen begagnas dessutom i Fyllnadskonstruktioner, hvarom framdeles.

T. ex. Sen tähden sepät tekewät Nautoja rako-
 perää: **Nuden palkan saadakseen**, för att (de må)
 få ny förtjenst (Sananlask.). **Weti weitsensä tupesta**,
Leiwän leiffaellakseen, för att (han skulle) skära
 brödet (Kal. XXXIII, 82). **Niewut wisfoi wirran**
wiedä, kastade trasorna, för att strömmen skulle föra
 dem (att föras af strömmen) (Kal. XXXI, 227).
Tule tänne, nähdäkseeni witjat faulasjasi, kom hit,
 att jag må se keden på din hals. **Tuo tänne witjat**,
muidenfin nähdä, hämta hit keden att äfven andra
 må se den. **Lyökäämme käsi kätehen, Sormet formien**
lomahan, Pauloaksemme hwyiä, Parahia pan-
naksemme, Kuulla noien kultasien, Tietä (tietää)
mieli-tehtoisien, läggom hand i hand, för att sjun-
 ga goda (sånger) och lägga ut de bästa, så att des-
 se kära må höra, desse älskade må lära (Kal. I, 23
 —26).

Anm. 1. Undantagsvis förekommer suffix fogad
 äfven till den kortare formen; t. ex. **Tuo se tänne**
nähdämme, hämta hit det, att vi få se det. — Den
 längre formen har alltid suffix.

Anm. 2. Vid den kortare formen kan *intet ob-*
jekt stå utsatt. Men om verbet är transitivt under-
 förstås såsom objektsbegrepp samma ord, som i huf-
 vudsatsen är objekt (ifall hufvudsatsen är transitiv)
 eller subjekt (ifall hufvudsatsen är intransitiv); t. ex.
Tule tänne, muiden nähdä, kom hit att andra få se
dig; **Tuo tänne witjat, muiden nähdä**, hämta keden
 hit, att andra få se *den*. — Man kan *icke* säga: **Tuo-**
tiin onkia, herrojen ppyhtä kaloja; men väl: **Tuotiin**
onkia, herrojen kalastaa.

Anm. 3. Högst ovanligt är att infoga denna kon-
 struktion i en relativsats, eller att ställa framför den
 ett pleonastiskt "että", "jotta"; t. ex. **Sohon juosta**
Pohjan purren (Kal. XLIII, 117); **Sott'ei päästä Wäi-**
nämöisen (Kal. XLII, 345, 365).

2. Af *Substantivus I i Passivum* förekommer
 endast den kortare formen, vid hvilken *intet skildt*

subjekt kan fogas. Såsom subjektbegrepp underförstås samma ord, som i hufvudsatsen är objekt eller subjekt (jfr. föreg. reg., anm. 2).

T. ex. *Wanhus wietiin ruodille elätettä*, den äldre fördes på rota, för att (han skulle) födas. *Tuon lapseni kouluun kaswatettaa*, jag hämtar mitt barn i skolan, för att (det skall) uppfostras.

Anm. I stället för denna Subst. I Passivi begagnas vanligtvis Translativus af Adjektivus I Passivi (se §§ 27, 3; 15, 3); t. ex. *Wanhus wietiin ruodille elätettäwässi*; *Tuon lapseni kaswatettawässi*. — Samma form med en Genitivus Subjektivus framför sig (enl. § 27, 3) kan äfven stå i stället för den kortare Substantivus I Aktivi, då denne har transitivbetydelse; t. ex. *Tuo tänne witjat muidenkin nähtävässi*.

b) **Sammandragna Temporalsatser** (Substantivus II och Passivets Adjektivus II Partitivus Singularis).

§ 32. 1. *Substantivus II Inessivus* har betydelsen af en *samtidighet* och har sitt *subjekt* uttryckt antingen medelst ett framför stående substantivum i Genitivus eller medelst vidfogad suffix.

T. ex. *Weiwät waatteet mennesään*, de bortförde kläderna, i detsamma de gingo. *Lapsjet itfiwät isän tullessa*, barnen greto, när fadren kom. *Lasten nukkuesssa woimme lukea*, medan barnen sofva kunna vi läsa. *Mit' ennen isäni lauloi kirweswarta woollessansa*, Mittä äitini opetti *Wäätessänjä* (wääntäessänjä) *wärttinätä*, under det han täljde på yxskaftet, under det hon vred sländan (Kal. I, 38, 40). *Tämän kumman kulllessani, Saikcan hawatessani*, då jag hörde detta hemska och förnam detta bittra (Kanteletar II, f. w. 158).

2. *Substantivus II Inessivus i Passivum* begagnas endast i impersonelt aktiv betydelse med ob-

jektet i *Partitivus*. Endast undantagsvis kan en suffix fogas till denna form såsom subjekt.

T. ex. Ei lie sinua nähty Tätä maata saataessa, Ilmoa suettaessa, icke torde man hafva sett dig, då man förfärdigade denna jord och redde verlden (Kal. III, 247, 248). Kruunattaessaan funingas antoi, konungen gaf, i det han kröntes.

3. *Substantivus II Instruktivus* utmärker egentligen den verbala handlingen såsom sätt, men förekommer äfven i samma betydelse som *Substantivus II Inessivus*. *Subjektet* är 1) vanligen utelemnadt och är då underförstådt detsamma med sjelfva hufvudsatsens subjekt; 2) kan uttryckas med ett substantivum i *Genitivus*; och 3) kan ytterst sällan uttryckas med suffix. — *Passiva* formen torde alldrig begagnas.

T. ex. Mies wastasi, **sanoen tärfeät synysä**, mannen svarade, frambärande (på det sätt att han frambar) sina viktiga ursäkter. Tuli itkien kotihin, kom gråtande hem. Läfsi **soitellen** sepošta, **Ilon Ihöden** Ilman mailta, begaf sig spelande från smeden och under uppstämmande af fröjd (objekt) från Ilmas länder (Kal. XXXIV, 11, 12). Illan tullen, yön pimeten, då qvällen kom och natten mörknade (Kal. XXXII, 267). Tuli kirjeen **kaikkien kuullen**, läste brevet så att alla hörde uppå. **Wäsyi juostenfa**, tröttnade på det sätt att han sprang.

Anm. En afvikande konstruktion med subjektet i *Nominativus*, isynnerhet vid "ollen", begagnas stundom af skriftställare; t. ex. Mies jätti **ijon omaisuuden**, **ollen Mikko** hänen ainoa perillisensä, mannen efterlemnade en stor förmögenhet, varande M. hans enda arfvinge. — Denna konstruktion är strängt taget icke språkenlig.

4. *Partitivus Singularis af Adjektivus II Passivi* har betydelsen af en i förhållande till hufvudsats-

sen *föregående* handling och står i stället för en *aktiv* temporalsats med konjunktionen "sedan", "efter det att." *Subjektet* uttryckes såsom vid regeln 1.

T. ex. *Hemonenfin hengähtäwi Matkan pitkän menthänsä*, *Nautanenfin raukeawi Kesä-heinän lyöthänsä*, *Betonenfin wierähtäwi Toen polwet juostuansä*, äfven hästen hämtar andan, sedan den tillryggalagt en lång väg, äfven järnet (lien) förslöas, sedan det slagit sommarhöet, äfven vattnet förlorar sin kraft, sedan det genomflutit flodens krökningar (Kal. L, 517—522). *Waahešsa hemosen-warša Tuwun tänne tuotuanša*, *Werewän we'etthänsä*, fölet är höljdt i fradga, då det hämtat kycklingen (jungfrun) hit, då det dragit den friska (Kal. XXV, 124—126). *Risfan menthä* hiiret pöydällä käywät, sedan katten bortgått, gå mössen på bordet.

Anm. 1. Denna form begagnas *orätt i passiv* betydelse; sålunda betyder: *Ahwenen syöttyä mennään* *fa-* *laan*, icke: sedan abborn blifvit äten, utan: sedan abborn ätit. — För *Passivum* finnes ingen motsvarande konstruktion.

Anm. 2. Med ett framföre satt "*ennen*" får denna konstruktion betydelsen af en *efterföljande* handling i förhållande till hufvudsatsen; t. ex. *Ellös tätä ennen syövä Karjan menthä metsälle*, smaka ej på denna (kaka), innan boskapen gått till skogen (Kal. XXXII, 31, 32).

Anm. 3. Då vid de i reglorna 1 och 4 anförda konstruktioner hufvudsats och bisats hafva samma subjekt, kommer i svenskan, ifall bisatsen föregår, denna att hafva subjektet uttryckt med nomen, och den efterföljande hufvudsatsen subjektet uttryckt med pronomen. Sålunda heter det t. ex.: Sedan *gossen* vaknat, drog *han* stöflarna på sig; Medan *Matti* sof, drömde *han*; Under det *hunden* springer, åldras *den*. I finskan deremot står i sådant fall alltid *suffia* såsom subjekt till bisatsen och nomen till hufvudsatsen; t. ex. *Herättähänsä poika* weti saappaat jalkoihin; *Nut-* *tuessaan Matti* näki unta; *Suostesansa koiria* wanhe-

nec. — Svenskan uttrycker ofta dessa och dylika konstruktioner äfven med ett af verbum härledd substantivum med preposition; t. ex. Efter uppvaknandet; Under sömnen; Under springande.

- c) **Sammandragna satser med utelemnadt "att"** (Genitivus Singularis af Modus Adjektivus, samt andra beslägtade konstruktioner).

§ 33. 1. Då en sats, hvars predikat uttrycker *känsla, medvetande, kunskap* eller dylikt (tro, veta, förnimma, säga o. s. v.), har efter sig en med "att" (että) inledd bisats, kan "att" utelemnas, i hvilket fall 1) *bisatsens verbum* förvandlas till Modus Adjektivus *Genitivus Singularis*. Härvid har såväl i Aktivum som Passivum Adjektivus I betydelse af Presens och Futurum, Adjektivus II betydelsen af Preteritum. 2) *Subjektet* till denna konstruktion står såsom totalt (jfr. § 2, 1, 2) i *Genitivus* af begge numerus eller uttryckes med *suffix*, men står såsom partielt i *Partitivus*.

T. ex. Näfi hewosten tulewan, såg att hästen kom. Näfee hewosten tulewan, ser att hästarne komma. Näfee hewosta tulewan, ser att (något af) häst kommer. Näfi hewosta tulewan, såg att hästar komma. Näfi miestä tulleen, såg att männerna kommit. Sanoo tulewanša, säger att han (sjelf) skall komma. Sanoo hänen tulewan, säger att han (en annan) skall komma. Toivoi kauppiaalta hyvän palkinnon saawanša, hoppades att han skulle få en god belöning af köpmannen (Satuja II, s. 131). Oli pelko, wihollisten polttawan kaupungin ja lähinäiset kylät, der var farhåga, att fienderna skulle bränna staden och närbelägna byar. Kätwi puhe, Napoleonin polttaneen Moskowan, det gick ett tal, att Napoleon nedbränt Moskwa.

Anm. Denna konstruktion motsvarar den latinska efter verba sensuum, affectuum och dicendi; endast är att märka, att då latinet efter dessa verber alltid bortlemnar "att", finskan utan åtskilnad kan begagna såväl sammandragen konstruktion som den osammandragna med att; t. ex. *Kävi puhe, että Napoleon oli polttanut Moskowan.* — Äfven svenskan kan i några af dessa fall begagna sammandragen konstruktion; Säg *hästen komma*; Trodde *männerna hafva kommit.*

2. Då hufvudsatsens verbum är ett *impersonelt passivum* eller ett *impersonelt intransitivum*, kan bisatsens subjekt föras såsom subjekt till hufvudsatsen och då rätta sig efter vanliga subjektsreglor. Dock är detta ingen nödvändighet.

T. ex. *Sanotaan hänen tulewan, ell. Hän sa-
nootaan tulewan*, det sägs att han kommer, han säges komma. *Suultiin Napoleonin voittawan, ell. Suul-
tiin Napoleoni voittawan*, man trodde att N. skulle segra, N. troddes segra. *Jopa wiifon vuotelkihän Meion nuotehet tulewan*, redan väntade man en vecka, att brudskaran skulle komma (Kal. XXV, 1, 3). *Suuluu sinun saaneesi, ell. Suulut saaneesi*, du höres hafva fått, det förljudes att du fått.

Anm. I latinet är konstruktionen med Nominativus och Infinitivus i detta fall den enda rigtiga.

3. Då bisatsens verbum utgöres af kopulan "o= len" förekommer ett dubbelt språkbruk: 1) antingen konstrueras verbum och subjekt enligt begge föregående reglor, och det fria predikatet står antingen i samma kasus som subjektet (se § 4, 1) eller i Partitivus eller Essivus (se § 4, 2), 3); endast Genitivus Pluralis kan icke begagnas som predikat; — 2) eller kan, *ifall kopulan är Adjektivus I Aktivi*, denna helt och hållet bortlemnas, i hvilket fall bisatsens subjekt fogas till hufvudsatsens verbum såsom

objekt (vid aktivum) eller subjekt (vid passivum), samt det fria predikatet står i Translativus (enl. § 15, 3, Anm. 1). Detta sednare konstruktionssätt är, under nyssnämnda vilkor, vanligare och i de flesta fall bättre.

T. ex. Tiedän maailman olewan suurem, ell. Tiedän maailman suureksi, jag vet att världen är stor. Sanoi kaikkien ihmisten olewan syntisiä, ell. Sanoi kaikki ihmiset syntiseksi. Luultiin poian olewan laiskan (laiskana), ell. Luultiin poika olewan laiska (laiskana) ell. Luultiin poika laiskaksi, gossen troddes vara lat. Kuulin vanhempieni olleen kipeinä, jag hörde att mina föräldrar varit sjuka. Tiedän heidän jo olewan terveinä, ell. Tiedän heidät jo terveiksi, jag vet, att de redan äro friska.

Tillägg till reg. 3, första fallet. Det fria predikatets kasus är i alla hänseenden beroende af subjektet. Såsom Partitivus och Essivus följer det vanliga reglor (enl. § 4); men då det i vanlig sats komme att stå i Nominativus, står det vid denna konstruktion antingen i Nominativus eller Genitivus (dock icke Genitivus Pluralis). I Genitivus står nemligen predikatet, ifall subjektet är uttryckt med en Genitivus (enl. reg. 1); i Nominativus åter, ifall subjektet är uttryckt genom en Nominativus (enl. reg. 2) eller genom en till hufvudsatsens subjekt sig hänförande suffix. T. ex. Sanoi olewan sa kipeä, han sade sig vara sjuk. Luulet olewasi aika mies, du tror dig vara en dugtig karl. Deremot: Luulen olewasi kipeän, jag tror dig vara sjuk. Tiedän olleensa onnellisen, jag vet att han varit lycklig.

Tillägg till regeln 3, andra fallet. I likhet med konstruktionen vid ett bortlemnadt "olewan", kan i sammandragna satser med utelemnadt "att" hvarje

intransitivt verbum betraktas såsom fritt predikat och ställas i *Translativus* af *Modus Adjektivus*, i hvilket fall dess subjekt fogas till hufvudsatsens verbum såsom objekt (vid aktivum) eller subjekt (vid passivum). *Translativus Singularis* står härvid ofta, äfven då dess subjekt är *Pluralis*. T. ex. **Luulin miehet tulleeksi** (ell. **tulleiksi**), = **Luulin miehen tulleen**. **Kenpä toi tämän walehen** (= **jutteli walehellisesti**): **Sulhon** (objekt till **toi** ell. **jutteli**) **tyhjin tulleeksi** (Kal. XXV, 117). **Luultiin miehet menneiksi**, man trodde att männerna gått (eg. man trodde männerna vara sådana som gått). **Sanoi fairaan kuolewaksi**. **Suotawa olisi semmoinen rauha rakennettawaksi** ell. **Suotawa olisi semmoisen rauhan rakennettawan**.

4. *Adjektivus I* och *II Passivi* begagnas 1) enligt reglorna 1 och 2 endast i impersonelt-aktiv betydelse med det passiva subjektet eller aktiva objektet endast i *Partitivus*. Undantagsvis kan en suffix vidfogas såsom subjekt. Skall åter subjektet uttryckas totalt, begagnas 2) den i regeln 3 omnämnda konstruktion med eller utan "olewan", hvarvid den *Passiva Modus Adjektivus* står såsom fritt predikat (jfr Tillägg till reg. 3, andra fallet).

T. ex. **Nä'in miestä saatettawan joen yli**, jag såg att mannen fördes öfver floden. **Pelkään häntä lyödyn**, jag fruktar att han blifvit slagen. **Sanoi käärmettä tapettawan**, ell. **Sanoi käärmeen tapettawaksi** (**käärmeen olewan tapettawan**), sade att ormen skulle dödas. **Luulin wieraat rawituiksi**, jag trodde gästerna vara mättade.

d) Allmän Anmärkning vid Sammandragna Verbal-konstruktioner.

§ 34. De i föregående §§ 30—33 framställda sammandragna konstruktioner få icke användas, ifall stelhet

eller otydlighet derigenom förorsakades. Ifall således en större mängd utvecklingsord höra till den ifrågavarande bisatsen, uttryckes denna medelst konjunktion och Modus Finitus. T. ex. *Kun kaiffi kutsutut wieraat oliwat hää-taloon kofoonuneet, tapahtui wiikimys, Sedan alla hjudna gäster samlat sig till bröllopsgården; icke: Kaiffien kutsutuen wierasten kofoonuttua. Julisti, että funinkaan wanhin poika, jos alaikäinenkin olisi, tulee saamaan ijänsä kruunun.* — Vid de i §§ 31 och 32 framställda fall kan kopulan "olen" hafva det fria predikatet endast i Essivus; t. ex. *Terweenä ollasjeni; Ripeänä ollesjani, o. s. v.*

C) Nominalmodus i Fyllnadskonstruktioner.

§ 35. 1. Fyllnadskonstruktioner kallas sådana, i hvilka en Nominalmodus förekommer så nära förbunden med satsens predikat, att den till detsamma utgör blott och bart en begrepps-fyllnad. Hithörande konstruktioner delas i:

a) Fyllnadskonstruktioner med *Substantivus I kortare formen* (se § 31);

b) Fyllnadskonstruktioner med *Substantivus III inre lokalkasus* (se § 29, 3);

c) Fyllnadskonstruktioner bestående af *kopulan och en nominalmodus*;

d) *Verbum Continuativum* och *Descriptivum*.

Anm. 1. De här förekommande former af Nominalmodi hafva förut blifvit behandlade för de fall då de icke stå i fyllnadskonstruktioner, d. v. s. då de icke ansluta sig omedelbart till satsens predikat. Deras betydelse är i hvardera fallet väsentligen densamma. Den hufvudsakliga åtskilnaden ligger i sättet att konstruera objektet.

Anm. 2. Modus Substantivus i dessa konstruktioner står aldrig (på ett enskildt undantag när, se § 36, 2, Anm. 1) i Passivum.

2. *Objektet* till Nominalmodus i fyllnadskonstruktion hänföres alltid till sjelfva satspredikatet (verbum

finitum), så att 1) ifall satspredikatet är ett *personellt aktivum* (vare sig transitivt eller intransitivt), objektet konstrueras såsom *objekt* till satspredikatet; men 2) ifall satspredikatet är ett *passivum*, eller ett *impersonale*, eller ett *fritt predikat* objektet står såsom *subjekt* till satspredikatet. Det partiela objektet står i hvardera händelsen i Partitivus och kan helst betraktas såsom vanligt objekt.

Anm. 1. Emedan endast vid det *totala i Singularis* subjekt och objekt uttryckas med olika kasus, afser ofvanstående regel egentligen detta fall, d. v. s. huruvida Nominativus eller Genitivus Singularis skall begagnas. — Anmärkas bör att objektet, då det konstrueras såsom subjekt till satspredikatet, icke har något inflytande på predikatets numerus eller person. Nominativerna: *minä, jinä, hän, me, te, he, få* i detta fall icke begagnas, utan i deras ställe: *minut, jinut, hänät, meidät, teidät, heidät* (jfr § 28, 2, Anm. 1).

Anm. 2. Vid det i regeln under 2:a momentet upptagna fall behöfver naturligtvis objektet i *nekan-de* sats icke nödvändigt sättas i Partitivus, emedan detta objekt har subjekts-konstruktion. Dock är Partitivus äfven i detta fall vanligast.

a) Fyllnadskonstruktioner med Substantivus I kortare formen.

§ 36. 1. De såkallade *Verba Imperfekta* eller *Formverber*, hvilka icke i och för sig uttrycka någon fullständig verbalhandling utan efter sig fordra ett verbalbegrepp, hafva detta fyllnadsord i Substantivus I kortare formen. Sådana, till sitt begrepp egentligen transitiva, formverber äro: *tahdon* (vilja), *taidan* (kunna), *oſaan* (kunna, råka), *jaſſan* (orka), *aion* (änna), *foen* (försöka), *otan* (företaga sig), *lu-paan* (lofva), *ſaan* (få), *wittſin* (idas), *fehſtaan* (täckas), *maſtan* (ge sig tid), *huolin* (bry sig om), *hå-peän* (skämmas), *peſſään* (frukta), *uhſaan* (hota),

alan (börja), m. fl. dyl. — Något skildt *subjekt* till Modus Substantivus finnes här *aldrig utsatt* utan underförstås formverbets eget subjekt. — *Objektet* till Modus Substantivus hänföres till form verbet 1) såsom objekt, om detta står i Aktivum (enl. § 5), 2) såsom subjekt, ifall form verbet står i Passivum (enl. § 2; jfr § 6, 1). — Det fria Predikatet följer vanliga reglor (enl. § 4).

T. ex. Osaſi **omenan** ſaa'a, Taisi **tainen** kaſwatella, (min moder) råkade att få ett äpple, kunde fostra upp en planta (Kal. XXIII, 660, 661). Tunnen mie **tupaſan** purra **ſiipun** ſuufſani piteä (pitää), jag förstår mig uppå att tugga tobaken, att hålla pipan uti munnen (Sananl.). Lupaſi oſtaa itſelleen uuden **turfin**, låfvade att köpa sig en ny pels. Koeta näyttää **toinen käſi**, försök att visa andra handen. Uhaſi ryöſtää viimeiſen **lehmän**, hotade utmäta den sista kon. Uhattiin ryöſtää viimeinen **lehmä**. Luwattiin oſtaa uufi **turkki**. Tahdon olla **filtti**, jag vill vara snäll.

Anm. 1. Flere af ofvananfönda form-verba, t. ex. lupaan, toiwon, pelkään, uhaan, höra äfven till dem som enl. § 33 kunna hafva efter sig en konstruktion med uteslutet "att"; t. ex. lupaſi **tulla** och lupaſi **tulewanſa**; toiwon **pääſtä** och toiwon **pääſewäni**. I betydelsen ligger ingen annan skilnad, än att i konstruktionen med Substantivus I hufvudvigten ligger på sjelfva form verbet i det andra fallet åter på det verbum som står i Modus Adjektivus; t. ex. pelkään **kuolla**, jag *fruktar* att dö; Pelkään **kuolewani**, jag *fruktar* att jag *dör*.

Anm. 2. Fyllnadsordet står aldrig i *Passivum*, utan i dess ställe form verbet; t. ex. Köttet kan *stelas*, Liha **taidetaan** paistaa; Laken kan *fångas* med krok, Wade **taidetaan** pyytää koufulla; Gården får *säljas*, Talo **ſaadaan** myydä.

2. *Verba impersonalia* i finskan kunna hafva efter sig ett verbalbegrepp i Substantivus I kortare

formen. Dessa impersonalia äro af tvenne slag: 1) transitiva, hvilka kunna hafva ett objekt (se § 6, 2), hvaremot Modus Substantivus vid dem saknar skildt subjekt; 2) intransitiva, hvilka icke hafva objekt, hvaremot vid dem Modus Substantivus kan hafva ett subjekt i Genitivus (enl. § 31) eller äfven i Partitivus. Till det förra slaget höra: (minua) murehduttaa (väcker sorg), iloittaa (åstadkommer glädje), peloittaa (väcker fruktan), ilkeyttää, inhoittaa (väcker afsky) m. fl. Till det sednare slaget höra: täytyy (måste), pitää (bör), tulee (åligger), sopii (passar), tarvitsee (är nödigt), auttaa, käy (går an), käskää (är svårt), kelpaa (duger), m. fl. — Det totala *Objektet* till Modus Substantivus konstrueras alltid såsom subjekt till det impersonela verbet, hvilket derföre ofta kan uppfattas äfven *personelt*.

T. ex. Meitä ilkeyttää nähä wallaton lapset, wallattomat lapset, jag känner vedervilja att se ett ostyrigt barn, ostyriga barn. Pitää sinun pitäwi Sun tarffa, tanea mieli, Mina ankara ajatus, du bör hålla (hafva) en grannlaga mun, ett vaket sinne och alltid en sträng eftertanke (Kal. XXIII, 101—103). Kalu katsoa pitäwi, en tingest bör man vårda (Sannanl.). Piti naiset naurellani, jag borde begabba qvinnorna (Kal. XI, 353). Piti viimeinkin Kaswattella Kullerwoinen, Orja poikana omana (Kal. XXXI, 201). Ei söwi minun antaa täysi rupla ell. täyttä ruplaa, det passar sig icke för mig att gifva en hel rubel. Nyt teidän täytyy elättää minut koko wiikko, nu måste ni föda mig hela veckan. Täällä täytyy tapahtua suuria muutoksia, här måste ske stora förändringar.

Anm. 1. Pitää har vanligtvis icke Substantivus I efter sig, utan i dess ställe *Genitivus af Substantivus III*; t. ex. Meidän pitää auttaman toisiamme, vi böra hjälpa hvarandra. Kissan pitää ottaman hiiri,

katten bör taga ett möss. — I detta fall kan äfven Passivum af Modus Substantivus begagnas, ehuru endast med impersonelt aktiv betydelse och objektet konstrueradt liksom vid den aktiva formen; t. ex. *Koirani Musti pitää sidottaman*, min hund Musti bör bindas (*Satuja* II, *fiw.* 132).

Anm. 2. För öfrigt uttryckes passivum blott derigenom att 1) vid förra slagets impersonalia det impersonela verbets objekt, 2) vid sednare slagets impersonalia Modi Substantivi subjekt — bortlemnas; t. ex. *Musti pitää sitoman*, man bör binda Musti; *Refi tähtyhy korjata*, släden måste repareras; *Tämä käsky ei käy ylönkatsoa*, denna befallning går ej an att föraktas. *Se hirvittää nähä*, den är faslig att ses. *Pispa tarvittis' tappa*, bispnen borde dödas (*Gammal visa*).

Anm. 3. Om fyllnads verbet är kopulan "olla", kan vid begge slagen impersonalia äfven *Predikatet* konstrueras såsom subjekt till det impersonela verbet; t. ex. *Hätä miellytti olla maan ensimmäinen mies*, det smickrade honom att vara landets första man; *Sinun pitää oleman hellä-sydäminen*, du bör vara ömhjertad. — För öfrigt kan vid det sednare slaget predikatet stå (liksom kopulans subjekt) i Genitivus (dock endast singularis); t. ex. *Miehen pitää oleman wakaisten*, en man bör vara alvarsam. — Partitivus och Essivus stå såsom vid vanliga predikatsreglor (§ 4).

Anm. 4. Om fyllnads verbet har intransitiv betydelse, kan vid sednare slagets impersonalia dess subjekt (såvida det är 3:e pers.) konstrueras såsom subjekt till det impersonela verbet; t. ex. *Suuret muutokset pitää tapahtuman*; *Taiwas pitää muuttuman*; *Ka-hoja tähtyhy olla*.

3. Alla *impersonela uttryck*, bestående af ett verbum i 3:e pers. sing. i förening med ett nomen, hafva fullkomligt samma konstruktion som de impersonela verberna (enl. reg. 2, med Anm. 2, 3, 4). Sådana uttryck äro: *on aifomus*, *on welwollisuus*, *on käsky*, *on aifa*, *on tilaisuus* m. fl. *dyl.*, *on ikävä*, *on parempi*, *on waikea*, *on helppo*, o. s. v., *tuntuu wai-*

feafji (waifealta), o. s. v. tulee mieleen, m. fl. dyl., vid hvilka i den svenska tankegången fyllnadsordet är subjektbegrepp eller ett slags predikatsbegrepp. — De flesta af dessa uttryck kunna äfven uppfattas såsom *personela* intransitiva, emedan fyllnadsordets objekt egentligen är *deras subjekt*.

T. ex. Jo oisi aika orjan syöä, nu vore tid för trälen att äta (Kal. XXXIII, 61). Olisi aikoa iässä Walitenfin **waimo** naia, Tuten **neiti** tunnustella, det är god tid i lifvet att med urval taga hustru, att med omsorg granska jungfrun (Kanteletar II, sju. 324). Onko Saaresja sioa Minun **leikki** lyödäkseni, finns det rum på Saari för mig att leka en lek (Kal. XI, 129). Parempi olisi ollut Tuoa **Tuonetar** tupahan, kuin tuoa **toruja waimo**, bättre hade det varit att hämta Tuonis dotter i stugan än att hämta en grälsjuk qvinnan (Kanteletar II, sju. 322). Parempi lehmä lypsää kuin tappaa, bättre att mjölka kon än att slagta den (Sananl.). Oli mielessä minulla Surmata **suku** Kalewan, Saa'a **sampo** Pohjolahan (Kal. XLII, 440). Juohtui mielehen minulle Kostoä ifäni **surma**, mig rann i hägen att hämnas min faders död (Kal. XXXIV, 119). Ripeä lapsi on waifea holhoa, det är svårt att sköta ett sjukt barn, ell. ett sjukt barn är svårt att sköta. Minun on ifäwä nähdä **sinut**, det är ledsamt för mig att se dig. Olet ifäwä minun nähdä, du är ledsam för mig att se. Minua saattaa kadotukseän nähdä muiden paha **esimerkki**, det bringar mig i fördömelse att se andras onda exempel. Pistää wihakseni kuulla tyhmä **puhe**, det är mig en förargelse att höra ett dumt tal. Minun on waifea kärsiä **hänet**, jag har svårt att fördraga honom. Ihmisen on etu olla **hurskas** ell. **hurskaan** ell. **hurskaana**, det är fördel för en menniska att vara rätträdig.

Anm. Efter sådana uttryck som: on aika, on aikomus, o. s. v., har latinet Gerundium på *-di*, men

i öfriga fall Infinitivus. I dessa fall kan finskan äfven hafva *längre* formen af Substant. I med suffix.

4. Några med nästföregående nära beslägtade *personelt transitiva uttryck* hafva samma konstruktion som formverberna i regeln 1. Sådana uttryck äro: katson (luulen, sanon, te'en, o. s. v.) welwollisuudeksi, paremmaksi, helpoksi, m. fl. dyl., saan (annan) käskyn, tilaisuuden m. fl. dyl., vid hvilka enligt svensk tankegång fyllnadsordet är objektsbegrepp eller objektivt predikatsbegrepp.

T. ex. Katson paremmaksi **lehmän** lypsää kuin tappaa. Luultiin paremmaksi **lehmä** lypsää kuin tappaa. Sain käskyn tuoda **tammen** kotia, jag fick befallning att hämta hem stodet. Lupa hänelle annettiin ottaa kourallinen marjoja, honom gafs tillåtelse att taga en näfve full med bär.

Anm. 1. En vigtig skilnad mellan konstruktionen vid formverba och vid dessa personelt transitiva uttryck är den, att ehuru vid ingendera slaget fyllnadsordet har något skildt subjekt *uttryckt*, likväl vid det sednare fallet fyllnadsordets *underförstådda* subjekt egentligen är ett annat än det personelt aktiva uttryckets subjekt. Om till det personelt aktiva uttrycket är fogad en Allativus eller possessiv Genitivus (eller suffix), så hänför sig fyllnadsordets underförstådda subjekt till denna; t. ex. Annoin hänelle käskyn ostaa lehmän, jag gaf honom befallning att (*han skulle*) köpa kon; Katson fraatarin welwollisuudeksi neuloa, jag anser det för skraddarns skyldighet att (*han skall*) sy. Saknas denna Allativus, så saknar äfven *fyllnadsordet* subjekt d. v. s. uppträder *passivt*; t. ex. Annoin käskyn ostaa lehmän, jag gaf befallning att kon skulle köpas, ell. att köpa kon. — Endast vid uttryck med Saan (erhålla) och Otan (taga), hos hvilka Allativus af det reflexiva itse underförstås, gäller samma förhållande som vid formverber; t. ex. Sain tilaisuuden nähä hänen, jag fick (åt mig = itselfeni) tillfälle att se (så att jag såg)

honom. *Mies otti tawatfi nuffua päiwillä*, mannen tog (sig = itjellensjä) till sed att sofva om dagarna.

Anm. 2. Om fyllnadsordet är kopulan "olla", står *predikatet* helst i Essivus eller Partitivus, men äfven i Genitivus af Singularis.

Anm. 3. Anmärkningen vid föregående regel gäller likartade uttryck hörande till denna.

5. Verberna *Pyhdän* (ombedja) och *Räsken* (tillsäga, befalla) jemte några andra af ungefär samma betydelse samt verberna *Annan* (låta), *Sallin* (tillåta) och *Lupaan* (gifva tillstånd) konstrueras i afseende å fyllnadsord och dess objekt liksom formverberna enligt reg. 1. Föرنämsta skilnaden är, att fyllnadsordet har ett *särskildt subjekt i Genitivus*. Detta fyllnadsordets subjekt är samma begrepp, som enligt svensk tankegång är objekt till verbum finitum (jfr § 37, 3).

T. ex. *Räsfi miešten istua*, befalle (bad) männen sitta (eg. att männen skulle sitta). *Anna Owen olla auhi*, låt dörren vara öppen (eg. tillåt att dörren är öppen). *Lupaſi minun ottaa tämä firjan*, gaf mig tillåtelse att taga denna bok. *Pyhſi meidän antaa hänelle leiwän*, bad oss gifva honom ett bröd. *Räske kraatarin panna paiffa*, tillsäg skraddaren att sätta en lapp. *Luwattiin minun ottaa tämä firja*.

Anm. 1. *Lupaan* i betydelsen "ge ett löfte", "förbinda sig", är formverbum (se reg. 1). — *Tahdon* och *waadin* i betydelsen "uppfordra" konstrueras såsom *Räsken*. — *Pyhdän* i förbindelse med vissa fyllnadsord, t. ex. *saada* och *päästä*, uppträder såsom formverbum.

Anm. 2. Fyllnadsordets *Passivum* uttryckes blott derigenom, att dess subjekt saknas; t. ex. *Pyhſi antaa leiwän*, bad gifva ett bröd (ell. att ett bröd skulle gifvas). Vid de verber, som kunna förekomma såsom formverber, kan fyllnadsordets *passivum* icke sålunda uttryckas, utan användes omskrifning, t. ex.

Lupaan että tämä kirja otettafoon, ell. Annan lupaa ottaa tämän kirjan.

Anm. 3. Om fyllnadsordet är kopulan "olla", står det *Predikat*, som enkelt utsäges om kopulans subjekt, likasom detta subjekt i Genitivus (dock endast i singularis). För öfrigt står predikatet i Partitivus eller Essivus; t. ex. *Käsfi minun olla tytywäisen*; *Käsfi meidän olla tytywäisänä*.

6. Vid alla dessa konstruktioner med Substantivus I såsom fyllnadsord, står i den finska tankegången fyllnadsordet med sitt subjekt ursprungligen såsom en slags sammandragen bisats (enl. § 31), fogad till den öfriga satsen; hvaremot fyllnadsordets objekt hänföres till hufvudsatsen. Sålunda betyder: *Tahdon ostaa talon*, eg. jag vill (omfattar med viljan) gården, för att köpa den; *Sinun täytyy* (ell. *pitää*) *antaa toinen käsi*, eg. den andra handen är ett föremål för tvång, för att du skall gifva den; *Meidän on parempi hysää lehmä*, eg. kon är bättre, för att vi skola mjölka den; *Sain käskyn tuoda tamman*, eg. jag fick såsom befallning stoet, för att jag skulle hämta det; *Anna suutarin tehdä finulle saappaat*, eg. öfverlåt stöflarna, för att skomakarn må göra dem åt dig. — Till följe häraf kan äfven den längre formen af Substantivus I stundom begagnas; t. ex. *Lupaasi tulla kassan*; *Pyysi päästä kassan*.

Anm. 1. Då vid det impersonela "pitää" står Substantivus III Genitivus (enl. reg. 2, Anm. 1), är denna Substant. III ett rent objekt till "pitää"; t. ex. *Kissan pitää ottaman hiiri*, eg. mösset håller (tvingar) kattens (aktiva) tagning.

Anm. 2. Understundom kan Substant. I ersättas genom en bisats med "että"; t. ex. *Lupaani, että tulen*; *Du welvollisuus, että luet tämän kirjan*. Deremot får aldrig ett "että" sättas framför Substantivus I; t. ex. *Sain käskyn tuoda tamman kotia*, icke: *että tuoda*.

Anm. 3. Af hvad ofvanföre blifvit sagdt, ses tydligen, att Substantivus I, ehuru det användes i samma fall som latinets och svenskans Infinitivus, likväl i grunden icke dermed öfverensstämmer. Det går därför icke an att framställa Substantivus I såsom

Subjekt, Objekt eller Predikat, icke heller kan man i finskan öfverallt bruka Substantivus I, då latinet och svenskan har Infinitivus. Sålunda heter det på svenska väl: att taga utan låf är att stjäla; men icke på finska: *Suvatta ottaa on warastaa*, utan: *Suwaton ottaminen on warfautta*.

Anm. 4. En egendomlig konstruktion med *Substantivus II Inessivus* såsom fyllnad till uttrycket "mitä on?" må här omnämnas; t. ex. *Mitä on tullesfani*, hvarför skulle jag icke komma? *Mitä on rikasten rehiesjä*, hvad hindrar de förmögna att bullra (föra bud)?

b) Fyllnadskonstruktioner med Substantivus III inre lokalkasus.

§ 37. 1. Verber, som utmärka *rörelse* eller *hvila*, *medverkan* eller *motverkan*, kunna såsom fyllnadsord hafva efter sig en inre lokalkasus af Substantivus III. Detta fyllnadsord har aldrig något särskildt Subjekt; men dess *underförstådda subjekt* är 1) det regerande verbets eget subjekt, om detta verbum är intransitivt, 2) det regerande verbets objekt, om detta verbum är transitivt. — Fyllnadsordets *Objekt* hänföres alltid till det regerande verbet 1) såsom objekt, om detta verbum står i Aktivum, 2) såsom subjekt, om det regerande verbet står i Passivum. —

T. ex. *Räwi syömäsä aifa aterian*; *Räytiin syömäsä aifa ateria*, han var, man var att äta ett grundligt mål. *Mene tuomaan tamma kotia*, gå att hämta hem stoet. *Tuli wiemästä hewosen lattumelle*, kom ifrån att hafva fört hästen på bete. *Wifon on Wipunen fuollut Wipunsa wirittämästä*, för länge sedan har Wipunen dött bort från att gillra sin fälla (Kal. XVII, 45). *Esti minua lyömästä käärmeen fuoliaakfi*; *Mies estettiin lyömästä käärme fuoliaakfi*, han hindrade mig, mannen hindrades att slå ihjäl or-

men. Rehoita weljeäsi ostamaan tämä talo, uppmana din broder att köpa denna gård. Laitappa we'en wäfeä Tämä tammi taittamahan, skaffa någon af vattnets innevånare till att afbryta denna ek (Kal. II, 105, 107). Mene sampu ottamahan, Kirjokansi fiiskomahan (Kal. XLII, 121, 122). Muta onni ottamahan, Metsän kaunis kaatamahan (Kal. XLVI, 55, 56).

Anm. 1. Hvad i § 16, 5 är sagdt om åtskilnaden mellan lokalkasus, gäller äfven här. Rupeen, som eg. betyder "taga vid", "gripa i", deraf "beggynna", konstrueras alltid med Substantivus III Illativus, men M'an "beggynna" (formverbum) med Substantivus I kortare formen. Deremot har Moitan "beggynna" ett nominelt objekt, men Rupeen ett nomen i Illativus eller Translativus.

Anm. 2. Vid uttrycken: "gå att ligga", står som fyllnadsord Substantivus I (ma'ata), icke Subst. III Illativus; t. ex. Mēni ma'ata; Pani ma'ata.

Anm. 3. Om fyllnadsordet är Kopulan, konstrueras *Predikatet* 1) efter vanliga reglor, ifall det regerande ordet och fyllnadsordet halva samma subjekt, 2) endast i Essivus eller Partitivus, ifall fyllnadsordets underförstådda subjekt är det regerande ordets objekt.

2. Åtskilliga *personela uttryck*, bestående af ett verbum jemte ett subjekts- eller objekts-predikat (se §§ 4, 15), med betydelsen af en *duglighet, passlighet, villighet*, kunna hafva såsom fyllnadsord *Substantivus III Illativus*, hvars *underförstådda subjekt* är 1) det regerande uttryckets eget subjekt, om uttrycket är intransitivt, men 2) det regerande uttryckets objekt, om uttrycket är transitivt. Fyllnadsordets *Objekt* konstrueras 1) i förra fallet alltid såsom subjekt till det intransitiva uttrycket, 2) i sednare fallet enligt föregående regel, d. v. s. såsom objekt till ett aktivum, men såsom subjekt till ett passivum.

T. ex. *Jä* on taipuvainen maksamaan poikansa **welka**, fadren är villig att betala sin sons skuld. *Suulin* hänen halulliseksi ostamaan **talon**; *Suultiin* halulliseksi ostamaan **talo**, jag trodde honom, han troddes benägen att köpa gården. *Härfä* on *sewelias* wetämään *iso* **kuorma**, oxen är duglig att draga ett stort lass. *Härfä* tuli *kelwottomaksi* wetämään *koko* **kuorma**, oxen blef oförmögen att draga hela lasset. *Suonot* appeet *tekwät* härän *kelwottomaksi* wetämään *entisen* *kuorman*sa, dåligt foder gör oxen oduglig att draga sitt fordna lass. *Pidän* *sun* *kelwottomana* *tekwään* tämän **työn**, jag håller dig för oduglig att fullgöra detta arbete. *Mies* on *walmis* tappamaan **härkä**, mannen är färdig att slagta oxen.

Anm. 1. Om Predikatet gäller detsamma som vid föregående regel (se dess Anm. 2).

Anm. 2. Vid de till denna regel hörande uttryck samt vid verber som enligt föregående regel hafva Substantivus III Illativus till fyllnad, förekommer äfven *Substantivus I kortare formen* såsom fyllnad, i fall fyllnadsordets *underförstådda Objekt* (icke subjekt) är detsamma som det *intransitiva* regerande ordets subjekt eller det *transitiva* regerande ordets objekt. I sådant fall inträda de förhållanden som förut, vid §§ 31, 1, Anm. 2, 36, 2, 3, 4, blifvit utvecklade. *Risja* on *kelwoton* *syömään*, katten är oduglig att äta (något); *Risja* on *kelwoton* *syödä*, katten är oduglig att ätas (att någon äter den). *Sisaret* *sopiwat* *yhdesä* *opettamaan* *lapsen*, systrarne passa att gemensamt undervisa barnen; *Sisaret* *sopiwat* *minun* *yhdesä* *opettaa*, systrarna passa att gemensamt af mig undervisas. *Tesi* härän *walmiksi* *tappaa*, gjorde oxen färdig att slagtas.

3. Verberna *Pyndän* och *Käsken*, *Tahdon* och *Waadin*, hvilka enligt § 36, 5, hafva Substantivus I såsom fyllnadsord, kunna äfven hafva en annan konstruktion med Substantivus III Illativus såsom fyllnadsord i öfverensstämmelse med reg. 1 i denna §.

Det begrepp som enligt den förstnämnda konstruktionen är subjekt till fyllnadsordet, är i denna sednare konstruktion objekt till det regerande ordet.

T. ex. Käsfi miehet istumaan. Pyysi meidät antamaan hänelle leiwän. Käsfe kraatari panemaan paiffa. Tahtoi miehet ottamaan jäneksen kiinni, ville hafva männerna att taga fast haren.

Anm. Vid dessa olika konstruktioner hafva ifrågavarande verber egentligen en något olika karakter. Käsfe kraatarin panna paiffa, betyder eg.: anbefall (gif befallning angående) en lapp för att skraddarn skall sätta den; deremot: Käsfe kraatari panemaan paiffa, befall (gif befallning åt) skraddarn till att sätta en lapp.

a och b) Öfversigt af de tvenne nästföregående §§.

§ 38. Det förhållande, hvaruti fyllnadsordets subjekt eller objekt står till det regerande ordets subjekt eller objekt framställes å nedanstående tabell, hvilken sammanfattar allt hvad i de tvenne nästföregående paragrafer blifvit i detta hänseende anfördt. Ordet "Sjelfständigt" utmärker att intet sådant förhållande existerar; ordet "Beroende" åter, att vid fyllnadsordet *underförstås* 1) det regerande ordets subjekt, om det regerande ordet är intransitivt, 2) dess objekt, om det är transitivt. — Att fyllnadsordet i många fall helt och hållet saknar antingen subjekt eller objekt eller beggedera, är af det föregående klart.

Substantivus I

} vid Formverber
i öffriga fall.....

Substantivus III.....

Fyllnadsordets Subjekt.	Fyllnadsordets Objekt.	Reglor.
Gemensamt med det regerande ordet.	Beroende.	§ 36, 1.
Oftast Själfständigt, stundom Beroende.	Oftast Beroende, stundom Själfständigt.	§ 36, 2-5, jfr 6.
Beroende.	Själfständigt.	§ 37, 1-3.

Anm. 1. Subjektet till Substantivus I är egentligen endast i det fall beroende, då det regerande ordet är ett impersonale af det transitiva slaget (§ 36, 3).

Anm. 2. De få fall, då Objektet till Substantivus I är sjelfständigt, förekomma i § 36, regeln 4, när nemligen det regerande uttrycket sjelft innesluter ett objekt; t. ex. *Uunna fäskyn*. Strängt taget är förhållandet detsamma med de uttryck i § 36 reg. 3, hvilka i sig innesluta ett substantivum såsom subjekt; t. ex. *On fäskyn*. Den finska tankegången tyckes dock uppfatta äfven dessa substantiver såsom predikat; t. ex. *On fäskyn ottaa maras kinni*, eg. tjuften är en befallning (föremål för befallning) för att man skall taga fast honom.

c) Fyllnadskonstruktioner bestående af Kopulan och en Nominalmodus.

§ 39. 1. Kopulan "olen" i förening med vissa former af verbernas Nominalmodi såsom fyllnad brukas i finskan till att uttrycka någon begrepps-nyansering i sjelfva verbernas handling och motsvarar hvad i andra språk vanligen uttryckes genom skilda former med en Infinitivus. I finskan betraktas i dessa fall kopulan med sin fyllnad nästan såsom en sammansatt verbal form, hvars böjliga del är kopulan. Fyllnadsordet står aldrig i *Passivum*, utan i stället kopulan, dock endast med impersonelt aktiv betydelse. — *Subjektet* är gemensamt för kopulan och fyllnaden, ehuru vissa fyllnadsformer derutöfver hafva en suffix sig vidfogad. — *Objektet* konstrueras 1) såsom objekt, ifall kopulan står i Aktivum, 2) såsom subjekt, om kopulan står i Passivum. — Ifall fyllnaden utgöres af en nominalmodus-form af kopulan "olen", rättar sig *Predikatet* efter vanliga predikatsreglor.

Anm. De sammansatta och perifrastiska tempora hafva icke blifvit hit förda, emedan de vanligen upptagas i Formläran. Också skilja de sig i några af-

seenden från här upptagna konstruktioner. — Till de sammansatta tempora hörer, utom konstruktionen med "olen" och *Adjektivus II Nominativus* eller *Essivus*, äfven konstruktionen med "tulen" och *Adjektivus II Translativus*; t. ex. Tulin sanoneeksi, jag kom mig att säga; Sana tuli sanotuksi, ordet kom att blifva sagdt.

2. Hithörande fyllnadsformer äro:

1) *Essivus Singularis* eller *Pluralis* med suffix af *Adjektivus I Aktivi* i betydelsen: "låtsa att" (egentligen: "vara såsom görande"). Fyllnadsordets numerus är icke strängt beroende af subjektets.

T. ex. Olin uskowanani (ell. uskowinani) wäärän juttunsa, jag låtsade tro hans origtiga berättelse. Olimme nuffuwinamme, vi låtsade sofva. Oltiin ottawinansa firja, man låtsade taga boken. Kettu oli olewanansa kuollut, räfven låtsade vara död.

2) *Substantivus III Adessivus Singularis* med suffix, samt *Substantivus V Adessivus Pluralis* med suffix i betydelsen: "vara i begrepp att", "hålla på att", "ämna" (se § 29, 1, 1).

T. ex. Olit ottamaisillasi rahat pöydältä, du var just i begrepp att taga penningarna från bordet. Oli syömällänsä puuroa, han höll på att äta gröt.

3) *Substantivus I kortare formen* i ungefär samma betydelse som nästföregående d. v. s.: "vara nära att."

T. ex. Tuli Oli polttoa (polttaa) poloißen, Rau-ta raukan weikkosensa, elden var nära att uppbränna den eländige, sin broder det stackars jernet (Kal. IX, 73). Olin pudota, jag var nära att falla.

4) *Substantivus III Abessivus Singularis* i betydelsen: "vara utan att", "låta bli att" (se § 29, 1, 5)). I anscende till denna konstruktions nekande betydelse, står dess objekt helst i *Partitivus*.

T. ex. Ole huutamatta, lät bli att ropa. Oli minua käskemättä, han lät bli att kalla mig. En tvoi olla mainitsëmatta hänen juoniaan, jag kan icke underlåta att omnämna hans intriger.

Anm. Denna konstruktion är ingenting annat än en perifrasis af den negativa konjugationen. Dess betydelse är dock ofta vid transitiva verber *passiv* eller aktiv med kopulans subjekt till underförstådt *objekt* samt med *särskildt subjekt*; t. ex. *Uffi seikka on wielä mainitsëmatta* eller *mainitsëmattani*, en omständighet har ännu icke blifvit omnämnd, ell. har jag icke ännu omnämnt. — Såsom exemplet utvisar ligger vid detta fall preteriti tempusbetydelse i begreppet.

Anm. 2. I stället för kopulan "olen" förekommer vid Substantivus III Abessivus verberna *jään* och *pyfyn* i betydelsen af "låta fortfarande bli att", "fortfarande underlåta att", "fortfara att icke"; t. ex. *jään menemättä*, jag förblef ogången; *Pyfyn hiiskumatta*, fortfar att ingenting yttra. — Vid *jään* har likväl denna form af ett transitivt verbum vanligen *passiv* betydelse (enligt Anm. 1); t. ex. *Lapfi jäi ottamatta*, barnet förblef otaget; *Kalat jäiwät syömättäsi*, fiskarna blefvo icke ätna af dig. — En Ablativus fogad till *jään* betecknar i detta passiva fall oftast den som underlåter; t. ex. *Kyllä se kauppa jää sinulta tefemättä*, nog blir den handeln för dig ogjord (jfr § 16, 5, Anm. 4).

d) Verbum Continuativum och Descriptivum.

§ 40. 1. *Substantivus IV Partitivus Singularis med suffix* fogas såsom en slags fyllnad till ett predikat af samma verbum, hvaraf fyllnaden är bildad, och utmärker *handlingens oafbrutna fortfarande*. Till följe af sin betydelse har denna konstruktion Objektet äfvensom Passivets Subjekt alltid i Partitivus; endast tids- och rum-subjekt och objekt kan stå totalt.

T. ex. Juoksee juoksemistansa, springer allt hvad han hinner, eg. springer sitt springande. Haffaan haffaamistani puuta, jag hugger oafbrutet på trädet. Olen kulkemistani kulkenut kaffi wuorokautta.

2. Verbum Descriptivum kallas en sammanställning af tvenne omedelbart på hvarandra följande verber med någotsånär likartad betydelse, det förra uttryckande handlingens allmänna karakter, det sednare dess speciellare nyansering. Konstruktionen af dessa verber är tvåfaldig: 1) antingen står det generela verbum i *Substantivus I kortare formen* och det speciela verbum efteråt i verbal-böjning; 2) eller böjas begge i samma verbalform. Om Objektet gäller detsamma som vid föregående regel.

T. ex. Tulla keifuttaa, och: Tulee keifuttaa, kommer svängande. Weisata lorutteli, och: Weisasti lorutteli, sjöng trallande. Itkeä tishuteltiin, man gret med halfqväfd gråt. Lyödä kolahutti puuta, slog med dån på trädet. Jo huhuta heifahutti (Kal. XVI, 160). Ustua lyfyttelewi, Käyä fulleroittelewi, Ustui ferran heifahutti, Ustui toisen torfahutti (Kal. II, 165—172).

Anm. 1. Den sednare konstruktionsmetoden är i många fall oanvändbar, emedan den fordrar en upprepning af samma ändelse. Sålunda kan man svårliken säga: Weisafimme loruttelimme, utan: Weisata loruttelimme. — Dock behöfver icke i sammansatta tempora hjälpverbet upprepas; t. ex. On weisannut lorutellut. — I den förra konstruktionsmetoden betraktas begge verberna nästan såsom ett enda sammansatt verbum, hvarföre äfven hjälpverbet står framför, icke emellan, dem; t. ex. On weisata lorutellut.

Anm. 2. Verbum Descriptivum kan äfven uttryckas sålunda att det generela verbet böjes och det speciela står i *Substantivus II Instruktivus* (enl. § 32, 3). Detta uttryckssätt begagnas dock sällan vid verbum descriptivum.

D) Slut-anmärkningar vid Nominalmodi.

a) Om sammanstötning af flere Nominalmodus-konstruktioner.

§ 41. 1. På samma sätt som ett *fyllnadsord* fogas till satspredikatet, kan det äfven fogas till ett Gerundium Necessitatis eller till en Sammandragen Verbalkonstruktion eller till en annan Fyllnads-konstruktion. — I afseende å fyllnadsordets *Objekt* är härvid att märka:

1) att en Gerundium Necessitatis betraktas såsom ett vanligt impersonellt uttryck enligt § 36, 3.

2) att sammandragna verbalkonstruktioner af sådana predikater helst undvikas, efter hvilka fyllnadsordets objekt borde konstrueras såsom subjekt till satspredikatet.

3) att då ett fyllnadsord lägges till en förut förhandenvarande fyllnads-konstruktion, den sista fyllnadens objekt dock alltid hänföres till satspredikatet.

T. ex. Sinun on lupaaminen ostaa minulle tämä **kirja**, du bör låfva att köpa åt mig denna bok. Luulen **sen asian** käyvän suomeksiin kirjoittaa, jag tror att det går an att skriva den saken äfven på finska. Hänen täytyi luwata tehdä **toinen yritys**, han måste låfva att göra ett annat försök. Nähtyäni paremmaksi säästää **asian** huomiseksi, palasin kotia, sedan jag funnit det bättre att spara saken till morgondagen, återvände jag hem. Saadaksensa mennä ottamaan **tamman** kotia, hänen täytyi käydä pyytämässä **lupa** isältään, för att få gå att taga stoet hem, måste han gå och begära tillåtelsen af sin fader. Oli tahtowinansa tulla, lätsade vilja komma. Lupasi olla usko-
winansa sitä, låfvade låtsa tro det.

Anm. Orsaken, hvarföre enligt mom. 2) sammandragen verbalkonstruktion undvikas, är den att i detta fall fyllnadsordets objekt såsom subjekt till den

sammandr. verbal-konstruktionen komme att stå i Genitivus possessivus. Det komme således att heta: *Sanoo lehmän tähtywän miehen ostaa*, säger att mannen måste köpa kon; *Lehmän tähtyesjä miehen ostaa*, o. s. v. — Sådana konstruktioner äro alltid otydliga och svårfattliga. Aldeles origtigt är att t. ex. säga: *Sanoo tähtywänjä*; *Tähtyesjäni*, o. s. v. — En regel öfver alla regler är, att alla tunga och tvetydiga konstruktioner böra undvikas.

2. En sammandragen konstruktion med utelemnadt "att" kan fogas såväl till en Sammandragen konstruktion som till ett Gerundium Necessitatis eller en fyllnadskonstruktion. Likaledes kan hvarje annan Sammandragen konstruktion i slika fall inflickas. Objektet följer härvid vanliga regler.

T. ex. *Kuulin fanottawan Napoleonin polttaneen Moskowan. Leidän pitää uskoman asia tärkeäksi. Täytyy uskoani, hänen jo tullesjansa rahat tuoneen.*

Anm. Då tvetydighet och tunghet i dessa fall kan uppkomma, undvikes sammandragen konstruktion.

3. Deremot kan svårligen till ett Verbalt adjektivum eller till ett Gerundium Loci eller Instrumenti fogas någon annan Nominalmodus-konstruktion.

b) Om negation vid Nominalmodus.

§ 42. 1. Då en nominalmodus skall uttryckas nekande, sker detta högst sällan derigenom att förnekningsordet eller det såkallade Negativa verbet sättes framför Nominalmodus. I dess ställe användes:

1) Vid förnekningen af ett Verbalt adjektivum, det af samma verbums Substantivus III bildade Karitiva adjektivet på *-maton*, *-mätön*. Detta adjektivum har dock af språkbruket erhållit stundom en aktiv stundom en passiv betydelse; äfvenså är dess tempus icke bestämd.

T. ex. Ommärtämätön mies, en icke-förstående man. Naimaton mies, = mies, joka ei ole nainut. Naimaton tyttö, = tyttö, joka ei ole naitu. Tietämätön asia, en sak som icke kännes. Rattaisematon riita, en tvist som icke blifvit sliten.

2) Vid öfriga Nominalmodus-fall, omskrifning medelst kopulan och Substantivus III Abessivus (enl. § 39, 2, 4). Äfven denna konstruktion är dock till sin betydelse icke bestämdt aktiv.

T. ex. Kala saa olla syömättä, fisken får (om den vill) icke äta, eller får vara icke-äten. Olemalla puhumatta hän näytti mykältä, genom att icke tala såg han ut som stum. Olessejani huutamatta, under det jag icke ropade.

2. Vid *Fyllnadskonstruktioner* fogas förnekningensordet ofta till satspredikatet i stället att fogas till fyllnaden. Likaledes öfverflyttas ofta från Sammandragen konstruktion med uteslutet "att" förnekningensordet till hufvudsatsen. En sådan omkastning sker dock alltid på bekostnad af tankens logiska bestämdhet, och kan af sådant skäl icke alltid begagnas.

T. ex. Han sade att han icke skulle gå, Ei sanonut menewänsä (eg. han sade icke, att han skulle gå). Låfvade att icke äta, Ei luwanut syödä (eg. låfvade icke att äta). Wanha wirsikäs Wipunen Ei tuosta totella ollut, gamle sångkunnige Wipunen var nära att icke bry sig derom (eg. var icke nära att bry sig derom) (Kal. XVII, 130).

3. Då logisk bestämdhet i uttrycket är nödvändig, måste förnekningen ske derigenom att förnekningensordet sättes framför sjelfva Nominalmodus. Härvid bör iakttagas att förnekningensordet till sin numerus och person öfverensstämmer med Nominalmodi subjekt.

T. ex. Sie wanno walat ifuiset Et fotia käyäf-

señ; Wannon mie walat ikuiset **En** sotia käydäkseni; Siitä wainoiwat walansa **Ei** Ahin sotia käyä, **Eikä** Kyllikin kyleä (Kal. XI, 295—314). Sanoit et käy- wäsi fotoa, du sade att du icke skulle gå i krig (Kal. XLIII, 237).

IV. Den Sammansatta Satsen.

A) Samordnade Satser.

§ 43. 1. De *kopulativa* partiklar, hvilka förbinda satser med hvarandra, äro: 1) **ja** ("och"), **sekä** ("samt"), **niin myös** ("äfvensom"), *negation* i olika böjningar med efterhängd **-kä** (**enkä**, **etkä**, **älkä** o. s. v., "och icke"); samt: 2) **sekä... että** ("både... och"), tvenne *negationer* hvaraf stundom båda men alltid det sednare har ett efterhängdt **-kä** ("hvarken... ejheller"), *negation* med **ainoasti** eller **ainoastaan... waan myös** eller **waan** med efteråt följande **-fin** ("icke allenast... utan äfven"). Det första slagets partiklar stå alltid i början af den sednare satsen; det sednare slagets partiklar söndra sig i tvenne leder, hvaraf endast den sednare begynner den sednare satsen, men den förra leden står i början af eller inuti den förra satsen.

T. ex. **J**ä tulee **ja** poika menee. **S**iellä oste- taan paljon **sekä** maksetaan hywin. **S**atoi sinä päi- wänä rankasti, **niin myös** ufkonenkin käwi. **T**ule jou- tuen, **älkä** wittakstele. **S**ekä kuulii **että** nä'in. **E**n näe, **enkä** kuule. **E**nkä näe **enkä** kuule. **M**ies ei **ainoastaan** itse mennyt, **waan** otti waimonkin mu- kaansa.

2. De *disjunktiva* partiklar, hvilka förbinda satser med hvarandra äro: 1) **eli**, **elikkä** ("eller", "el- ler med andra ord"), mellan satser af samma betydel-

se), **tai, tabi, taiffa** ("eller", mellan satser af motsatt betydelse); samt: 2) **taiffa . . . taiffa, joko . . . taiffa** ("antingen . . . eller"), **milloin . . . milloin** ("än . . . än"). Om platsen för dessa olika slags partiklar gäller detsamma som i föregående regel anmärkts.

T. ex. Poian oli nälkä **eli** häntä hiufaiſi. Mene tieheſi, **taiffa** tulet onnettomakſi. **Taiffa** mennään **taiffa** ollaan menemättä. Mies **joko** jääpi tänne yökſi, **taiffa** matkustaa edelleen. **Milloin** laulettiin, **milloin** itfettiin.

3. De *adversativa* partiklar, hvilka förbinda satser med hvarandra, äro: **mutta** ("men"), **waan** ("utan", "men").

T. ex. Ollisin tullut, **mutta** (waan) en saanut. Minä en saanut, **mutta** (waan) sinä sait. Ei nyt syödä, **waan** juodaan.

4. I stället för hela satser blifva i finskan liksom i andra språk äfven endast enskilda ord med hvarandra förbundna, ifall de öfriga orden i satsen äro gemensamma. Om tvenne eller flere subjekter sammanbindas genom jakande kopulativa partiklar, står predikatet (verbet) i pluralis och rättar sig till person efter det förnämsta bland subjekterna. Men om subjekterna sammanbindas genom nekande kopulativa eller genom disjunktiva eller *adversativa* partiklar, rättar sig predikatet endast efter det subjekt (vanligtvis det föregående), till hvilket det närmast föres.

T. ex. Näin hewostia ja lehmiä. Kewäällä keitän ja syön kaloja. Minä ja sinä emme wilpistele. Sinä ja weljeſi käwitte kaupungiſsa. En minä käynyt, etkä sinäkään. Minä nä'in, mutta sinä et. **Taiffa** sinä menet, **taiffa** weljeſi. **Taiffa** sinä **taiffa** weljeſi menee. Minä en mene, waan weljeni.

Anm. 1. Då partiklarne: **ei ainoastaan . . . waan myös** sammanbinda tvenne predikat-verber, står den förra satsens verbum alltid i nekande böjning. Men i fall andra ord i satsen sammanbindas, kan verbum äfven stå jakande; t. ex. **En ainoastaan aio tulla, waan tulenfin.** Hän ei ainoastaan ole ollut, waan myös onfin vielä tipegänä. **Poika näki ei ainoastaan warsoja, waan myös hewosia,** Poika ei ainoastaan warsoja nähnyt, waan myös hewosia. **Hewosia näki ei ainoastaan poika, waan myös tyttö.**

Anm. 2. Om flere än tvenne ord eller satser äro förbundna genom kopulativa eller disjunktiva partiklar, utsättes vanligen endast den sista, hvaremot de utelemnade företrädas af kommata; t. ex. **Wies, waimo, poika ja tytär kulliwat yhdessä.** Kewät tulee, ilma lämpiää ja jääät sulawat. **Isä, poika tai poian poika.**

Anm. 3. Partikeln **ja** eller **mutta** bortlemnas ofta mellan satser och ord, som stå i motsats till hvarandra. Sådant är fallet mellan satser, som hvardera innehålla ett **toinen** ("den ene . . . den andre"), mellan tvenne på hvarandra följande Komitativer (se § 24, 1), samt vid en mängd demonstrativa och andra kortare motsatta uttryck; t. ex. **Minä herra, sinä herra.** Paha työ, pahempi palkka. **Toinen luki, toinen lausoi.** Toiselle annettiin kirja, toiselle wafara. **Uusi kiittää, hyysi laittaa.** Wies waimonensa lapsinensa. **Tullen mennin.** Tuolla täällä. **Niitä näitä.** Milloin aamuin. **Kesän talwen.** Meesi kielessä, myrky mielessä.

Anm. 4. I stället för tvenne samordnade uttryck, innehållande dubbla demonstrativa motsatser, brukas i finskan tvenne interrogativer af samma stam, det sednare med efterhängdt **-fin**; t. ex. **Mikä misjäfän,** den ene här, den andra der. **Kuka kullouinfin,** den ene nu, den andra då. **Kokoili rahoja milloin missäfin** keinolla, samlade penningar än på ett, än på ett annat sätt. **Sahjoja annettiin, mikä millefin.**

B) Underordnade Satser.

a) Relativa Satser.

§ 44. 1. Relativa satser inledas genom relativa pronominer eller ur dem härledda adverbier. Äf-

ven det interrogativa **mitä** med sina derivata, stundom äfven **kuka** och **ken**, begagnas för omvexlings skull i relativ betydelse. Relativ-ordets förhållande till de begge satserna är i finskan detsamma som i öfriga språk.

T. ex. **Sinä, joka** wanhempi olet, lienet myösfin wiisaampi. **Weljeni, jonka** kyllä tunnet, käwi kaupungissa. **Mennä-wuonna, jolloin** kato-wuosi oli Karjalassa. **Pitä näistä, jomman** tahtot. **Ummä, joka** juttee kylään jokaisen asian, **mitkä** kuulee. **Paikan tiedän, kussa** synnyin. **Ken** tahtoo tulla rikkaaksi, sen täytyy olla säästäväinen. **Milloin** ikinä kirkon-kellot soiwat, silloin ajattelen kuollutta ystäväni.

Anm. Då relativ-ordet har afseende på ett ensamt demonstrativord, utlemnas detta ofta, ifall det komme att stå i samma form som relativordet, stundom äfven i annat fall; t. ex. **Joka** työtä tekee, ansaitsee rahoja. **Tiedän** minä, **mitä** muutkin. **Te'e, kuin** kas tahtot.

2. Efter sådana demonstrativer, hvilka utmärka jemförelse: **semmoinen, sellainen, sen-näköinen, tämmöinen, tuommainen** m. fl., böra egentligen följa motsvarande korrelativer: **jommoinen, minmoinen, min-näköinen** o. s. v. Vanligtvis nytjas dock efter dessa demonstrativer samt efter jemförelseorden **sama, samanlainen, yhtäläinen, yhdenlainen**, m. fl. dyl. endast adverbiet **kuin** ("som"), hvilket likväl endast kan företräda subjektets eller objektets plats i den relativa satsen eller samma kasus, som demonstrativ-ordet står uti. I andra förhållanden kan ett enkelt relativ-ord stå i stället för korrelativet.

T. ex. **Semmoinen** talo, **jommoinen** minulla on, maksaa tuhannen ruplaa. **Semmoinen** talo, **kuin** minulla on. **Tuommainen** talo, **johon** nyt tullaan. **Olen samalla** mielellä, **kuin** eilenkin olin. **Olen samalla** mielellä, **jolla** eilenkin olin. **Tulen yh-**

täläiseen puutteeseen, **kuin** sinäkin. Usun **semmoisessa** huoneessa, **josta** (jommoisesta) sinä jo aikaa olisit paennut.

Anm. Äfven kan demonstrativ-ordet utlemnäs och relativ-satsen begynnas med korrelativord; t. ex. Usun huoneessa, **jommoisesta** sinä jo aikaa olisit paennut.

b) Konjunktionela Satser.

§ 45. De partiklar, hvilka inleda konjunktionela satser, äro i finskan: **kuin** ("då", "när", "emedan", "derföre att", "om"), **koska** ("emedan"), **että** ("att"), **jotta** ("så att"), **vaikka** ("ehuru", "fastän", "oaktadt"), **jos** ("om", "ifall"), **joska** ("om blott"), **jalka** ("så fort"), **illä** ("ty").

T. ex. Kumarra, **kuin** menet, buga dig, **då** du skall gå. Leski suree sitä, **kuin** mies kuoli, enkan sörjer deröfver, att mannen dog. Leski suree sitä, **että** mies kuoli. Uen ahkeraa, **että** tulisin mieheksi, jag läser flitigt, för att jag måtte blifva en man. Sinulle on haitaksi, **että** et osaa suomea. Näen kyllä, **että** olet pahoillasi. Menen pois, **koska** te'et minulle pahaa. Mies juopui, **jotta** lankeisi selällensä. Et saa tietää, **vaikka** nääntyisit. Buhut asiasta, **vaikk'** et asiata tiedä. **Jos** kauppa meneestyy, tulen rikkaaksi. Saisit asian tietää, **kuin** (jos) lupaisit olla ääneti. **Jalka** saan työni tehdyksi, lähden kotia. Ukko on heikko, **illä** wanhuus rasittaa.

Anm. 1. Äfven **ehkä** brukas dialektvis i samma betydelse som **vaikka**, men har äfven den adverbiala betydelsen "kanske", hvarföre dess begagnande såsom konjunktion helst bör undvikas.

Anm. 2. Stundom ehuru sällan begagnas istället för **jos** det enklitiska frågeordet **-ko**, **-kö**; t. ex. ois'ko linnun lento-neuwot, Sitten siwille rupeisin, om jag hade fågelns vingar, då skulle jag (Rntltr II, 44).

— Jollen, jollet, o. s. v. samt ellen, ellet o. s. v. svara i betydelse emot jos en, jos et, o. s. v.

Anm. 3. Ett predikat-verbum brukar stundom förstärkas genom upprepning i samma form med framföre satt **fun** och efterhängdt **-fin**; t. ex. Tulen fun tulenfin, jag kommer visst. Nuffuu fun nuffuu-
fin, han sover ganska riktigt.

Anm. 4. Då en med **fun**, **foska** eller **jos** inledd bisats ställes framföre hufvudsatsen, brukar denna sednare ofta inledas med partikeln **niin**; t. ex. Jos tulet kauanfin wiipymään poisša, niin anna minulle tieto. — I runorna samt i berättelse-stil bortlemnas ofta någon af nämnda konjunktioner från försatsen; t. ex. Teen mä tuulehen tupani, Ei ole tuulesša tutea, om jag bygger min stuga i vinden, så stödjer vinden den icke (Kal. VII, 39). Disin kuollut kurja raukka, Disin heinäni helhnyt, om jag dött jag usle stackare, så hade jag grönskat som ett höstrå (Kal. XXXV, 247). Kului muutama wiikko, niin tuli itse isäntä kotiin, då någon vecka nu förflöt, så kom husbonden sjelf hem (Suom. Kans. Sat. II, s. 133).

C) Frågesatser.

a) Direkt Frågesats (Fråga och Svar).

§ 46. 1. Den direkta frågan är antingen: 1) *Qualitativ*, om den inledes genom ett interrogativt pronomen: **ken** ("hvem"), **kuka** ("hvem", "hvad"), **mikä** ("hvilken", "hvilket"), **kumpi** ("hvilkendera") o. dyl. eller genom ett af dessa härleddt adverbium: **kuinka** ("huru"), **milloinka**, **minne**, m. fl. samt genom adverbiet **foska** ("när"); — 2) *Dubitativ*, som inledes genom det enklitiska frågeordet **-fo**, **-fö**; — samt 3) *Disjunktiv*, som utgöres af tvenne eller flere leder, af hvilka den första inledes genom det enklitiska **-fo**, **-fö**, samt hvarje af de efterföljande lederna genom ett främst stående **wai**, hvartill stundom ännu lägges **-fo**, **-fö** efter det närmast följande ordet.

2. Den Qualitativa frågan besvaras med ett ord i samma eller likbetydande form som sjelfva frågeordet.

T. ex. **Kenen** tämä kirja on? **Spettajan.** Mikä mies olette? **Pitäjän** silta-wouti. **Mihin** menet? **Kylään.** Minkä-näköisen kissan näit? **Kirjawan.** Milloinka sen näit? **Päiwällä.** Mitä sai palkkensa? **Muplan.** Kuinka wanha olet? **Wiiden** wanha.

Anm. I stället för det interrogativa adverbiet **Kuinka** framför ett adjektivum eller adverbium, brukas oftast 1) det enklitiska **-ko, -kö** till adjektivet eller adverbiet, eller ock 2) **joko** ("männe redan?") framföre jemte det enklitiska **-kin** fogadt till adjektivet eller adverbiet; t. ex. **Wanhakos** olet? eller: **Jokos** wanhakin olet? huru gammal är du? **Rauanko** sota festi? huru länge fortfor kriget? **Joko** kauankin on sodittu? huru länge har man redan krigat?

3. Den Dubitativa frågan får olika utseende alltefter de skilda ord i satsen, hvilka särskildt ifrågasättas. Det ifrågasatta ordet ställes med efterhängdt **-ko, -kö** så nära satsens början som möjligt d. v. s. kan framför sig hafva endast attribut eller possessivord eller ett adverbium. Det *jakande svaret* sker med samma ord, som har frågeordet; endast iakttagas, ifall svaret sker medelst ett personal-pronomen eller ett verbum, den naturliga förändringen af person. Det *nekande svaret* sker genom förnekningsordet med iakttagande af person-förändring. Till förnekningsordet kan äfven tilläggas dithörande verbalform, ifall frågeordet i frågan var fogadt till predikatverbet.

T. ex. **Onko** kylän kraatari täällä työssä? **On** ("jo"); **ei** ("nej"). — **Kylänkö** kraatari täällä työssä on? Är det *byns* (och icke stadens) skraddare som här är i arbete? **Kylän** ("jo"); **ei** ("nej"). — **Kylän**

fraatarifo täällä työssä on? är det byns skräddare (och icke skomakare) som här är i arbete? Fraatari ("jo"). — Täälläkö se fraatari työssä onkin? är det här som den skräddarn är i arbete? Täällä ("jo"). — Työssäkö fraatari täällä on? är det i arbete som skräddarn vistas här? Työssä ("jo"). — Saanko tulla? Saat ("jo"); et eller et saa ("nej"). — Minäkö tulla saan? är det jag som får komma? Sinä ("ja"). — Tahdotkos lukea? Tahdon. En tahdo. — Lukeafkos tahdot? är det att läsa du vill? Lukea ("ja"); en ("nej").

Anm. I stället för det enklitiska **-ko**, **-kö**, förekommer äfven frågeordet **toikko**; t. ex. **Toikko saan tulla?**

4. Den *Disjunktiva frågan* besvaras antingen med någondera af de ifrågasatta lederna, eller med något annat ord i samma eller likabetydande form.

T. ex. Tuletkos kotia, wai jäätkös kylään? Tulen kotia. — Hewosiako, wai lehmiä ostelet? Hewosia. Molempia. En kumpiakaan. — Tuletko, wai etkös? En. — Tuleeko mies, wai ei? Tulee. — Mieskö tulee, wai waino? Mies. —

b) Indirekt Frågesats (Frågeord utan fråga).

§ 47. 1. *Relaterad fråga* uttryckes i finskan fullkomligt lika med den direkta frågan, endast att frågesatsen föregås af en inledande sats.

T. ex. Tiedän kyllä, fenen tämä firja on. Kysyi minulta, onko kylän fraatari täällä työssä. En tiedä, työssäkö lienee. Epäilen kowasti, tuleeko mies, wai ei.

Anm. Emedan svenskan i relaterade dubitativa och disjunktiva frågor begagnar partikeln "om" i betydelse af "huruvida", har man äfven i finskan för sådana fall ofta begagnat **jos** i stället för **-ko**, **-kö**, samt **jos** och **eli (tai)** i stället för **-ko**, **-kö** och **wai**. Detta är emellertid fullkomligt origtigt. Det svenska

"om" lika med "ifall" uttryckes med **jos**, men det svenska "om" lika med "huruvida" uttryckes med *frågeord*. T. ex. *Kysyn, jos olet ääneti, jag frågar, ifall du är tyst (ifall du är tyst, så frågar jag). Kysyn, oletkos ääneti, jag frågar, huruvida du är tyst.* — Den sammansatta partikeln **Josko** kan dock begagnas i indirekt fråga i stället för det enkla frågeordet **-ko, -kö** ("huruvida").

2. Utrops-fråga uttryckes i finskan fullkomligt lika med den **Qualitativa frågan**. I svenskan tillägges oftast en pleonastisk negation, hvilken i finskan icke får finnas.

T. ex. *Uh kuinka kaunis on illan kuu! o, huru schön är icke qvällens måne! Mifä tarpeellinen asia kuitenkin jiwistyö on! hvilken nödvändig sak är dock bildningen!*

Anm. 1. Uttryck sådana som: *Kuinka juloinen eifö Herra ole! äro origtiga.*

Anm. 2. I en lifligare *berättelse* begagnas stundom en dubitativ utrops-fråga med frågeordet vanligen satt till ett pronomen; t. ex. *Tästäkö kapina kauhea karttui!, ni skulle sett, hvilket buller häraf uppstod! Sefö jilloin huutamaan! hvad han då begynte ropa!*

3. I alla nekande och frågande satser uttryckas de indefinita begreppen genom interrogativer med efterhängd **-faan, -fään** (förkortad form: **-an, -än**). T. ex. *En ole milloinkaän nähnyt, jag har icke någonsin (aldrig) sett. Oletkos milloinkaän nähnyt? Kuinka on mitään (mitäfään) saanut? hvem har fått någonting? Ei koskaan (koskakaan), aldrig.*

D) Relaterade Satser (Oratio Recta och Obliqua).

§. 48. 1. Den *direkt* Relaterade satsen (Oratio recta), hvarest den berättande anförer en annans tanke med dennes egna ord, skiljer sig icke från van-

lig sats. Berättaren begagnar ett berättande ord (sanoi, puhui, vastasi eller dyl.), hvarpå de relaterade orden eller den relaterade satsen omedelbart följer; eller ock inflickas den berättande satsen efter några af de första orden i den relaterade satsen. Om den sålunda inflickade satsen är af någon betydligare längd, återupprepas alla eller några af de framför densamma anförda orden af den relaterade satsen. Slutligen kan en relaterad sats helt och hållet ställas framför den berättande satsen.

T. ex. Nuori Fleming notkisti toisen polvensa, anoen armahamasta; mutta herttua kohta kysäsi: "mikset minua kahdella polwella kunnioita?" Uljaasti, niinkuin Fleming-nimisen sopi, vastasi Juhana herra: "sen kunnian säästän Jumalalle ja kuninkaalleni." Silloin mainitaan Kaarlon mieli synkistyneen. "Sinä kyllä annat ilmi", hän lausui, "että olet perinyt isäsi luonteen ja ylpeyden." — "Minä", huusi mies uhkaawalla äänellä ja nousi seisalle, — "minäpä en woi saltia näiden turmio-töiden tapahtua." — "Jos et suosiolla anna mitä pyydämme", arwelivat roswot paljastaen aseitansa, — "jos et anna suosiolla, niin otamme wäkisin." — "Heillä on meitä kielessä, myrky mielessä", arweli sanankuulijoistaan tämä pelästynyt paimen.

Anm. Då en inflickad eller efteråt-följande berättande sats innehåller ett substantivum till förklaring af ett i den relaterade satsen befintligt pronomen, kan detta substantivum stå i Partitivus såsom objekt till det berättande verbet. T. ex. "Kyllä sitä on maailmassa", sanoi wettä, nog finnes det slikt i verlden, sade han om vattnet. "Heillä on myrky mielessä", arweli sanankuulioitaan, "mutta meitä kuitenkin kielessä", "de ha gift i hjertat," yttrade han om sina åhörare, "men likväl honing på tungan."

2. Den *indirekt* Relaterade satsen (*Oratio obliqua*), hvaruti en fremmande tanke anføres med berätt-

tarns ord, består oftast af en relaterad frågesats eller af en konjunktionel sats inledd med "että", eller af en sammandragen sats med utelemnadt "että" (enl. § 33). Dock kan en indirekt relaterad sats äfven stå sjelfständigt, men utmärkes i sådant fall vanligtvis genom ett efter några af de första orden inslickadt "**mufa.**" Detta "mufa" inslickas alltid för att utmärka en för den talande sjelf fremmande tanke.

T. ex. Hän osoittaa heille, mitä kauheita rikoksia ovat harjoittaneet, niinkuin julhimmat pakanat ja ei niinkuin kristillinen kansa. Hän sanoo aikoneensa jättää asian siksi, mikä Nokiasja tapahtui; sitten oli hänen muka ollut aikomus haastaa heidät Ruotsin la'in ja oikeuden eteen. — — Hän olisi muka Nokiasjain heidät kaikki jäästänyt, jos olisivat jättäneet petolliset johdattajansa hänen käsiinsä.

Anm. Ordet **mufa** har icke någon motsvarighet i andra språk; men utmärkes närmast af ett inslickadt "tänkte han (hon, de)", "tyckte han", "mente han", eller något dylikt. **T. ex.** Lapsi ei tahtonut mennä kouluun; sinä oli muka ikävä olla, barnet ville icke gå i skolan; der var (enligt dess utsago) tråkigt att vara. — Ofta begagnas i sådant fall i svenskan partikeln "nämligen"; dock kan det svenska "nämligen" blott i oratio obliqua uttryckas med **mufa**. Om deremot det svenska "nämligen" inleder en närmare detaljering af det föregående, nyttjas i finskan "**nimitäin**"; t. ex. Gustaf Wasa hade fyra söner, nämligen Erik, Johan, Magnus och Carl; Rústaa Waasalle oli neljä poikaa, nimittäin Serikki, Zuhana, Maunu ja Kaarlo. — Om slutligen det svenska "nämligen" blott inleder en förklaring af det föregående, nyttjas i finskan det mellan kommata inslickade "**näet**" (eg. "ser du"); t. ex. Jag måste resa tidigt; jag vill nämligen i morgon hinna fram; Minun täytyy aikasin lähteä; tahton, näet, huomenna päästä perille.

V. Om Ordens Ordningsföljd.

A) Ordställningen i Prosa.

§ 49. 1. Emedan satsens olika delar i finskan tillräckligt tydligt utmärkes genom form-ändelser, är ordens ordningsföljd i de flesta fall fullkomligt oberoende af ordens sats-ändamål. Endast vid det i § 5, anm. 3 uppgifna fall skiljes Subjekt och Objekt från hvarandra genom deras ställning till hvarandra och till predikatet. Föröfrigt beror ordens ställning hufvudsakligast af den större vigt, det ena eller andra ordet tillägges. Det ord, som står främst i satsen, har i allmänhet den starkaste vigten såväl i begrepp som ton. Derföre stå äfven alltid de ord främst i satsen, hvilka hafva det enklitiska frågeordet eller de enklitiska förstärkningspartiklarna **-pa**, **-pä**, **-han**, **-hän** sig efterhängda.

T. ex. Poika näfi karhun. Poikapa karhun näfi. Karhunpa poika näfi. Karhun näfi poika. Näkipä poika karhun.

2. I följande fall är ordens ordningsföljd bestämd: 1) Epithetet står framför sitt substantivum; 2) Genitivus Possessivus står framför det regerande ordet; 3) Likaså står Genitivus såsom subjekt till en Modus substantivus alltid före denne; och 4) Negationen står före det verbum, hvartill den hörer.

3. Till förekommande af tvetydighet får en Genitivus såsom objekt icke ställas så, att den kan fattas såsom en Genitivus Possessivus. T. ex. Luffari näfi hänen poikansa penkisjä, kan betyda antingen: klockarn såg honom i sin sons bänk, eller: klockarn såg hans son uti bänken. I förra fallet bör det helst heta: Luffari hänen näfi poikansa penkisjä; i sednare fallet: Luffari näfi penkisjä hänen poikansa.

B) Ordställningen i Poësi.

§ 50. 1. I poësi förekomma ofta afvikelser från den i prosa (enl. § 49, 2) vanliga ordningsföljden. Dessa afvikelser äro:

1) Epithetet efter sitt substantivum; t. ex. Sylen syöksi feihäswartta Beltohon **sawiperähän**, Murmehen **nufattomahan**, Maahan **mättähättömähän** (Kal. XXX, 109). Katsahti kumoa **tuota** (Kal. XXXVII, 212). Kiven **kirjawan** kylesä, Paaen **pašun** palleasä (Kal. V, 33).

2) Genitivus Possessivus efter det regerande ordet; t. ex. Wyöltä wanhan **Wäinämöisen** (Kal. I, 31). Meiot Wellamon wenywi (Kal. V, 24). Alle kuu-
lun kurki-hirren, Alle kaunihin katoksen (Kal. I, 85).

3) Genitivus såsom Subjekt till Modus Substantivus efter denne; t. ex. Kuulla noien kultaisten, Tietä (tietää) mieli-tehtöisten (Kal. I, 25). Anna juosta jouhi-hännän.

4) Negationen efter sitt verbum; t. ex. Huoli en haahen haljakoista (Kal. IV, 25).

2. I poësi förekommer stundom en Tmesis, i det att de skilda delarna af ett sammansatt ord antingen skiljas genom ett annat mellankommande ord, eller ock kastas i omvänd ordning; t. ex. Wasfi oli hattu hartioilla, i st. för: Wasfi-hattu oli hartioilla (Kal. II, 117). Kanši kirjo fimmahuta, i st. för Kirjo-kanši fimmahuta (Kal. IV, 132).

3. Ett pleonastiskt "on" tillägges ofta såsom meter-fyllnad; t. ex. Saip' on siihen lemмен lehti (Kal. II, 75). Di on wifas Wäinämöinen (Kal. XIII, 47).

Pris: 1 mark 60 penni.

Suom. kiel. 3.

Koskinen

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 101 9817

